

ΙΟΝΙΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ

ΤΜΗΜΑ ΞΕΝΩΝ ΓΛΩΣΣΩΝ ΜΕΤΑΦΡΑΣΗΣ ΚΑΙ ΔΙΕΡΜΗΝΙΑΣ

ΠΤΥΧΙΑΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ ΜΕ ΘΕΜΑ:

Μετάφραση Λογοτεχνικού Κειμένου με Σχολιασμό: “LATE RETURNS” του Joe Hill

ΦΟΙΤΗΤΡΙΑ:

Νεκταρία Αδαμοπούλου (Ξ2013086)

ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΕΠΟΠΤΕΙΑΣ:

Βασίλης Λέτσιος

Σωτήριος Κεραμίδας

Αθήνα, Απρίλιος 2021

Μετάφραση Λογοτεχνικού Κειμένου με Σχολιασμό:

“LATE RETURNS” του Joe Hill

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΠΡΟΛΟΓΟΣ	5
ΜΕΡΟΣ Α: Μετάφρασμα	7
ΜΕΡΟΣ Β: Πρωτότυπο.....	57
ΜΕΡΟΣ Γ: Σχολιασμός.....	107
1.α. Η ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ ΤΟΥ ΦΑΝΤΑΣΤΙΚΟΥ	108
1.β. ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΗΣ ΦΑΝΤΑΣΙΑΣ	110
1.γ. ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ ΤΡΟΜΟΥ.....	112
2. Η ΣΥΓΧΡΟΝΗ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ ΤΟΥ ΦΑΝΤΑΣΤΙΚΟΥ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ.....	114
3. Ο ΣΥΓΓΡΑΦΕΑΣ ΚΑΙ ΟΙ ΕΠΙΡΡΟΕΣ ΤΟΥ.....	116
4. ΤΟ ΠΡΩΤΟΤΥΠΟ	118
5. Η ΜΕΤΑΦΡΑΣΗ ΤΗΣ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑΣ ΤΟΥ ΦΑΝΤΑΣΤΙΚΟΥ	121
6. ΠΡΑΚΤΙΚΑ ΜΕΤΑΦΡΑΣΤΙΚΑ ΖΗΤΗΜΑΤΑ	126
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ	129

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

“I also still believe that books operate along the same principles as enchanted wardrobes [in Narnia books]. You climb into that little space and come out the other side in a vast and secret world, a place both more frightening and more wonderful than your own.”

Joe Hill, 2018

Η λογοτεχνία—και ειδικά η λογοτεχνία του φανταστικού—μπορεί να σε ταξιδέψει σε άλλους κόσμους, μακρινούς, φανταστικούς, χωρίς καν να κουνηθείς από εκεί που βρίσκεσαι. Και για μένα αυτό καθιστά τα βιβλία μαγικά, σαν μια χρονομηχανή ή κάποιο μέσο τηλεμεταφοράς. Κάθεσαι, ανοίγεις το βιβλίο και ξαφνικά βρίσκεσαι στο 1800, σε κάποιο μακρινό πλανήτη, αυτόπτης μάρτυρας ενός ειδεχθούς εγκλήματος ή επιζών σε κάποιον δυστοπικό κόσμο. Ως λάτρης της λογοτεχνίας, λοιπόν, η λογοτεχνική μετάφραση ήταν το αγαπημένο μου αντικείμενο στη διάρκεια των σπουδών μου και η επιλογή λογοτεχνικού θέματος για την πτυχιακή μου εργασία ήταν φυσικό επακόλουθο.

Το διήγημα “Late Returns” εκδόθηκε πρώτη φορά στο βιβλίο “Full Throttle” (Hill, 2019), το οποίο περιλαμβάνει διηγήματα τρόμου, φαντασίας και επιστημονική φαντασίας. Πρόκειται για ένα φορητό της κινητής βιβλιοθήκης, το οποίο ταξιδεύει στο παρελθόν και μεταφέρει βιβλία από το μέλλον σε ανθρώπους που έχουν πεθάνει εδώ και καιρό. Επέλεξα να μεταφράσω ολόκληρο το διήγημα, αφού ο όγκος δεν ήταν πολύ μεγάλος και το περιεχόμενό του μου φάνηκε εξαιρετικά ενδιαφέρον. Το πραγματικό όνομα του συγγραφέα είναι Joseph Hillström King και είναι γιός του διάσημου συγγραφέα Stephen King, με τον οποίο έχει συνεργαστεί και για τη συγγραφή δύο ιστοριών που περιέχονται σε αυτό το βιβλίο: “Throttle” και “In the tall Grass”. Θεώρησα σημαντικό λοιπόν, να αναφερθεί η επιρροή που είχε στη συγγραφική πορεία του Hill ο διάσημος πατέρας του.

Η λογοτεχνία του φανταστικού ως υπερείδος περιλαμβάνει είδη όπως η λογοτεχνία τρόμου, επιστημονικής φαντασίας, fantasy και τα υποείδη τους. Πολλές φορές τα όρια δεν είναι ξεκάθαρα και οι διαφορετικές θεωρίες δυσκολεύουν ακόμα περισσότερο την κατάταξη ενός βιβλίου σε ένα συγκεκριμένο είδος. Παρακάτω θα αναλύσω την λογοτεχνία

του φανταστικού, τρόμου και επιστημονικής φαντασίας και τους σημαντικότερους ορισμούς τους από συγγραφείς και μελετητές του είδους, με στόχο τόσο την καλύτερη κατανόηση των προαναφερθέντων ειδών, όσο και την αναγνώριση του είδους στο οποίο ανήκει το απόσπασμα. Το fantasy δεν θα αναλυθεί, καθώς είναι ξεκάθαρο πως το πρωτότυπο δεν ανήκει σε αυτό το λογοτεχνικό είδος.

Η λογοτεχνία του φανταστικού έχει χαρακτηριστεί από πολλούς ως «παραλογοτεχνία». Κανείς όμως δεν μπορεί να αμφισβητήσει τη συμβολή του είδους στη λογοτεχνία, έχοντας δώσει πολλά αριστουργήματα, όπως και σε άλλες τέχνες, για παράδειγμα μέσω της μεταφοράς βιβλίων σε ταινίες και σειρές, καθώς και την απήχηση που έχει, κυρίως στο νεανικό κοινό. Το γεγονός ότι η λογοτεχνία του φανταστικού ανθίζει σε αγγλόφωνες χώρες της Δύσης, καθιστά τον μεταφραστή απαραίτητο όργανο για τη πρόσβαση του ελληνικού αναγνωστικού κοινού στο συγκεκριμένο λογοτεχνικό είδος, μέσω της ομαλής μεταφοράς του πρωτότυπου στη γλώσσα-στόχο. Όπως φαίνεται, όμως, και από την έλλειψη ελληνόφωνων πηγών πάνω στο θέμα, η μετάφραση της λογοτεχνίας του φανταστικού, Τρόμου, ΕΦ κλπ., δεν έχει μελετηθεί επαρκώς. Έτσι, ένας ακόμα στόχος αυτής της εργασίας θα είναι να αναλύσουμε τις τεχνικές μετάφρασης του είδους τόσο σε θεωρητικό, όσο και σε πρακτικό επίπεδο, μέσα από συγκεκριμένα παραδείγματα από τη μετάφραση του αποσπάσματος.

ΜΕΡΟΣ Α: Μετάφρασμα

ΕΚΠΡΟΘΕΣΜΕΣ ΕΠΙΣΤΡΟΦΕΣ

ΟΤΑΝ ΕΦΥΓΑΝ ΟΙ ΓΟΝΕΙΣ ΜΟΥ, έφυγαν μαζί.

Ο πατέρας μου έγραψε δύο γράμματα πρώτα. Έγραψε ένα για το Α.Τ. του Κίνγκσγουορντ. Η όρασή του ήταν πολύ κακή—ήταν νομικά τυφλός εδώ και τρία χρόνια—και το γράμμα ήταν σύντομο, συνταγμένο σε δυσανάγνωστη γραφή. Ενημέρωνε την αστυνομία πως θα έβρισκε δύο πτώματα σε μια μπλε Κάντιλακ, παρκαρισμένη στο γκαράζ του σπιτιού του στην οδό Κίν. Η μητέρα μου κατάφερνε να φροντίζει τον πατέρα μου μέχρι τρεις μήνες πριν, αλλά διαγνώστηκε με προχωρημένη άνοια και η κατάστασή της χειροτέρευε γρήγορα. Κανένας απ' τους δύο δεν ήθελε να αφήσει στον μοναχογιό τους το βάρος της μακροπρόθεσμης φροντίδας τους και είχαν αποφασίσει να δράσουν πριν χάσουν την δυνατότητα της επιλογής. Ο πατέρας μου απολογήθηκε, με ειλικρίνεια, για «οποιαδήποτε αναστάτωση και σύγχυση» θα προκαλούσε η απόφασή τους.

Έγραψε άλλο ένα γράμμα για μένα. Ζητούσε συγγνώμη για τον άθλιο γραφικό του χαρακτήρα, αλλά έλεγε πως ήξερα για τα μάτια του και «Η μαμά φοβάται πως θα συγκινηθεί πολύ αν προσπαθήσει να το γράψει». Του είχε πει ότι ήθελε να πεθάνει πριν ξεχάσει τους ανθρώπους που έδιναν νόημα στη ζωή της. Του ζήτησε να τη βοηθήσει να αυτοκτονήσει και της ομολόγησε πως ήταν έτοιμος να «τελειώνει με αυτή τη βλακεία» εδώ και δύο χρόνια. Δεν το έκανε μόνο και μόνο γιατί δεν άντεχε στη σκέψη να την αφήσει μόνη της.

Ο πατέρας μου είπε ότι ήμουν ένα τρομερά καλό παιδί. Είπε ότι ήμουν το καλύτερο κομμάτι της ζωής του και πως η μαμά μου αισθανόταν το ίδιο. Μου ζήτησε να μην θυμώσω μαζί τους—λες και θα μπορούσα ποτέ. Είπε πως ήλπιζε ότι θα καταλάβαινα. Δεν θα ήθελαν ποτέ να κρατηθούν στη ζωή απλά και μόνο για να υπάρχουν.

«Το έχω πει χιλιάδες φορές, αλλά ακόμα πιστεύω πως κάποιες λέξεις δεν χάνουν ποτέ τη δύναμή τους, όσες φορές κι αν ειπωθούν. Λοιπόν: Σ' αγαπάω, Τζόνι. Η μαμά σ' αγαπάει, επίσης. Μην είσαι θλιμμένος για πολύ καιρό. Το να ζει το παιδί περισσότερο από τους γονείς, είναι το μοναδικό αίσιο τέλος που μπορούμε να έχουμε εμείς οι άνθρωποι».

Έβαλε γραμματόσημα και στους δύο φακέλους, τα έβαλε στο γραμματοκιβώτιο και σήκωσε το κόκκινο μεταλλικό σημαϊάκι πάνω. Ύστερα μπήκε στο γκαράζ, όπου τον περίμενε η μητέρα μου στη θέση του συνοδηγού της Κάντι. Το αμάξι λειτουργούσε, μέχρι που έμεινε από βενζίνη και τελείωσε η μπαταρία. Το αμάξι ήταν τόσο παλιό, που είχε κασετόφωνο, και έφυγαν ακούγοντας το *Portret* της *Τζόαν Μπαέζ*. Στο μυαλό μου, το κεφάλι της μητέρας μου είναι στο στήθος του πατέρα μου και αυτός έχει το χέρι του περασμένο γύρω της, αν και δεν ξέρω αν τους βρήκαν έτσι. Βρισκόμουν στο Σικάγο, οδηγώντας ένα φορτηγό για τα Walmart, όταν η αστυνομία εισήλθε στο γκαράζ. Η τελευταία φορά που είδα τους γονείς μου ήταν στο νεκροτομείο. Η ασφυξία είχε κάνει τα πρόσωπά τους μελιτζανί. Αυτή είναι η τελευταία εικόνα που έχω από αυτούς.

Η μεταφορική και εφοδιαστική εταιρία για την οποία δούλευα, απέλυσε το τομάρι μου. Όταν οι μπάτσοι με κάλεσαν στο κινητό, γύρισα πίσω το φορτηγό μου, χωρίς να παραδώσω το εμπόρευμα. Κανά δυο κεντροδυτικά Walmart δεν παρέλαβαν κόκκινα σταφύλια για το τμήμα παραγωγής και ο προϊστάμενός μου τρελάθηκε και μου είπε να πάρω δρόμο.

Οι δικοί μου πέθαναν με τον τρόπο που ήθελαν και έζησαν με τον ίδιο τρόπο. Απ' έξω δεν φαινόταν να έχουν πολλά: μια μονώροφη κατοικία σε μια κωμόπολη του Νιου Χάμσαϊρ, μια Κάντι εικοσαετίας και ένα σωρό χρέη. Πριν βγουν μαζί στη σύνταξη, η μητέρα μου δίδασκε γιόγκα και ο πατέρας μου ήταν φορτηγατζής μεγάλων αποστάσεων. Δεν έγιναν πλούσιοι, δεν έγιναν διάσημοι και ζούσαν στο σπίτι τους είκοσι πέντε χρόνια πριν μπορέσουν να πουν ότι τους ανήκε.

Αλλά του διάβαζε ενώ μαγεύει και εκείνος της διάβαζε ενώ δίπλωνε ρούχα. Έφτιαχναν πάζλ χιλίων κομματιών κάθε σαββατοκύριακο και έλυναν το σταυρόλεξο των *New York Times* κάθε μέρα. Κάπνιζαν τεράστιες ποσότητες χόρτου, συμπεριλαμβάνοντας και ένα τσιγαριλίκι που μοιράστηκαν στο αμάξι, πριν αυτοκτονήσουν με δηλητηριώδες αέριο. Η μητέρα μου είχε, αξιομνημόνευτα, ανακατέψει

τη γέμιση με χόρτο, σε ένα τραπέζι Ευχαριστιών όταν ήμουν δεκαεννέα, προκαλώντας μου απίστευτη ναυτία. Δεν κατάφερα ποτέ να αποκτήσω τη συνήθεια του χόρτου, μια αποτυχία που δέχτηκαν με κάποια διασκεδαστική απογοήτευση.

Ο πατέρας μου ήταν διαιτητής σε περισσότερα από χίλια παιχνίδια μπέιζμπολ. Η μητέρα μου έκανε εθελοντισμό για τον Μπέρνι Σάντερς, τον Ράλφ Νέιντερ και τον Τζόρτζ Μακ Γκόβερν. Κανείς δεν έχει δουλέψει ποτέ τόσο σκληρά ή με τόση αισιοδοξία για τόσες πολλές χαμένες υποθέσεις. Της είπα ότι ήταν αλλεργική στους νικητές και ο μπαμπάς μου φώναξε «Έ! Μη κατακρίνεις! Αν δεν ήταν, δεν θα είχα καμία ελπίδα!». Έκαναν βόλτες πιασμένοι χέρι-χέρι.

Και οι δύο λάτρευαν τη βιβλιοθήκη. Όταν ήμουν μικρός, πηγαίναμε οικογενειακές εκδρομές εκεί κάθε Κυριακή απόγευμα. Το πρώτο Χριστουγεννιάτικο δώρο που θυμάμαι ήταν ένα γυαλιστερό μπλε πορτοφόλι, με εντυπωσιακή πλέξη, με μια δική μου κάρτα για τη βιβλιοθήκη χωμένη μέσα.

Για κάποιο λόγο, όποτε σκέφτομαι τις επισκέψεις μας στη βιβλιοθήκη, είναι πάντα τα πρώτα χιόνια του χρόνου. Ο μπαμπάς μου κάθεται σε ένα από τα σημαδεμένα, ξύλινα τραπέζια στο δωμάτιο των περιοδικών, διαβάζοντας το *Atlantic*, υπό το φως μιας λάμπας με πράσινο καπέλο, κάτω από ένα παράθυρο βιτρό που απεικονίζει έναν μοναχό να σχεδιάζει ένα εικονογραφημένο χειρόγραφο. Η μητέρα μου με οδηγεί στη παιδική βιβλιοθήκη, όπου υπάρχουν τεράστιοι καναπέδες σε έντονα, βασικά χρώματα και με αφήνει ελεύθερο. Όταν τη χρειαστώ, θα διαβάζει Ντόροθι Σέγιερς κάτω από το γιγάντιο, πλαστικό άγαλμα μιας κουκουβάγιας με διπλοεστιακά.

Ήταν σημαντικό μέρος για εκείνους. Οι γονείς μου γνωρίστηκαν σε μια βιβλιοθήκη. Κατά κάποιο τρόπο. Η μητέρα μου ζούσε στη γειτονική πόλη Φίβερ Κρικ, σε μια μικρή κατοικία εφημέριου φτιαγμένη από τούβλα, αφού ο πατριός της ήταν ένας αγέλαστος, νευρωτικός Αγγλικανός ιερέας. Ο μπαμπάς μου κατέληξε να περάσει ένα καλοκαίρι στο Κρικ, δουλεύοντας στη μάντρα του θείου του. Γνωρίστηκαν περιμένοντας το όχημα της κινητής βιβλιοθήκης, το οποίο έκανε ένα πέρασμα από το Φίβερ Κρικ κάθε βδομάδα. Εκείνη την εποχή μπορούσες να δανειστείς δίσκους, καθώς και βιβλία—ήταν το Καλοκαίρι της Αγάπης, στη τελική—και οι όχι-ακόμη-γονείς μου είχαν μία λογομαχία όταν άρπαξαν ταυτόχρονα και οι δύο το μοναδικό αντίγραφο του δίσκου *Portrait της Τζόαν Μπαέζ*. Συμφώνησαν σε ανακωχή όταν εκείνη είπε πως αν την άφηνε να τον πάρει, θα μπορούσε

να έρθει από το σπίτι της να τον ακούσει όποτε ήθελε. Άκουγαν μαζί *Τζόαν Μπαέζ* όλο το καλοκαίρι, στην αρχή στο πάτωμα του υπνοδωματίου της και αργότερα πάνω στο ίδιο το κρεβάτι.

ΔΕΝ ΕΙΧΑ ΣΤ' ΑΛΗΘΕΙΑ ΣΚΟΠΟ να γίνω βιβλιοθηκάριος. Όταν μπήκα εκεί μέσα, πέντε βδομάδες αφού έθαψα τους γονείς μου, δεν είχα τίποτα στο μυαλό μου πέρα απ' το να επιστρέψω ένα εξωφρενικά εκπρόθεσμο βιβλίο.

Οι γονείς μου είχαν αφήσει πίσω τους έναν, υπό κατάρρευση, σωρό από απλήρωτους λογαριασμούς ιατρικής περίθαλψης και ακόμη χρωστούσαν εκατό χιλιάδες δολάρια για το δάνειο που είχαν πάρει για να σπουδάσω. Πεταμένα λεφτά. Είχα πάρει πτυχίο στην Αγγλική γλώσσα από το πανεπιστήμιο της Βοστόνης, αλλά με βοήθησε λιγότερο, σε αυστηρά οικονομικούς όρους, από τα σεμινάρια οκτώ εβδομάδων τα οποία μου εξασφάλισαν εμπορική άδεια οδήγησης.

Ήμουν άνεργος, με περίπου χίλια διακόσια δολάρια στο όνομά μου, και δεν θα έπαιρνα καμία αποζημίωση απ' την ασφάλεια, μετά από αυτό που αντιστοιχούσε σε φόνο-αυτοκτονία. Ο δικηγόρος του πατέρα μου, ο Νιλ Μπέλουκ, μου υπέδειξε πως η καλύτερη λύση θα ήταν να ξεφορτωθώ οτιδήποτε δεν χρειαζόταν οπωσδήποτε να κρατήσω για τον εαυτό μου και να πουλήσω το σπίτι. Αν ήμουν τυχερός, θα πλήρωνε τους λογαριασμούς που βρίσκονταν σε εκκρεμότητα και θα μου έμεναν αρκετά για να επιβιώσω μέχρι να κλείσω μια δουλειά σε κάποια άλλη εταιρία μεταφορών.

Έτσι άνοιξα διάπλατα τις πόρτες, αγόρασα δύο κουτιά σακούλες σκουπιδιών μεγάλης αντοχής, νοίκιασα ένα καθαριστή ατμού και ξεκίνησα τη δουλειά. Οι γονείς μου είχαν παραμελήσει το σπίτι τον τελευταίο χρόνο της ζωής τους. Η κατάσταση είχε ξεφύγει και δεν ήθελα να το δω: η σκόνη που βρισκόταν παντού, τα περιπτώματα ποντικών στο χαλί, οι μισές λάμπες που ήταν καμένες και η μούχλα που λέκιαζε την ταπετσαρία στον σκοτεινό διάδρομο ανάμεσα στο σαλόνι και το κύριο υπνοδωμάτιο. Το σπίτι μύριζε τοπικό αναλγητικό και εγκατάλειψη. Συνειδητοποίησα ότι τον τελευταίο χρόνο τους είχα εγκαταλείψει. Ήμουν χαρούμενος που ξεφορτωνόμουν τα πράγματά τους. Κάθε τι που άδειαζα ήταν ένα λιγότερο πράγμα να μου θυμίζει τους τελευταίους τους δυστυχισμένους μήνες, που αντιμετώπιζαν την τύφλωση και την άνοια μόνοι τους, που αποφάσισαν να πάνε μαζί μια τελευταία βόλτα με την Κάντι, να ταξιδέψουν μακριά από τα προβλήματά

τους χωρίς να βγουν ποτέ από το γκαράζ. Έδωσα τα μουχλιασμένα παπλώματα και στοίβες από ρούχα σε οργανισμό καλής θέλησης. Έβγαλα έξω στην αυλή τον καναπέ με μια χαρτονένια πινακίδα ΔΩΡΕΑΝ πάνω του. Κανείς δεν τον ήθελε, αλλά τον άφησα εκεί έξω. Σάπισε στη βροχή.

Έχωσα τη σκούπα κάτω από το κρεβάτι για να φτάσω τα χνούδια και έβγαλα δύο από τα τζόκεϊ του μπαμπά μου και ένα κουτί παπουτσιών της μητέρας μου. Έριξα μια ματιά στο κουτί, περιμένοντας να βρω ένα ζευγάρι τακούνια και έμεινα έκπληκτος όταν ανακάλυψα ότι περιείχε σχεδόν δύο χιλιάδες δολάρια σε απλήρωτα πρόστιμα στάθμευσης και υπερβολικής ταχύτητας—υπήρχε μια απλήρωτη παράβαση στάθμευσης από τη Βοστώνη η οποία χρονολογούταν από το 1993. Υπήρχε επίσης ένας απλήρωτος λογαριασμός οδοντιάτρου από το 2004, μια βιντεοκασέτα της ταινίας *Όταν ο Χάρι γνώρισε τη Σάλι...* από το βιντεοκλάμπ Blockbuster και ένα χαρτόδετο βιβλίο με τίτλο *Ακόμα Ένα Θαυμάσιο Πράγμα*. Δεν κατάλαβα πως συνδεόταν το βιβλίο με τα υπόλοιπα αντικείμενα, μέχρι που άνοιξα το οπισθόφυλλο. Ήταν από τη βιβλιοθήκη και ήξερα, με την πρώτη ματιά, ότι η μητέρα μου το είχε δανειστεί τον τελευταίο αιώνα και ποτέ δεν βρήκε χρόνο να το επιστρέψει. Υπήρχε μια δανειστική κάρτα στο πίσω μέρος, χωμένη μέσα σε μια σφιχτή, μπεζ θήκη, σφραγισμένη με μια ημερομηνία επιστροφής. Ένα κατάλοιπο εκείνης της αρχαίας, μυθικής εποχής πριν από το Facebook. Με μια δεκάρα την ημέρα, μάλλον χρωστούσαμε στη βιβλιοθήκη ολόκληρο το σπίτι μας. Ή τουλάχιστον το κόστος ενός βιβλίου αντικατάστασης.

Ο οδοντίατρος τον οποίο 'έφαγε' η μητέρα μου συνταξιοδοτήθηκε το 2011 και πλέον ζούσε στην Αριζόνα. Το βιντεοκλάμπ της γειτονιάς είχε αντικατασταθεί εδώ και καιρό από μια αντιπροσωπεία κινητών τηλεφώνων. Υπέθεσα ότι η μαμά μου την είχε γλιτώσει από τα πρόστιμα στάθμευσης· δεν θες να δοκιμάσεις μια νεκρή γυναίκα. Έτσι έμενε το βιβλίο. Έχωσα το *Ακόμα Ένα Θαυμάσιο Πράγμα* μέσα στην τσέπη του φαρδιού στρατιωτικού μπουφάν μου και ξεκίνησα.

Ήταν τέλη Σεπτεμβρίου, αλλά έμοιαζε ακόμα με καλοκαίρι. Οι νυχτοπεταλούδες περικούκλωναν τους παλιομοδίτικους, από σφυρήλατο σίδερο, φανοστάτες στις γωνίες του δρόμου. Μια τριάδα μουσικών με ριγέ μπλούζες και τιράντες έπαιζε ακορντεόν και διασκέδαζε το αραιό κοινό στη πλατεία της πόλης. Τα παιδιά με τους γονείς τους ήταν συνωστισμένα στα τραπέζια στο αίθριο του παγωτατζίδικου. Αν αγνοούσες τα αμάξια, θα

μπορούσε να είναι 1929. Στον περίπατο προς τη βιβλιοθήκη ήταν η πρώτη φορά που δεν ένοιωθα άσχημα απ' το πένθος εδώ και βδομάδες. Ένοιωθα σαν να είχα αποφυλακιστεί.

Ανέβηκα τα λευκά μαρμάρινα σκαλοπάτια και μπήκα στον μεγάλο προθάλαμο της βιβλιοθήκης, κάτω από έναν χάλκινο θόλο 24 μέτρα πάνω από το κεφάλι μου. Τα βήματά μου αντηχούσαν. Δεν μπορούσα να θυμηθώ πότε ήταν η τελευταία φορά που είχα βρεθεί σε αυτό το μέρος και μετάνιωσα που είχε περάσει τόσος καιρός. Είχε την υψηλή, γαλήνια μεγαλοπρέπεια ενός καθεδρικού, αλλά ακόμα καλύτερα αντί για λιβάνι, είχε μυρωδιά βιβλίου.

Πλησίασα το τεράστιο γραφείο από παλίσανδρο, ψάχνοντας τη σχισμή για να ρίξω το βιβλίο, αλλά δεν υπήρχε. Αντ' αυτού, μια επιγραφή στο γραφείο έγραφε ΟΛΕΣ ΟΙ ΕΠΙΣΤΡΟΦΕΣ ΠΡΕΠΕΙ ΝΑ ΣΚΑΝΑΡΟΝΤΑΙ. Υπήρχε ένας μαύρος σαρωτής λέιζερ δίπλα της, με λαβή πιστολιού, σαν αυτούς που βλέπεις στο ταμείο του σουπερμάρκετ. Πλησίασα, σκεπτόμενος να προσποιηθώ ότι το σκανάρω και να τρέξω, αλλά η ηλικιωμένη κυρία πίσω από το γραφείο σήκωσε το τρεμάμενο χέρι της και μου έγνεψε να περιμένω. Με το άλλο της χέρι κρατούσε σφιχτά το τηλέφωνο στο αυτί της. Χτύπησε ρυθμικά ένα δάχτυλο στον σαρωτή και ύστερα τράβηξε το νύχι της κατά μήκος του λαιμού της, σε μια χειρονομία σαν να κόβει το λαιμό της. Χαλασμένο. Σκέφτηκα, ότι ίσως, όταν θα ήταν ελεύθερη, θα μπορούσα να ρωτήσω για την ανανέωση της κάρτας μου και να περιμένω για μια ευκαιρία να ρίξω την εκπρόθεσμη επιστροφή της μητέρας μου πίσω από το γραφείο, όταν δεν θα κοίταζε κανείς. Δεν ήθελα να συζητήσω για τις πρόσθετες οφειλές της, πόσο μάλλον για τον θάνατό της.

Άπλωσα τα All-Star μου δίπλα σε μια βιτρίνα που παρουσίαζε ντόπιους συγγραφείς. Οι προσφορές περιλάμβαναν ένα πρόχειρα εικονογραφημένο βιβλίο, για ένα κοάλα που έμοιαζε με λαγό, με τίτλο *Δεν Μπορώ Να Το Φάω Αυτό*, και τα αυτό-εκδοθέντα απομνημονεύματα μιας γυναίκας που ισχυρίζεται πως είχε απαχθεί από εξωγήινους και διδάχθηκε τη γλώσσα των δελφινιών, καταλήγοντας τελικά στον νομικό της αγώνα να παντρευτεί ένα θηλαστικό. Μακάρι να το είχα βγάλει από το μυαλό μου. Το κύριο έκθεμα, φυσικά, ήταν τα μυθιστορήματα του Μπραντ Ντόλαν, του αγαπημένου γιού του Κίνγκσγουορντ. Τον είχα γνωρίσει κάποτε, στην Δευτέρα γυμνασίου, όταν είχε έρθει να μιλήσει στην τάξη μου. Είχα λατρέψει το παλιομοδίτικο μουστάκι του και τα φουντωτά του φρύδια, καθώς και τον ήχο της φωνής του, και το γεγονός ότι φορούσε ένα καρό

πανωφόρι με μια κάπα. Με είχε τρομάξει και λίγο, έτσι όπως κοιτούσε επίμονα ολόκληρη την τάξη, με μάτια που έμοιαζαν να μην ανοιγοκλείνουν ποτέ, μελετώντας μας κάπως, σαν στρατηγός που επιθεωρεί τον χάρτη εχθρικού εδάφους.

Λίγο αργότερα είχα καταφέρει να διαβάσω στα γρήγορα και τα δεκατρία βιβλία του, βουλώνοντας με το χέρι το στόμα μου για να πνίξω τα χαχανητά μου, αν τύχαινε να διαβάζω στην τάξη. Ξέρετε τα βιβλία, αυτά με τα θαυμαστικά στους τίτλους. Υπήρχε το *Πέθανε Γελώντας!*, ένα μυθιστόρημα για το Βιετνάμ και ένα χημικό όπλο που εξαπέλυσε η Αμερικανική Πολεμική Αεροπορία, το οποίο προκαλεί στους ανθρώπους υστερικό γέλιο, μέχρι να σωριαστούν κάτω, και για το οποίο η μόνη θεραπεία είναι το σεξ· μετά ήταν το *Πρέστο!*, για έναν κόσμο όπου τα μαγικά ραβδιά προστατεύονται από τη Δεύτερη Τροπολογία και ο ήρωάς μας αναζητά τον άντρα που έκοψε τη γυναίκα του στη μέση· και ο *Χαιρετισμός!*, όπου ο Ρόναλντ Ρήγκαν κερδίζει τη προεδρία με τον υποψήφιο φίλο του, Μπόνζο, έναν απόγονο της μαϊμούς, ο οποίος πρωταγωνίστησε στην επιτυχία του Ρήγκαν *Ωρα Για Ύπνο Μπόνζο*. Είναι λιγότερο αστεία τα βιβλία όταν ξέρεις ότι ο ίδιος ο Ντόλαν αυτοκτόνησε; Δεν νομίζω, αλλά ομολογώ ότι αυτές οι ιστορίες κουβαλούν μια γεύση θλίψης πλέον. Είναι σαν να τρως μαλλί της γριάς με ένα χαλασμένο δόντι στο στόμα σου· παίρνεις τη γλύκα, αλλά και τον πόνο. Ένα σύννεφο ζάχαρης, αλλά και αίμα.

«Όχι, Κύριε Γκάλαγκερ, δεν μπορούμε να σας το φέρουμε» είπε η ηλικιωμένη κυρία στο τηλέφωνο. «Μπορώ να κρατήσω τον Μπιλ Ο'Ράιλι για εσάς εδώ, στο γραφείο, αλλά αν έρθετε, θα πρέπει να επιστρέψετε τα βιβλία που έχετε ήδη». Ήταν σαν χόμπιτ, με ένα μικρό τετράγωνο πρόσωπο κάτω από ασημένιες αφέλειες. Συνάντησε το βλέμμα μου με τα σκούρα μπλε, γεμάτα λύπη μάτια της και κούνησε αργά το κεφάλι της. Η φωνή στην άλλη πλευρά του τηλεφώνου στρίγκλισε αγανακτισμένα. «Συγγνώμη, αγαπητέ μου, ούτε εμένα μου αρέσει». Το Βιβλιοόχημα είναι εκτός κυκλοφορίας επ' αόριστον, αλλά ακόμα και να μην ήταν ο κύριος Χένεσι δεν δουλεύει πια για τη δημόσια βιβλιοθήκη. Η άδεια του έχει ανακληθεί... Ναι. Αυτό είπα... Ναι, και η κάρτα του για τη βιβλιοθήκη! Και ο κύριος Χένεσι ήταν ο μόνος ικανός να οδηγήσει το παλιό—»

Ακούστηκε μια τσιριχτή φωνή από την άλλη άκρη και η βιβλιοθηκάριος πετάχτηκε καθώς ο κύριος Γκάλαγκερ κοπάνησε το τηλέφωνο.

«Άλλος ένας ικανοποιημένος πελάτης» είπα.

Μου έριξε μια ματιά αποδοχής. «Αυτός είναι ο κύριος Γκάλαγκερ, από τα διαμερίσματα Γαλήνη. Το μόνο πράγμα που θέλει να διαβάσει είναι Μπιλ-Ο και Αν Κούλτερ, τη μεγάλη έκδοση, και βοήθειά μας αν δεν μπορούμε να του πάμε τα βιβλία που ψάχνει. Θέλει να μάθει τι κάνουμε με όλα τα χρήματα από τους φόρους που αποστραγγίζουμε από τον προϋπολογισμό της πόλης. Θα ήθελα να του πω ότι πληρώνει τη συνδρομή μας στο Εβδομαδιαίος Σοσιαλιστής».

«Δεν ήξερα ότι κάνετε διανομές» είπα. «Έχετε και πίσσα;»

«Δεν διανέμουμε τίποτα πλέον, αγαπητέ» είπε εκείνη. «Το ολοκαίνουριο Βιβλιοόχημα είναι ένα απόλυτα θλιβερό ερείπιο και—»

«Γιατί όλοι συνεχίζουν να το αποκαλούν το ολοκαίνουριο Βιβλιοόχημα;» φώναξε ένας άντρας πίσω από μια πόρτα που οδηγούσε σε ένα γραφείο στο πίσω μέρος. «Γιατί δεν το αποκαλούν το όχι-και-τόσο-παλιό Βιβλιόχημα; Κυκλοφορεί από το 2010, Δάφνη. Δεν είναι αρκετά μεγάλο για να δικαστεί ως ενήλικας για τα εγκλήματά του, αλλά κοντεύει».

Η Δάφνη γύρισε με αγανάκτηση τα μάτια της προς τα πάνω. «Το σχετικά καινούριο Βιβλιοόχημα δεν ευθύνεται για τίποτα. Δεν μπορώ να πω το ίδιο και για αυτόν τον δύσμοιρο, άβουλο μέθυσο που προσέλαβες για να το οδηγεί. Άνθρωποι σαν τον Σαμ Χένεσι με κάνουν να πιστεύω πως η θανατική ποινή δεν ήταν και τόσο κακή ιδέα».

Ο άντρας στο πίσω δωμάτιο φώναξε: «Κατέστρεψε ένα αμάξι, δεν σκότωσε κανένα παιδί· ευτυχώς. Και προς υπεράσπισή μου, ο Σαμ είχε όλα τα απαραίτητα προσόντα: είχε το σωστό τύπο άδειας και ήταν φτηνός».

«Για τι τύπο άδειας μιλάμε;» ρώτησα χωρίς να το σκεφτώ. «Τύπου Β;»

Μια κυλιόμενη καρέκλα γραφείου έτριξε και ο άνδρας εμφανίστηκε απ' το πίσω δωμάτιο. Ήταν απροσδιορίστου ηλικίας. Θα μπορούσε να είναι εβδομήντα πέντε ή πενήντα πέντε. Τα ασημένια του μαλλιά είχαν μερικές χρυσές τούφες και είχε τα εντυπωσιακά μπλε μάτια ενός ηλικιωμένου μοντέλου, το είδος σκληρού τζέντλεμαν που μπορεί να βρεθεί να κωπηλατεί με κανό σε μια διαφήμιση Βιάγκρα. Η γραβάτα ήταν λυτή. Το κοστούμι ήταν τουίντ, ελαφρώς φθαρμένο στους αγκώνες και τα γόνατα.

«Σωστά» είπε.

«Έχω άδεια τύπου Β. Αν υπάρχει ένα λιγότερο παλιό Βιβλιοόχημα, αυτό σημαίνει ότι υπάρχει και ένα ακόμα πιο παλιό;»

«Μια αντίκα!» ανακοίνωσε η βιβλιοθηκάριος.

«Όχι ακριβώς, Δάφνη» είπε ο άνδρας με το τουίντ. «Αν και η αλήθεια είναι ότι το βγάζουμε έξω μόνο για την παρέλαση της 4^{ης} Ιουλίου πλέον».

«Είναι αντίκα» επανέλαβε η Δάφνη.

Ο τύπος με το τουίντ έξυσε το λαιμό του, καθώς ξάπλωνε στην καρέκλα του για να με επεξεργαστεί μέσα από την ανοιχτή πόρτα. «Είσαι εμπορικός οδηγός;»

«Ήμουν» είπα. «Πήρα άδεια για το φθινόπωρο για να αντιμετωπίσω κάποιες οικογενειακές υποθέσεις. Για τι είδους φορτηγό μιλάμε;»

«Θες να το δεις;» Είπε ο άντρας με το τουίντ.

«ΜΕ ΤΙ ΛΕΙΤΟΥΡΓΕΙ;» ρώτησα αφού το παρατήρησα για μερικά λεπτά. «Με αμόλυβδη; Ή με νερό από μπονγκ;»

Ο Ράλφ Τάνερ μασούλησε με ευχαρίστηση την άκρη της πίπας του. «Μια φορά το σταμάτησε η αστυνομία. Ο μπάτσος είπε ότι ήθελε να συλλάβει αυτόν που το ζωγράφισε για διατάραξη της ηρεμίας του. Ο αρχηγός της αστυνομίας λέει ότι έχει ιερό καθήκον να περιορίσει ό,τι σχετίζεται με τη χρήση ναρκωτικών ουσιών και για αυτό το κρατάει κλειδωμένο σε αυτό το αμαξοστάσιο».

Η βιβλιοθήκη μοιραζόταν μια απέραντη έκταση πάρκινγκ με το δημαρχείο, το τμήμα πάρκων αναψυχής και έναν παλιό χώρο στάθμευσης αμαξών. Ο τελευταίος δεν είχε άλογα εδώ και σχεδόν έναν αιώνα, αλλά ακόμα μύριζε έτσι. Ήταν ένα ετοιμόρροπο οικοδόμημα που έμοιαζε με στάβλο, με κενά ανάμεσα σε κάποιες σανίδες και περιστέρια που κουκούριζαν στα δοκάρια. Τα Δημόσια Έργα φυλούσαν εκεί μέσα τον οδοκαθαριστή και ένα μικρό, σε μέγεθος αμαξιδίου γκολφ, εκχιονιστικό για τα πεζοδρόμια και τα πάρκινγκ. Το παλιότερο Βιβλιοόχημα ήταν σταθμευμένο στο πίσω μέρος.

Ήταν ένα τροποποιημένο φορτηγό με πάνελ, πάνω σε σασί της International Harvester του 1963, ένα τριαξονικό με δώδεκα τροχούς. Τα πλαϊνά ήταν ζωγραφισμένα με μια κραυγαλέα, ψυχεδελική τοιχογραφία. Στη πλευρά του συνοδηγού, το κεφάλι του Μαρκ Τουέιν άνοιγε σαν τσαγιέρα και το ποτάμι του Μισισιπή, στα χρώματα του ουράνιου τόξου, ξεχυνόταν έξω. Ο Χακ και ο Τζιμ¹ και η κάμπια που καπνίζει ναργιλέ από την *Αλίκη στη Χώρα των Θαυμάτων* οδηγούσαν μια σχεδία προς την πίσω άκρη. Η κάμπια φυσούσε μια μακριά στήλη καπνού, η οποία φούσκωνε στη γωνία, για να μετατραπεί σε ωκεανό

¹ Πρωταγωνιστές στο μυθιστόρημα του Μαρκ Τουέιν «Οι περιπέτειες του Χάκλμπερυ Φιν».

που στροβιλιζόταν πάνω από τον πίσω προφυλακτήρα. Ο Μόμπι Ντικ εκτοξευόταν απ' τα κύματα, με τον Αχάμπ² κολλημένο στο πλευρό του και τον κάρφωνε στα μάτια. Ο *Ναυτίλος*³ παραμόνευε μέσα σε αυτό το κακόγουστο χάος. Μια εκροή αφρού του ωκεανού έλιωνε μετατρεπόμενη σε σύννεφα που παρασύρονταν στην πλευρά του οδηγού. Η βροχή έπεφτε καταρρακτωδώς πάνω στον Σέρλοκ Χολμς, ο οποίος δεν έβλεπε τη Μαίρη Πόπινς που διέσχιζε με ευκολία τους σωρειτομελανίες από πάνω του.

«Ποιος είπες ότι το οδηγούσε τότε; Ο Τσικ ή ο Τσονγκ;» Ρώτησα. Έστερα κοίταξα λοξά τον Ραλφ Τάνερ. «Ή εσύ;»

Γέλασε. «Φοβάμαι πως παρέμεινα αμέτοχος τη δεκαετία του '60. Η Εποχή του Υδροχόου είναι κάτι που συνέβη σε άλλους ανθρώπους, ενώ εγώ έβλεπα *Το Νησί του Γκίλιγκαν*. Έχασα και τη ντίσκο, επίσης. Δεν είχα ποτέ ούτε ένα παντελόνι καμπάνα. Αντιθέτως, φορούσα παπιγιόν, ζούσα στο Τορόντο και δούλευα πάνω σε μια πρωτοποριακή διατριβή για τον Μπλέικ, την οποία ο επόπτης μου επέστρεψε μαζί με ένα μπουκάλι υγρό αναπτήρα. Εύχομαι η ζωή μου στα είκοσι μου να έμοιαζε περισσότερο με αυτό. Θες να δεις το εσωτερικό;»

Μου έδειξε την πόρτα στο πίσω μέρος. Όταν την άνοιξα ξεδιπλώθηκαν δυο σκουριασμένα σκαλοπάτια με πτυχώσεις, τα οποία με οδηγούσαν στο εσωτερικό του Βιβλιοθήματος.

Τα σιδερένια ράφια ήταν άδεια και ένα πέπλο ιστού αράχνης κρεμόταν από μια λάμπα φθορίου στο ταβάνι. Ξαφνιάστηκα όταν είδα ένα πανέμορφο γραφείο από μαόνι, με μια σκούρα δερμάτινη επιφάνεια, βιδωμένο στο πάτωμα πίσω από τη καμπίνα του οδηγού. Ένα χαλί διάδρομος, στο χρώμα της σοκολάτας, διέσχιζε τη μέση. Άπλωσα την παλάμη μου και την έσυρα κατά μήκος ενός κρύου, σιδερένιου ραφιού και βρέθηκα να φοράω ένα γάντι σκόνης.

«Άντεξε σαράντα χρόνια» είπε από πίσω μου. «Υποθέτω πως θα αντέξει και για μερικά ακόμα. Αν είχαμε οδηγό».

Ήξερα ήδη πως ήθελα τη δουλειά. Το ήξερα πριν καν σιγουρευτώ ότι υπήρχε δουλειά. Υπήρχε η πρακτική πλευρά: είχα μείνει χωρίς δουλειά και μια χαμηλόμισθη δουλειά ήταν

² Πρωταγωνιστής στο μυθιστόρημα του Χέρμαν Μέλβιλ «Μόμπι Ντικ»

³ Το υποβρύχιο από τα μυθιστορήματα του Ιουλίου Βερν «20.000 λεύγες κάτω από τη θάλασσα» και «Η Μυστηριώδης Νήσος».

καλύτερη από καμία. Εξάλλου, όσες ώρες και αν πρόσφεραν, σίγουρα θα ήταν σημαντικά λιγότερες από όσες θα δούλευα αν ήμουν και πάλι πίσω από το τιμόνι κάποιας νταλίκας μεγάλων αποστάσεων, όπου μερικές φορές βρισκόμουν στον δρόμο για δέκα ή δώδεκα μέρες, χωρίς να επιστρέψω σπίτι.

Στην πραγματικότητα, ωστόσο, η πρακτική πλευρά δεν πέρασε αμέσως από το μυαλό μου. Περνούσα κάθε μέρα, ολόκληρη τη μέρα, στο σπίτι όπου πέθαναν οι γονείς μου και ένιωσα, από εκείνη τη πρώτη στιγμή, πως μου είχαν στείλει ένα μήνιο για να δραπτεύσω· σαν να μου έστελναν ένα όχημα, για να με πάρει μακριά από την πιο βαρετή και καταθλιπτική κατασκήνωση. *Η κούρσα σου έφτασε*, σκέφτηκα και τα χέρια μου ανατρίχιασαν. Δεν μπορούσα να μη σκέφτομαι πως η μητέρα μου είχε αποφύγει επίτηδες να επιστρέψει το *Ακόμα Ένα Θαυμάσιο Πράγμα*, ούτως ώστε να το επιστρέψω εγώ γι' αυτήν και με αυτό τον τρόπο να οδηγηθώ πίσω στο μέρος όπου ξεκίνησε η ιστορία της με τον πατέρα μου.

«Τι είπες ότι συνέβη στον προηγούμενο τύπο;» ρώτησα.

«Δεν είπα» απάντησε ο Ραλφ. Το στόμα του συσπάστηκε μπρος πίσω, μετακινώντας την ακόμα σβηστή πίπα του στην άλλη πλευρά του στόματός του. «Ένας ντόπιος, ο Σαμ Χένεσι, σταμάτησε να δουλεύει ως οδηγός με πλήρη απασχόληση, για να επικεντρωθεί στα δυο πράγματα που αγαπούσε περισσότερο: να διαβάζει και να φτιάχνει σπιτική μπύρα. Διατήρησε την άδειά του, τύπου Β, και προσφέρθηκε να οδηγήσει το νέο Βιβλιοόχημα, απλά για να έχει κάτι να ασχολείται. Αλίμονο! Στον Σαμ δεν άρεσε μόνο να φτιάχνει σπιτική μπύρα. Ευχαριστιόταν και να την πίνει επίσης, και ξεκίνησε να απολαμβάνει μερικές στα διαλείμματά του. Λοιπόν, ήταν έξω πριν ένα μήνα, με το κάπως-καινούριο Βιβλιοόχημα και άρχισε να ανησυχεί πως ήταν λίγο τύφλα. Αποφάσισε πως ένας καφές θα τον βοηθούσε και έπεσε πάνω στο κοντινότερο McDonald's. Και εννοώ ακριβώς πάνω του. Έβαλε τον μπροστινό προφυλακτήρα μέσα στον τοίχο και πάνω σε έναν πάγκο. Κανείς δεν καθόταν εκεί, ευτυχώς. Σκέψου πόσα παιδιά τρώνε στα McDonald's». Τον διαπέρασε ένα ρίγος, ύστερα ρώτησε αν θα ήθελα να δω τη καμπίνα.

Καθώς πηγαίναμε προς τη μπροστινή μεριά, μου έδειξε ένα πάνελ στο πλάι του φορτηγού. Πίσω του, υπήρχε μια γεννήτρια ντίζελ, η οποία έθετε σε λειτουργία τα φώτα και τη θέρμανση στον θάλαμο των βιβλίων. «Το σχεδόν καινούριο Βιβλιοόχημα είχε δυο υπολογιστές για τους πελάτες, αλλά αναρωτιέμαι αν τα τάμπλετ θα έκαναν την ίδια

δουλειά. Ο έλεγχος των βιβλίων είναι αρκετά εύκολος— γίνεται μέσω μιας εφαρμογής στο κινητό σου». Είχε αρχίσει να σχεδιάζει τη δουλειά για μένα, σαν να είχα ήδη κάνει την αίτησή μου.

Σκαρφάλωσα στο σκαλοπάτι και κοίταξα εξεταστικά την μπροστινή θέση. Ο λεβιές ταχυτήτων που πρόβαλε από το κέντρο του πατώματος ήταν τόσο μακρύς όσο και το μπαστούνι κάποιου κυρίου, με μια γυαλιστερή μπάλα από ξύλο καρυδιάς στην κορυφή. Νεκρά φύλλα είχαν παρασυρθεί στο πάτωμα. Το ραδιόφωνο έμοιαζε να έχει μόνο AM.

«Πώς σου φαίνεται;» ρώτησε.

Άνοιξα την πόρτα, γύρισα απ' την άλλη μεριά και κάθισα στη θέση του οδηγού με τα πόδια μου να κρέμονται έξω.

«Με ρωτάς πως μου φαίνεται το φορτηγό; Ή πως μου φαίνεται η δουλειά;»

Πίεσε τον αντίχειρά του μέσα στο μπολ της πίπας του και την άναψε με ένα σπίρτο από ένα μικρό κουτάκι, ρουφούσε για κάμποση ώρα μέχρι να λειτουργήσει. Τελικά, έγριψε πίσω το κεφάλι του και φύσηξε γκρι καπνό από την άκρη του στόματός του. «Έχεις ακούσει για τον τύπο που πήγε στην Αγγλία και γύρισε πίσω γκρινιάζοντας για τα γεύματα; Το φαγητό δεν ήταν μόνο απαίσιο, αλλά και πάρα πολύ λίγο! Κάπως έτσι είναι και ο μισθός που προσφέρουμε και οι ώρες που μπορούμε να εγγυηθούμε. Δεν πλησιάζει καν την πλήρη απασχόληση. Έξι ώρες Τρίτη και Πέμπτη, οκτώ την Τετάρτη. Και τα χρήματα; Θα μπορούσες να βγάλεις πολλά περισσότερα οδηγώντας σχολικό λεωφορείο».

«Όμως τότε θα έπρεπε να σηκώνομαι πριν το ξημέρωμα. Όχι, ευχαριστώ. Εξάλλου, όπως είπα, έχω να ασχοληθώ με κάποιες οικογενειακές υποθέσεις».

«Ναι» είπε και το βλέμμα του ήταν ευγενικό και ευαίσθητο και αναρωτήθηκα αν ήξερε. Το Κινγκσγουορντ είναι μεγάλη πόλη, η τέταρτη μεγαλύτερη στην πολιτεία, αλλά όχι και τόσο μεγάλη στην ουσία. «Μπορείς να περάσεις έναν έλεγχο ιστορικού, Κύριε...;»

«Τζον. Τζον Ντέιβις. Νομίζω πως με το ζόρι θα το περάσω. Ήμουν πέντε χρόνια στο δρόμο για τη Μεταφορική Winchester και ποτέ δεν έριξα το φορτηγό πάνω σε φαστφουντάδικο. Έχω όμως τα προσόντα; Δεν θα έπρεπε να έχω, ας πούμε, κάποιο πτυχίο στις επιστήμες της βιβλιοθήκης; Τις τέχνες της βιβλιοθήκης;»

«Ο Σαμ Χένεσι δεν είχε κάποιο πτυχίο. Ο Λόρεν Χέις που οδηγούσε αυτό το ίδιο Βιβλιοόχημα για τριάντα χρόνια, εργαζόταν σε μια τεχνική βιβλιοθήκη της πολεμικής

αεροπορίας πριν έρθει σε εμάς, αλλά ποτέ δεν απέκτησε κάποιο επίσημο πιστοποιητικό». Ο Ραλφ σήκωσε τα φρύδια του και έριξε τρυφερά το βλέμμα του προς το φορτηγό. «Πόσο θα ξαφνιαστεί μόλις δει αυτό το παλιόπραμα πάλι στο δρόμο».

«Ζει ακόμα;»

«Ω, ναι. Είναι στα διαμερίσματα Γαλήνη, μαζί με τον φίλο μας τον κ. Γκάλαγκερ, ο οποίος διαβάζει οτιδήποτε, αρκεί να έχει γραφτεί από κάποιον που δουλεύει στα Νέα του Φοξ". Ο Ραλφ σκέφτηκε για λίγο και ύστερα είπε: «Ο Λόρεν αγαπούσε αυτό το φορτηγό. Μου έδωσε τα κλειδιά και το εγκατέλειψε για πάντα το 2009». Ο Ραλφ μου έριξε ένα σκωπτικό, νοσταλγικό βλέμμα. «Ετοιμαζόμασταν να το αποσύρουμε και αποφάσισε να αποσυρθεί και αυτός μαζί του. Είχε μια κακή εμπειρία πίσω από το τιμόνι, που τον κατατρόμαξε. Οδηγούσε τριγύρω και ξαφνικά δεν ήξερε πια που βρισκόταν. Υπήρξαν και άλλες ανησυχητικές στιγμές πριν από αυτό. Μου είχε πει πως κάποιος που ήταν νεκρός εδώ και δέκα χρόνια τον είχε ρωτήσει για κάποιο βιβλίο, κάτι τέτοιο».

«Α, πολύ κρίμα» απάντησα, σκεπτόμενος τη μητέρα μου, την άνοια. «Είσαι σίγουρος πως θα το αναγνώριζε ακόμα αν το έβλεπε;»

Ο Ραλφ απάντησε στη ματιά μου με ένα κενό βλέμμα. «Χμ; Ω, ναι. Φοβάμαι πως σου έδωσα λάθος εντύπωση. Ο Λόρεν μπορεί να είναι ξεχασιάρης, αλλά τίποτα περισσότερο από κάθε άλλον στην ηλικία του. Του κόβει ακόμα αρκετά ώστε να με κερδίζει στο ραμί. Παίζουμε την τελευταία Πέμπτη κάθε μήνα και συνήθως με κερδίζει. Όχι, έχει ακόμα τα λογικά του».

«Μα... εσύ δεν είπες ότι οδηγούσε στην πόλη και δεν ήξερε που βρισκόταν;»

«Ναι» είπε ο Ραλφ. «Ήταν άσχημα ταραγμένος. Δεν ήξερε αν ήταν 1965 ή 1975. Κάθε τετράγωνο του έμοιαζε και με μια διαφορετική δεκαετία. Ανησυχούσε πως δεν θα μπορούσε να βρει τον δρόμο του πίσω στον εικοστό πρώτο αιώνα». Κοίταξε το ρολόι του και είπε: «Πρέπει να επιστρέψω στη βιβλιοθήκη. Το διάλειμμά μου ήταν αρκετά μεγάλο. Θα μου στείλεις τα στοιχεία σου μέσω μέιλ; Η ηλεκτρονική μου διεύθυνση βρίσκεται στον ιστότοπο της βιβλιοθήκης. Ανυπομονώ να συνεχίσουμε τη συζήτησή μας πολύ σύντομα».

Τον ακολούθησα μέχρι έξω, περίμενα όσο κλείδωνε το αμαξοστάσιο και τον καληνύχτισα. Στεκόμουν εκεί και τον κοίταζα να απομακρύνεται, μπλε καπνός ξεχυνόταν από την πίπα του και ανακατευόταν με τη μπλε ομίχλη που είχε αρχίσει να παρασύρεται μακριά από τα δέντρα. Η νύχτα είχε γίνει υγρή όση ώρα είμασταν μέσα.

Είχε εξαφανιστεί και πάλι μέσα στη βιβλιοθήκη πριν προλάβω να συνειδητοποιήσω ότι το *Ακόμα Ένα Θαυμάσιο Πράγμα* βρισκόταν ακόμα μέσα στη τσέπη του παλτό μου.

ΠΙΘΑΝΩΣ, ΕΙΔΑ ΜΕΡΙΚΑ χωρίς να τα αναγνωρίσω—τα φαντάσματα. Αυτό νόμιζα ότι ήταν αρχικά. Πλέον ξέρω καλύτερα.

Εκπρόθεσμες επιστροφές... αυτός ήταν ο όρος του Λόρενς γι' αυτά, μολονότι δεν θα τον άκουγα για μήνες, δεν θα τον γνώριζα μέχρι εκείνη τη κρύα, βροχερή μέρα λίγο μετά τα Χριστούγεννα.

Κάποτε, όταν οδηγούσα το παλιό Βιβλιοόχημα μονάχα μερικές βδομάδες, είδα ένα κοριτσάκι να περπατάει με τη μητέρα του. Το κοριτσάκι φορούσε ένα ζευγάρι αυτάκια Μίκυ Μάους και χοροπηδούσε, βουτούσε σε ρηχές λακκούβες με νερό, που είχαν μείνει από κάποια πρόσφατη βροχή. Η μητέρα του φορούσε ένα φλοράλ μαντίλι στα μαλλιά της και κρατούσε ένα χάρτινο σάκο με λαβές από σπάγκο. Ο σάκος έγραφε WOOLWORTH'S στο πλάι. Θυμάμαι ότι μου φάνηκε παράξενο, επειδή υπήρχε ένα Woolworth's στο κέντρο του Κίνγκσγουορντ όταν ήμουν παιδί, αλλά είχε κλείσει από το 1990. Μόλις έφτασα σε μια πινακίδα στοπ, τις έψαξα κοιτώντας στον καθρέπτη του συνοδηγού, αλλά είχαν εξαφανιστεί. Ήταν εκπρόθεσμες επιστροφές; Δεν ξέρω.

Μια άλλη φορά, δύο ρυτιδιασμένες ηλικιωμένες κυρίες, αδελφές, μπήκαν στο φορτηγό στη στάση του Σεντ Μάικλ, ένα από τα γηροκομεία στο δρομολόγιο της Τρίτης. Χάζευαν χωρίς να μου μιλάνε. Αντ' αυτού, μιλούσαν για τον Τεντ Κένεντι και το ατύχημα στο Τσαπακουίντικ. «Οι άντρες σε αυτή την οικογένεια είναι όλοι πουτανόβιοι» είπε η μια από τις γυναίκες και η άλλη απάντησε «Τι σχέση έχει αυτό με το ότι βγήκε εκτός δρόμου;» Μόνο αφού είχαν φύγει μου φάνηκε ότι μιλούσαν σε ενεστώτα χρόνο, λες και τα γεγονότα στο Τσαπακουίντικ είχαν μόλις συμβεί, λες και ο Τεντ Κένεντι ήταν ακόμα ζωντανός.

Ήταν αρχές Νοεμβρίου την πρώτη φορά που συνέβη και *το ήξερα*. Την πρώτη φορά που συνάντησα κάποιον που είχε *ξεγλιστρήσει στο μέλλον*, που σκαρφάλωσε στο φορτηγό από έναν διαφορετικό χρόνο.

Τις Πέμπτες το δρομολόγιό μου περνούσε από το Γουέστ Φίβερ, ένα μίζερο δείγμα πόλης, σκαμμένο μέσα στη μια πλευρά της κομητείας. Περιλαμβάνει λίγα βοσκοτόπια και πολλούς περισσότερους βάλτους, μερικά βενζινάδικα και ένα και μοναδικό εμπορικό κέντρο γνωστό στους ντόπιους και ως Man Mall. Στο Man Mall υπάρχει ένα μαγαζί που

πουλάει πυροτεχνήματα, ένα άλλο που πουλάει όπλα, μια κάβα, ένα στούντιο τατουάζ και ένα μαγαζί ερωτικών ειδών με σόου για ματάκηδες στο πίσω μέρος. Με σαράντα δολάρια στη τσέπη μπορείς να σκάσεις στο Man Mall βράδυ Παρασκευής, να γίνεις τύφλα, να σου πάρει πίπα μια στρίπερ, να κάνεις τατουάζ το όνομά της στο μπράτσο σου, να το γιορτάσεις εκτοξεύοντας μια φωτοβολίδα στη διπλανή πολιτεία και να πάρεις ένα 38άρι, ώστε να έχεις έναν εύκολο τρόπο να αυτοκτονήσεις το πρωί.

Το Man Mall μοιράζεται οκτώ στρέμματα μη ασφαλτοστρωμένου πάρκινγκ με ένα άθλιο, απλωμένο φαρδύ-πλατύ, διώροφο συγκρότημα γκαρσονιερών. Ένας σημαντικός αριθμός ανύπαντρων μαμάδων με μικρά παιδιά και μερικοί ηλικιωμένοι, άσωτοι μέθυσοι ονομάζουν αυτό το μέρος... σίγουρα όχι σπίτι. Είμαι σίγουρος ότι κανένας εκεί πέρα δεν το βλέπει ως σπίτι. Αν ζούσες στις γκαρσονιέρες, σπίτι θα ήταν κάπου απ' όπου είχες φύγει ή κάπου που θα πήγαινες στο απροσδιόριστο μέλλον. Δεν ήταν παρά ένα παραμελημένο, άθλιο μοτέλ με μακροπρόθεσμους επισκέπτες και όλοι εκεί προσπαθούσαν να τα βγάλουν πέρα μέχρι να βρουν κάτι καλύτερο. Μερικοί από τους ένοικους προσπαθούσαν για χρόνια.

Τον είδα—την εκπρόθεσμη επιστροφή—μόλις έστριψα μέσα: ένα τύπο με κόκκινο φανελένιο παλτό και ένα καρό καπέλο με αυτάκια που πλαισίωναν τα σκασμένα και ροζ από το κρύο μάγουλα του. Σήκωσε το γαντοφορεμένο χέρι του και χαιρέτησα αυθόρμητα πίσω και δεν το ξανασκέφτηκα. Είχε κρύο και υγρασία και το πάρκινγκ είχε θολώσει από τη βρώμικη ομίχλη. Ήταν δέκα το πρωί και έμοιαζε με σουρούπο.

Πίεσα και κράτησα πατημένο το κόκκινο κουμπί στο ταμπλό, έως ότου η γεννήτρια ξεκίνησε θορυβωδώς να λειτουργεί, ύστερα βγήκα έξω και πήγα στο πίσω μέρος για να ξεκλειδώσω την πίσω πόρτα. Ο άντρας με τα αυτάκια με συνάντησε στα σκαλοπάτια. Είχε ένα απορημένο χαμόγελο στο πρόσωπό του.

«Πού είναι ο άλλος τύπος; Αρρώστησε;» ρώτησε, ενώ η αναπνοή του έβγαινε από το στόμα του σε σύννεφα.

«Ο κ. Χένεσι; Είχε ένα μικρό χτυπηματάκι. Είναι εκτός δρόμου.»

«Αναρωτιόμουν τι είχε συμβεί» είπε. «Νιώθω σαν να έχω να δω το Βιβλιοόχημα εδώ και μισό αιώνα». Μου φάνηκε παράξενο που δεν παρατήρησε τη διαφορά ανάμεσα στο παλιό Βιβλιοόχημα και το άλλο, εκείνο που είχε καρφώσει ο κ. Χένεσι πάνω στα McDonald's. Δεν είπα τίποτα, όμως, απλά άνοιξα την πόρτα και τον οδήγησα μέσα.

Τα καλοριφέρ βρυχήθηκαν. Τα φώτα βούισαν. Ο Αυτάκιος έσυρε τα πόδια του περνώντας δίπλα μου, καθώς κρατούσα την πόρτα και κοίταζα προς τις γκαρσονιέρες. Συνήθως υπήρχε μια ορδή από νευρώδεις μαμάδες, με βασανισμένη όψη, που περίμεναν να ορμήσουν στο Βιβλιοόχημα μαζί με τα παιδιά τους. Αλλά σήμερα κανένας δεν εμφανίστηκε. Η κρύα, βρώμικη ομίχλη φούσκωνε κατά μήκος των τσιμεντένιων πεζοδρομίων απέναντι από το κτήριο. Έμοιαζε με σκηνή από ταινία για την αποκάλυψη. Ανέβηκα τα σκαλοπάτια και έκλεισα πίσω μου την πόρτα.

«Ελπίζω να μην έχω βρει τον μπελά μου». Τράβηξε από την τσέπη του ένα σκληρόδετο βιβλίο, ξεθωριασμένο από τον ήλιο, στο χρώμα του κράνμπερι: *Τούνελ στον Ουρανό* του Ρόμπερτ Χένλαϊν. «Έχω καθυστερήσει υπερβολικά πολύ. Αλλά δεν φταίω εγώ! Αν μπορούσα να πάω στη βιβλιοθήκη δεν θα σε χρειαζόμουν».

«Αν εσείς και οποιοσδήποτε σαν εσάς μπορούσατε να πάτε στη βιβλιοθήκη δεν θα είχα δουλειά. Νομίζω ότι τώρα είμαστε πάτσι» είπα. «Μην ανησυχείτε για τα τέλη καθυστέρησης. Χαρίζουμε τα πρόστιμα για όλους τους πελάτες του Βιβλιοοχήματος, εφόσον ήμασταν εκτός δρόμου για αρκετό καιρό».

«Μπόμπα» είπε, σαν φακιδιάρικο χωριατόπαιδο σε επεισόδιο αμερικανικής κωμωδίας του '60. «Όχι ότι θα με πείραζε να σκάσω μερικές δεκάρες για την εκπρόθεσμη επιστροφή. Το συγκεκριμένο άξιζε. Εύχομαι να είχα άλλο ένα σαν αυτό».

«Ω, βέβαια» είπα. «Μου αρέσουν και εμένα αυτά τα παλιά του Χένλαϊν».

Γύρισε από την άλλη και άφησε τη ματιά του να παρασυρθεί κατά μήκος των ραφιών, χαμογελώντας στον εαυτό του. «Αυτό εδώ είχε ακριβώς ό,τι θέλω να έχει μια ιστορία. Μου αρέσουν οι ιστορίες που δεν το παρατραβάνε. Αυτό ξεκινάει ευθέως, βάζει τον ήρωα σε μια καλή, σάπια, αρρωστημένη θέση από την πρώτη παράγραφο και ύστερα τον αφήνει να στριφογυρίζει για λίγο. Πέρασα ολόκληρη την εβδομάδα πίσω από τον πάγκο στο κατάστημα σιδηρικών. Όταν κάθομαι να διαβάσω ένα βιβλίο, θέλω να δοκιμάσω τη ζωή κάποιου άλλου για λίγο, μια άλλη ζωή την οποία εγώ, ο ίδιος, δεν θα είχα ποτέ. Γι' αυτό μου αρέσει να διαβάζω για τρολ και μπάτσους και διασημότητες. Επίσης, θέλω να λένε έξυπνα πράγματα, επειδή στο μυαλό μου εγώ είμαι αυτός που τα λέει».

«Αλλά όχι πολύ έξυπνα, αλλιώς χαλάει η ψευδαίσθηση».

«Σωστά. Βρες έναν τύπο με μια ενδιαφέρουσα ζωή και ύστερα μοίρασέ του ένα δύσκολο χαρτί, για να μπορέσω να δω πως θα επανέλθει. Και ταυτόχρονα, θέλω να

βρεθώ κάπου που δεν πρόκειται να πάω ποτέ εγώ, για παράδειγμα στη Μόσχα ή στον Άρη ή στον εικοστό πρώτο αιώνα. Η ΝΑΣΑ δεν προσλαμβάνει και εγώ δεν έχω χρήματα για υπερατλαντικά εισιτήρια. Είμαι τόσο στριμωγμένος τελευταία, που νιώθω τυχερός που η κάρτα της βιβλιοθήκης είναι δωρεάν».

«Δεν θα πάτε ποτέ στον εικοστό πρώτο αιώνα;» ρώτησα. Νόμιζα πως δεν είχε καταλάβει τι είχε μόλις πει, αλλά πήρε την ερώτηση ευθέως.

«Λοιπόν, είμαι εξήντα έξι τώρα, οπότε κάνε τον υπολογισμό» είπε. «Υποθέτω ότι τεχνικά είναι πιθανό, αλλά θα ήμουν εκατόν δύο! Αν μου έλεγες το 1944 ότι θα είχα ακόμη είκοσι, τριάντα χρόνια, θα έπεφτα στα γόνατα και θα φιλούσα τα πόδια σου από ευτυχία. Εκείνη την εποχή είχα τη μισή Ιαπωνία να προσπαθεί να ρίξει αεροπλάνα πάνω μου. Μου φαίνεται άπληστο να ελπίζω για τριάντα ακόμα».

Το σύνολο της όλης μου αντίδρασης σε αυτή την ειλικρινή δήλωση ήταν ένα ελαφρύ μούδιασμα στο κεφάλι, ένα μικρό ρίγος απόλαυσης και ενδιαφέροντος. Δεν πίστεψα ούτε για μια στιγμή πως με πείραζε, αλλά μου πέρασε η ιδέα ότι μπορεί να είχε νοητική στέρηση. Δεν θα ήταν ο μόνος ηλικιωμένος που ζούσε στις γκαρσονιέρες και είχε πρόβλημα να ξεχωρίσει τη φαντασία από την πραγματικότητα. Ακόμη και η επιλογή των λέξεων –«μπόμπα», «φτου»–του έδιναν μια παιδιάστικη μορφή, υπαινίσσονταν ένα αγορίστικο μυαλό στο σώμα ενός άντρα.

«Είναι 2019» είπα αργά, για να δω κυρίως πως θα αντιδράσει. «Το μέλλον είναι ήδη εδώ».

«Σε ποιο βιβλίο;» είπε, ρίχνοντας μια γρήγορη ματιά στα ράφια. «Μου αρέσουν τα καλά μυθιστορήματα με ταξίδια στο χρόνο. Αν και αυτό που θέλω πραγματικά έχει να κάνει πιο πολύ με πυραύλους και όπλα με ακτίνες λέιζερ».

Έκανα μια παύση και ύστερα είπα: «Υπάρχουν κάνα δυο μυθιστορήματα του Μπραντ Ντόλαν για άντρες που ταξιδεύουν στον χρόνο. Αλλά δεν είναι σαν τον Χένλαϊν. Είναι πιο... πως να το πω; Λογοτεχνικά;»

«Μπραντ Ντόλαν;» είπε ο άντρας με τα αυτάκια. «Συνήθιζε να διανέμει τις εφημερίδες μου! Η μητέρα του, τέλος πάντων. Αυτός κοιμόταν στη θέση του συνοδηγού τα περισσότερα πρωινά. Έχει περάσει αρκετός καιρός από τότε». Το χαμόγελό του πήρε μια νευρική χροιά και έτριψε τον σβέρκο του. "Είναι εκεί *πέρα* τώρα. Μεγαλώνουν γρήγορα, ε; Μου φαίνεται ότι πέρασαν μόνο δέκα λεπτά από τότε που έσερνε τον σάκο

από караβόπανο, γεμάτο εφημερίδες. Τώρα έχει ένα M16 στον ένα ώμο και περπατάει μέσα στις λάσπες. Είναι σαν να επαναλαμβάνεται ο πόλεμος της Κορέας πάλι από την αρχή. Δεν ξέρω τι κάναμε εκεί, ούτε μπορώ να καταλάβω τι κάνουμε τώρα στο Βιετνάμ. Αρκετά προβλήματα έχουμε εδώ. Άντρες με μαλλιά μέχρι τον κώλο, μισοάδειες εκκλησίες και κορίτσια που τριγυρνούν με φούστες τόσο κοντές που αισθάνομαι ότι πρέπει να τρέξω και να τους δώσω ένα παλτό. Πες την αλήθεια, δεν είμαι απόλυτα σίγουρος για τα μηνύματα που περνάς με το Βιβλιοόχημα βαμμένο έτσι. Δεν καταλαβαίνω αν πουλάς βιβλία ή μαριχουάνα».

Γέλασα, αλλά μετά μαζεύτηκα, διστακτικά, όταν έστριψε ένα φρύδι προς τα εμένα με απορία και μου πρόσφερε ένα ευγενικό αλλά ελαφρώς αυστηρό χαμόγελο. Ήταν ένα βλέμμα που δήλωνε ότι αυτό δεν ήταν θέμα για γέλια, αλλά με σκοπό να τα πάμε καλά μεταξύ μας δεν θα το συνέχιζε.

Τον επεξεργαζόμουν καθώς μελετούσε τα ράφια. Το κρανίο μου είχε ακόμα ένα περίεργο μούδιασμα, αλλά πέρα από αυτό αισθανόμουν καλά. Αν έπαιζε κάποιο παιχνίδι μαζί μου, έπαιζε σκληρά, πλήρως αφοσιωμένος στη παράσταση. Αλλά δεν πίστευα ότι ήταν θέατρο. Η πιθανότητα κάποιος από τα μέσα της δεκαετίας του '60 να είχε εμφανιστεί για να επιστρέψει ένα καθυστερημένο βιβλίο και, ίσως, να πάρει να διαβάσει κάτι καινούριο, δεν είχε πάνω μου την επίδραση που πιστεύετε. Δεν τρομοκρατήθηκα, ούτε για μια στιγμή. Δεν ήμουν ταραγμένος. Ένιωσα κάτι σαν ευγνωμοσύνη, ακόμη και... αναστάτωση. Με την παλιά, πιο αληθινή έννοια της λέξης, η οποία κάποτε σήμαινε μια γλυκιά σύγχυση.

Μου ήρθε μια σκέψη τότε—ένα τσίμπημα περιέργειας—και έδρασα πριν καν προλάβει να εγκατασταθεί η ιδέα.

«Σας άρεσε το *Τούνελ στον Ουρανό*, ε; Έχω κάτι για σας. Έχετε δει τους *Αγώνες Πείνας*;» Καθώς μιλούσα, τράβηξα τους *Αγώνες Πείνας* από το ράφι για νεαρούς ενήλικες και του το έδωσα.

Το κοίταξε προσεκτικά—ένα γυαλιστερό, μαύρο χαρτόδετο βιβλίο με ένα ανάγλυφο, χρυσό πουλί στο εξώφυλλο—με ένα απορημένο, μισό χαμόγελο στο πρόσωπό του. Σήκωσε δύο δάκτυλα στον αριστερό του κρόταφο. «Όχι, μου ξέφυγε αυτό. Είναι Χένλαϊν ή... συγγνώμη. Αυτό το βιβλίο κάνει κάτι παράξενο στο μάτια μου».

Κοίταξα το βιβλίο. Μια απλή χαρτόδετη έκδοση. Τον ξανακοίταξα. Είχε μια έκφραση συγκέντρωσης, ανακατεμένη με μια αμυδρή ανησυχία και η άκρη της γλώσσας του πετάχτηκε έξω αγγίζοντας τα χείλη του. Ύστερα, άπλωσε το χέρι του και πήρε απαλά το βιβλίο από εμένα... και το πρόσωπό του χαλάρωσε. Χαμογέλασε.

«Φτυάριζα το πεζοδρόμιο της αδερφής μου όλο το πρωί. Υποθέτω είμαι λίγο ζαλισμένος» μου είπε. «Και έρχεται περισσότερο χιόνι αυτό το Σαββατοκύριακο». Κούνησε το κεφάλι του, αλλά χαμογέλασε κοιτάζοντας το βιβλίο. «Λοιπόν, αυτό μάλλον είναι ό,τι πρέπει». Διάβασε δυνατά τον υπότιτλο στο εξώφυλλο: «*“Στο μέλλον, το μόνο πράγμα πιο φονικό από τους αγώνες... είναι η αγάπη!”*»

Κοίταξα και εγώ το βιβλίο και για μια στιγμή η όρασή μου θόλωσε και το κεφάλι μου ζαλίστηκε, σαν να είχα σηκωθεί απότομα.

Κρατούσε ακόμη τους *Αγώνες Πείνας*, παρόλο που μου πήρε λίγη ώρα να το αναγνωρίσω. Παρέμενε ένα μαύρο χαρτόδετο βιβλίο, αλλά στο εξώφυλλο τώρα είχε ένα κορίτσι με μια τουαλέτα επιστημονικής φαντασίας, στα χρώματα αναρριχόμενης φλόγας, που ετοιμαζόταν να εκτοξεύσει ένα βέλος, από κάποιου είδους μηχανικό τόξο με ακτίνες λέιζερ. Στο πρόσωπό της είχε ζωγραφιστεί μια έκφραση τρόμου ενώ τα μάτια της έλαμπαν από εύλογη οργή. Ήταν σκυμμένη σε ένα δάσος, σαν αυτό της Νταγκόμπα⁴, με δέντρα σε ψυχεδελικά χρώματα. Ήταν το εξώφυλλο κάποιου παλιού μυθιστορήματος επιστημονικής φαντασίας, από τις αρχές της δεκαετίας του εξήντα, ακόμα και η τιμή στην πάνω αριστερή γωνία: 35¢. Γνωρίζω μερικά πράγματα για τους διάσημους πάμπ καλλιτέχνες της εποχής και νομίζω πως ήταν του Βίκτορ Καλίν, παρόλο που δυσκολεύομαι να τον ξεχωρίσω από τον Μίσελ Χουκς. Γκουγκλάρετέ τους—θα καταλάβετε. Είχε την ταλαιπωρημένη όψη ενός βιβλίου, το οποίο έχει περάσει από αρκετά χέρια, τα περισσότερα από τα οποία αδέξια και βιαστικά.

Κάτι μυτερό τσίμπησε το κεφάλι μου, πίσω από το μάτι μου. Ήταν σαν κάποιος να πίεζε τους αντίχειρές του στους κροτάφους μου. Ο Αυτάκις με κοίταξε με κάποια ανησυχία.

«Είσαι εντάξει, φίλε;» είπε.

Δεν απάντησα. Αντ’ αυτού είπα: «Μπορώ να το δω;» και πήρα πίσω το βιβλίο απ’ τα χέρια του.

⁴ Δάσος στο οποίο βρήκε καταφύγιο ο Μάστερ Γιόντα στις ταινίες Star Wars.

Ήταν ένα χαρτόδετο των 35¢ όταν κοίταξα το εξώφυλλο. Αλλά όταν το γύρισα από την άλλη για να διαβάσω το οπισθόφυλλο, βρέθηκα να κοιτάζω ένα μαύρο χαρτόδετο, το ίδιο που αναγνώριζα από την εποχή μου. Ξαναγύρισα στο εξώφυλλο. Μαύρο, γυαλιστερό με μια χρυσή καρφίτσα τυπωμένη πάνω του και ένα πουλί μέσα σε αυτή. Ύστερα σήκωσα το πρόσωπό μου και κοίταξα τον Αυτάκια. Η ματιά του είχε παρασυρθεί μακριά μου, αιωρούνταν κατά μήκος των βιβλίων στο πάνω ράφι.

«Μερικά από αυτά δεν μπορώ να τα δω» είπε με έναν αδιάφορο τόνο στη φωνή. «Παίρνουν μια παράξενη μορφή όταν προσπαθώ να διαβάσω τους τίτλους. Οι λέξεις στριφογυρνάνε όταν προσπαθώ να συγκεντρωθώ σε αυτές. Μερικές, τέλος πάντων. Το *Ένα Δέντρο Μεγαλώνει στο Μπρούκλιν* είναι εντάξει. Όπως και τα βιβλία *Νάρνια*. Τα υπόλοιπα στο ενδιάμεσο όμως»—κοιτούσε τα μυθιστορήματα του Χάρι Πότερ—«δεν μπορώ να τα δω καλά. Κύριε, παθαίνω εγκεφαλικό;»

«Δεν νομίζω» είπα.

Αναστέναξε και με κοίταξε και χαμογέλασε και έβαλε την παλάμη στον αριστερό του κρόταφο. «Θα πρέπει να πάρω το βιβλίο μου και να φύγω. Νομίζω πως πρέπει να ξαπλώσω».

«Αφήστε με να σας κάνω τσεκ άουτ» είπα.

Κάθισα στο γραφείο από μαόνι και πρόβαλε την κάρτα της βιβλιοθήκης του: Φρεντ Μούλερ, οδός Γκιλιάντ 46. Υπήρχε κωδικός δανειζόμενου μέλους (1919), αλλά δεν υπήρχε barcode για να σκανάρω με το κινητό μου. Πάλι καλά, αφού όταν σήκωσα το smartphone μου, η οθόνη μαύρισε εντελώς και ο λευκός κύκλος γυρνούσε γύρω γύρω, σαν να είχε κρασάρει και προσπαθούσε να επαναφορτώσει.

Ο Μούλερ δεν φάνηκε να παρατηρεί το κινητό. Το βλέμμα του προσπέρασε το γκάτζετ που είχα στο χέρι μου χωρίς να το εντοπίσει. Η ενσάρκωση του μέλλοντος ήταν εδώ, ο εικοστός πρώτος αιώνας έπαιρνε υπόσταση με τη μορφή ενός iPhone Plus, πολύ πιο όμορφο και φανταστικό από οτιδήποτε στα βιβλία του Χένλαϊν, οτιδήποτε στο αρχικό Σταρ Τρεκ—και θα μπορούσε να είναι ένα απλό μολύβι στα μάτια του. Η αδιαφορία του δεν με εξέπληξε, όμως. Δεν μπορούσε να δει ούτε τα βιβλία του Χάρι Πότερ, και πίστευα ότι γνώριζα τον λόγο. Δεν ανήκαν στον δικό του χρόνο, δεν είχαν συμβεί ακόμα. *Μπορούσε να δει τους Αγώνες Πείνας*, και πίστευα ότι το καταλάβαινα και αυτό. Ούτε αυτό ανήκε στον δικό του χρόνο—όχι, μέχρι να του το δώσω. Μόλις βρέθηκε στα χέρια

του, το έβλεπε όπως έπρεπε να το δει για να το αποδεχθεί. Πήρε μια μορφή, που θα μπορούσε να κατανοήσει, που δεν θα τον προβλημάτιζε.

Μάλλον θα πω ψέματα αν υπονοήσω ότι τα κατάλαβα όλα αυτά αμέσως. Πιο πολύ έμοιαζα με τυφλό που κρατιέται από το γόνατο του ελέφαντα, ο οποίος αρχίζει αμυδρά να υποψιάζεται ότι είχε τα χέρια του πάνω σε κάποιο ζώο αντί για έναν κορμό δέντρου. Δεν έβγαζαν όλα νόημα εκείνη τη στιγμή, αλλά ενστικτωδώς ένιωθα ότι υπήρχε κάποια λογική σε αυτή τη κατάσταση, η οποία δεν είχε ακόμα αποκαλυφθεί.

«Δεν πρέπει να βάλεις σφραγίδα;» ρώτησε, βάζοντας το χέρι του στο βιβλίο και γυρνώντας το προς το μέρος μου.

Είχε και πάλι εκείνο το παλπ εξώφυλλο, το οποίο είμαι σχεδόν σίγουρος ότι έχει ζωγραφίσει ο Βίκτορ Καλίν, παρόλο που αν ψάξεις στον ιστότοπο του Καλίν όπου παρουσιάζονται τα εξώφυλλά του από την εποχή του πενήντα και του εξήντα, δεν θα το βρεις εκεί. Πώς γίνεται; Οι *Αγώνες Πείνας* εκδόθηκαν το 2008. Μέχρι τότε ο Φρεντ Μούλερ ήταν νεκρός σχεδόν μισό αιώνα. Έμεινε στον τόπο τον Ιανουάριο του 1965, υπέστη μια θανάσιμη καρδιακή προσβολή καθώς φτυάριζε το πεζοδρόμιο της αδερφής του—όπως μάλλον θα έχετε μαντέψει μέχρι τώρα, το διάβασα στο κινητό μου εκείνο το απόγευμα, το κινητό που δεν μπορούσε να δει. Είχε κερδίσει το Μετάλλιο Εξέχουσας Θητείας στον πορθμό του Σουριγκάο, κατά τη διάρκεια μιας από τις πιο σφοδρές μάχες του Πολέμου του Ειρηνικού. Άφησε πίσω του έναν γιό, ο οποίος, σύμφωνα με την αναγγελία θανάτου, ήταν φοιτητής μαθηματικών στο Κέιμπριτζ της Αγγλίας.

Ο Φρεντ άφησε το βιβλίο του Χένλαϊν στο τραπέζι, πήρε το βίντατζ αντίγραφο του *Αγώνες Πείνας*, και προχώρησε προς την έξοδο, μια πόρτα στο πλάι του οχήματος. Είχε το χέρι του στο μάνταλο, όταν δίστασε και με ξανακοίταξε. Χαμογέλασε ανήσυχα. Σκέφτηκα ότι έμοιαζε κάπως κέρινος, και μια σταγόνα ιδρώτα κυλούσε από τον αριστερό του κρόταφο.

«Ει» είπε. «Μπορώ να σου κάνω μια παράξενη ερώτηση;»

«Βέβαια» είπα.

«Σε έχει ρωτήσει ποτέ κανείς αν είσαι φάντασμα;» Είπε και γέλασε και άγγιξε το μέτωπό του σαν να αισθανόταν πάλι λίγο ζαλισμένος.

«Αναρωτιόμουν το ίδιο πράγμα για εσάς» είπα και γέλασα μαζί του.

ΔΕΝ ΕΙΧΕ ΠΡΟΛΑΒΕΙ ΚΑΛΑ ΚΑΛΑ ΝΑ ΒΓΕΙ έξω και να κλείσει την πόρτα όταν μια γροθιά την χτύπησε. Σηκώθηκα από το γραφείο και την άνοιξα διάπλατα και είδα ένα μπουλούκι μαμάδων και μικρών παιδιών με ξεραμένες μύξες στο άνω χείλος. Ο ουρανός ήταν τόσο γαλανός που πονούσε να τον κοιτάξεις. Όση ώρα μιλούσα στον Φρεντ Μούλερ, με κωδικό δανειζόμενου μέλους 1919 της οδού Γκιλιάντ, Γουέστ Φίβερ, εκείνη η χαμηλή, βρώμικη, παγωμένη ομίχλη είχε στεγνώσει και εξατμιστεί εντελώς.

Τέντωσα το λαιμό μου για να κοιτάξω πέρα από το μικρό πλήθος, απέναντι στο απέραντο πάρκινγκ από χαλίκια και λακκούβες, αλλά δεν υπήρχε κανένα ίχνος του κ. Μούλερ και του καπέλου του με τα τεράστια αυτάκια.

Δεν θα έλεγα ότι ξαφνιάστηκα.

ΗΤΑΝ ΜΟΝΟ ΤΕΣΣΕΡΙΣ το απόγευμα όταν επέστρεψα το Βιβλιοόχημα στο πάρκινγκ ανάμεσα στη βιβλιοθήκη και το τμήμα πάρκων αναψυχής, αλλά είχε ήδη σκοτεινιάσει και μύριζε χιόνι. Περπάτησα μισό τετράγωνο σε μια τοπική αλυσίδα καφέ, πήρα έναν καφέ και κάθισα με το κινητό μου, διαβάζοντας για τον Φρεντ Μούλερ και ύστερα για τον γιό του Φρεντ Μούλερ. Το παιδί του, το οποίο ήταν στις αρχές των είκοσι του όταν πέθανε ο πατέρας του, ήταν στα εβδομήντα του τώρα, είχε αποσυρθεί στη Χαβάη. Τη δεκαετία του 1970 είχε ανακαλύψει ένα πρωτόκολλο που επέτρεπε στους υπολογιστές να επικοινωνούν μεταξύ τους μέσω τηλεφωνικών γραμμών. Ήταν ένας από μια ντουζίνα αντρών που μπορούν να ισχυριστούν ότι είναι οι πατεράδες του ίντερνετ. Η δεξιτεχνία του με τα ηλεκτρονικά τον είχε κάνει κάπως διάσημο στους κύκλους των κομπιουτεράκιδων. Είχε κάνει μια σύντομη εμφάνιση στο *Σταρ Τρεκ: Η Επόμενη Γενιά*, το όνομά του είχε αναφερθεί σε ένα μυθιστόρημα του Ουίλιαμ Γκίμπσον, ήταν η βάση για ένα χαρακτήρα επιστήμονα σε μια ταινία του Τζέιμς Κάμερον. Επισκέφθηκα την ιστοσελίδα του και με έλουσε κρύος ιδρώτας. Η βιογραφική φωτογραφία έδειχνε έναν μίξερο γέρο με μια διάστικτη γενειάδα, να στέκεται κάτω από ένα φοίνικα, με μια σανίδα σερφ. Φορούσε σορτσάκι... και ένα μπλουζάκι Αγώνες Πείνας. Στις Συχνές Ερωτήσεις ήταν καταχωρημένο ως το αγαπημένο του βιβλίο. Ήταν ακόμα και σύμβουλος στην ταινία. Ήταν σύμβουλος σε πολλές ταινίες επιστημονικής φαντασίας.

Αναρωτήθηκα αν το είχε διαβάσει πριν εκδοθεί. Αναρωτήθηκα αν το είχε διαβάσει πριν γεννηθεί η συγγραφέας, Σουζάν Κόλινς. Αυτή η σκέψη με έκανε να ιδρώσω. Η επόμενη

μου σκέψη μου έφερε απόλυτη ανατριχίλα. Τι θα γινόταν, αναρωτήθηκα, αν, αντ' αυτού, είχα δώσει στον κ. Μούλερ ένα βιβλίο για την 11^η Σεπτεμβρίου; Θα μπορούσε να το έχει σταματήσει;

Δεν αναρωτήθηκα αν είχε συμβεί. Δεν χρειαζόταν να αναρωτηθώ. Είχα την εκπρόθεσμη επιστροφή του στην τσέπη του παλτό μου: εκείνο το γρατζουνισμένο, στο χρώμα του κράνμπερι, σκληρόδετο του *Τούνελ στον Ουρανό*. Το όνομα του Φρεντ Μούλερ, ήταν η τελευταία καταχώρηση στην κάρτα δανεισμού στο πίσω μέρος. Η σφραγίδα με την ημερομηνία επιστροφής έλεγε 13/1/65 και είχε μείνει στον τόπο στις 17 Ιανουαρίου του ίδιου έτους, μόλις τέσσερις μέρες μετά.

Κατάφερε να ολοκληρώσει τους *Αγώνες Πείνας* πριν τον εγκαταλείψει η καρδιά του; Ελπίζω. Για εμένα, έναν ισόβιο βιβλιοφάγο, δεν υπάρχει τίποτα τόσο τραγικό όσο η σκέψη του να πεθάνεις πενήντα σελίδες πριν το τέλος ενός καλού μυθιστορήματος.

«Αν καθίσω μαζί σου, θα εκτροχιάσω τον ειρμό των σκέψεων σου;» Ρώτησε ο Ραλφ Τάνερ πάνω από τον αριστερό μου ώμο.

«Αυτές οι σκέψεις δεν οδηγούν πουθενά. Έχω κολλήσει» είπα, κοιτάζοντας τριγύρω.

Είχε τη σβηστή του πίπα στο ένα χέρι και έναν καφέ στο άλλο. Αν το είχα σκεφτεί έστω και λίγο, ίσως να περίμενα ότι θα έπεφτα πάνω του. Ήταν η ώρα για την απογευματινή του πίπα και την τελευταία του δόση καφεΐνης και η καφετέρια βρισκόταν πέντε βήματα από τη βιβλιοθήκη.

«Πώς σου φαίνεται η διανομή βιβλίων;» ρώτησε, καθώς βολευόταν σε ένα σκαμπό δίπλα μου.

Παρατήρησα το μισό του χαμόγελο και τα ανοιχτόχρωμα, άγρυπνά του μάτια και έκανα μια απρόσμενη σκέψη που με σόκαρε: *ξέρει*. Θυμήθηκα εκείνη τη πρώτη μας συζήτηση και την ξαφνική μου εντύπωση ότι ήξερε για τους γονείς μου, αλλά ήταν πολύ ευγενικός για να θίξει το θέμα. Με τον καιρό, άρχισα να αισθάνομαι ότι ήταν χαρακτηριστικό του Ραλφ Τάνερ να γνωρίζει πάντα λίγο περισσότερα από όσα αποκάλυπτε, να κρατάει το χέρι του τόσο κοντά στο γιλέκο που με δυσκολία μπορούσες να δεις αν έχει χαρτιά να παίζει.

«Όχι κι άσχημα» είπα. «Ένας τύπος επέστρεψε ένα εκπρόθεσμο αντίγραφο του *Τούνελ στον Ουρανό*, του Ρόμπερτ Χένλαϊν».

«Α! Τα νεανικά. Αρκετά πιο καλά από τα έργα του Χένλαϊν για ενήλικες, κατά τη γνώμη μου».

«Ήταν πολύ αργοπορημένο. Το πήρε τον Δεκέμβριο του 1964. Θα το είχε επιστρέψει νωρίτερα, αλλά πέθανε τον Ιανουάριο του 1965, και αυτό κράτησε τον ίδιο και το βιβλίο του εκτός κυκλοφορίας για κάμποσο καιρό».

«Αχ» είπε ο Ραλφ και χαμογέλασε και ρούφηξε τον καφέ του και κοίταξε αλλού. «Ένας απ' αυτούς».

Γυρνούσα το ποτήρι του καφέ μου γύρω γύρω με τις άκρες των δακτύλων μου. «Δηλαδή δεν είναι κάτι νέο;»

«Συνέβαινε στον Λόρεν Χέις ανά διαστήματα. Σου το είχα πει, αν και παραδέχομαι πως χάρηκα που σε άφησα να πιστεύεις πως οι συναντήσεις του με τους νεκρούς ήταν αποκλειστικά στη φαντασία του. Αρχικά ήταν μόνο μια, ίσως δυο φορές το χρόνο. Προς το τέλος συνέβαινε πιο συχνά».

«Γι' αυτό τα παράτησε;»

Ο Ραλφ έγνεψε καταφατικά, αργά, χωρίς να με κοιτάζει. «Πίστευε ότι... όταν ήταν νέος και η συγκέντρωσή του πιο καλή, μπορούσε να κρατήσει το Βιβλιοόχημα κυρίως εδώ, στο παρόν, όπου ανήκει. Αλλά καθώς μεγάλωνε και η προσοχή του άρχιζε να ξεφεύγει, το Βιβλιοόχημα ξεκίνησε να ξεγλιστράει στο παρελθόν συχνότερα. Όλο και πιο συχνά οι πελάτες του ήταν... σαν αυτόν που συνάντησες σήμερα. Τους αποκαλεί εκπρόθεσμες επιστροφές». Πήρε άλλη μια γεύση από τον καφέ του και μίλησε χωρίς καμία βιασύνη. Θα μπορούσαμε να συζητάμε για την τάση του Βιβλιοοχήματος να στάζει λάδια ή τον τρόπο που μυρίζει το σύστημα θέρμανσης, σαν παλιά παπούτσια. «Κατά μια έννοια, ξέρεις, είναι εντελώς συνηθισμένο. Είναι αρκετά κοινό να μπει σε μια βιβλιοθήκη και να βρεις τον εαυτό σου να συζητάει με τους νεκρούς. Τα καλύτερα μυαλά από γενιές χαμένες εδώ και καιρό γεμίζουν κάθε ράφι. Περιμένουν εκεί να τα παρατηρήσεις, να τους απευθυνθείς και να αποκριθούν με τη σειρά τους. Στη βιβλιοθήκη οι νεκροί συναντούν τους ζωντανούς, σε θεωρητικό επίπεδο, με απόλυτη φυσικότητα κάθε μέρα».

«Ωραία αναλογία, αλλά αυτή δεν ήταν μια μεταφορική συνάντηση με κάποιο χαμένο, εδώ και καιρό, μυαλό. Το παλτό του ήταν βρεγμένο. Μπορούσα να το μυρίσω. Μύριζε σαν πρόβατο. Και δεν νομίζω πως ήταν νεκρός—Όχι περίμενε. Θέλω να πω, το ξέρω

πως ήταν νεκρός. Είναι νεκρός εδώ και πενήντα χρόνια. Όμως όσο βρισκόταν στο Βιβλιοόχημα, ήταν—»

«Όνειρεύτηκα πως είδα τον Τζο Χιλ χθες βράδυ, ζωντανό όπως εγώ κι εσύ”» τραγούδησε ο Ραλφ και ανατρίχιασα. Η Τζόαν Μπαέζ είχε τραγουδήσει αυτό το τραγούδι. Όποτε έπαιζε, οι γονείς μου πάντα τραγουδούσαν μαζί της.

“Δανείστηκε ένα βιβλίο και πιστεύω—δεν μπορώ να ξέρω—αλλά νομίζω πως το πήρε πίσω μαζί του. Τους *Αγώνες Πείνας*. Χριστέ μου. Του έδωσα ένα βιβλίο που κυκλοφόρησε πενήντα χρόνια μετά το θάνατό του».

Ξαφνιάστηκα όταν στο στόμα του Ραλφ απλώθηκε ένα πλατύ χαμόγελο. «Φανταστικά. Τι καλός άνθρωπος!»

«Καλός άνθρωπος; Κι αν τα γάμησα όλα—συγγνώμη, τα μπέρδεψα όλα—τη χωροχρονική αλληλουχία; Δηλαδή, τι θα γίνει αν τώρα δεν σκοτωθεί ο Τζον Λένον;»

«Κι αυτό θα ήταν φανταστικό, δεν νομίζεις;»

«Ναι, αλλά—*προφανώς*. Αλλά ξέρεις τι θέλω να πω. Το φαινόμενο της πεταλούδας». Μου χαμογελούσε με έναν τρόπο που έβρισκα ελαφρώς εξοργιστικό. «Τι θα γινόταν αν του έδινα ένα βιβλίο για τη σφαγή του Κολουμπάιν;»

«Ζήτησε βιβλίο για σχολικούς πυροβολισμούς;»

«Όχι».

«Ορίστε, λοιπόν». Πρέπει να είχε δει την αγανάκτηση στο πρόσωπό μου, γιατί μαλάκωσε λίγο, σκούνησε με τον ώμο του τον δικό μου, με στοργικό τρόπο. «Ο Λόρεν Χέις, τον οποίο πρέπει να γνωρίσεις, πίστευε ότι μπορούν να βρουν το Βιβλιοόχημα μόνο στο τέλος της ιστορίας τους και πως μπορούν μόνο να δανειστούν βιβλία, τα οποία δεν θα τους έβλαπταν. Που δεν θα στιγματίζουν την ιστορία του χρόνου. Αυτός ο τύπος που συνάντησες σήμερα. Δυσκολευόταν να δει τα βιβλία;»

Έγνεψα καταφατικά. Τα χέρια μου διαπεράστηκαν από ρίγος. Η συνάντηση με τον άντρα από το 1965 ήταν λιγότερο αλλόκοτη από αυτή την ήρεμη, λογική συζήτηση πίνοντας καφέ με τον εργοδότη μου.

«Θα μπορούσε να πάρει μόνο εκείνα που δεν θα απειλούσαν τίποτα, και ακόμη και τότε θα έπρεπε να είναι το σωστό για εκείνον. Όταν το αναλογίζεσαι... Απλά φαντάσου να ζούσες το πενήντα και να σου άρεσαν οι ανατροπές των μυθιστορημάτων της Άγκαθα Κρίστι. Τώρα φαντάσου, ακριβώς πριν πεθάνεις, να είχες την ευκαιρία να διαβάσεις *Το*

Κορίτσι που Εξαφανίστηκε. Θα πέθαινες σίγουρα—από ευτυχία. Απ’ όσο ξέρουμε, αυτό συνέβη στον άντρα που είδες σήμερα!»

«Μη το λες αυτό» αντέδρασα, με έναν μορφασμό. «Είναι απαίσιο».

«Μπορώ να σκεφτώ χειρότερους τρόπους να φύγεις, από ότι με ένα καλό βιβλίο στο χέρι σου. Ειδικά αν ήταν ένα, το οποίο δεν θα είχα κανένα δικαίωμα να διαβάσω ποτέ, επειδή θα κυκλοφορούσε μετά το θάνατό μου. Αν δεν τα παρατήσεις, θα βλέπεις κι άλλους, που και που. Και δεν θα μπορέσεις να τους δώσεις τίποτα που θα τους βλάψει».

«Μα, κι αν τους δώσω κάτι που θα αλλάξει την ιστορία;»

«Πως θα το ξέρεις;» με ρώτησε, χαμογελώντας πάλι. «Μπορεί να το έκανες! Μπορεί αυτά τα σκατά να είναι μόνο δικό σου φταίξιμο!» Κοίταξε γύρω στην καφετέρια—πελάτες στα κινητά τους, η ταμίας χτυπούσε καφέδες σε έναν υπολογιστή-τάμπλετ— και πίσω σε εμένα, και έμοιαζε ικανοποιημένος με τον εαυτό του. «Η ιστορία που έχεις, είναι η μοναδική ιστορία που ξέρεις. Πέρα απ’ αυτό. Οι άνθρωποι έρχονται στη βιβλιοθήκη για να βελτιώσουν τον εαυτό τους ή για να ψυχαγωγηθούν, ή για να ανακαλύψουν κάτι νέο για τον κόσμο. Πώς μπορεί να είναι κακό κάτι τέτοιο; Πιστεύω ότι οι εκπρόθεσμες επιστροφές που επισκέπτονται το Βιβλιοόχημα, απολαμβάνουν ένα μικρό λογοτεχνικό επιδόρπιο, πριν τους πετάξουν έξω απ’ το εστιατόριο».

«Δηλαδή, τι είναι; Μια ανταμοιβή απ’ τον Θεό, που έζησαν μια καλή ζωή;»

«Γιατί δεν μπορεί να είναι μια ανταμοιβή απ’ τη βιβλιοθήκη» είπε, «για την επιστροφή εκπρόθεσμων βιβλίων παρά το γεγονός ότι είναι νεκροί; Θα παραιτηθείς;»

«Όχι» είπα, και παρατήρησα έναν ελαφρώς ενοχλημένο τόνο στη φωνή μου. «Ακούω ένα ηχογραφημένο μυθιστόρημα του Μίκαελ Κόριτα και μπορώ να συγκεντρωθώ μόνο όταν οδηγώ».

Γέλασε. «Ελπίζω να μην το έχεις πληρώσει. Η βιβλιοθήκη διαθέτει θαυμάσια συλλογή ακουστικών βιβλίων». Σηκώθηκε με την πίπα του. «Πρέπει να βγω έξω τώρα. Δεν θα μου επιτρέψουν να καπνίσω μέσα, φυσικά. Γιατί δεν έρχεσαι να παίξεις ραμί με μένα και τον Λόρεν; Είμαι σίγουρος ότι θα έχετε πολλά να πείτε».

Ξεκίνησε προς την πόρτα.

«Κ. Τάνερ;» φώναξα.

Κοίταξε πίσω, το χέρι του ήταν στο πόμολο.

«Σκέφτηκες ποτέ να οδηγήσεις το Βιβλιοόχημα εσύ ο ίδιος; Για να δεις ποιος θα εμφανιστεί;»

Χαμογέλασε. «Δεν έχω άδεια τύπου Β. Τα μεγάλα φορτηγά με τρομάζουν. Καληνύχτα, Τζον».

ΓΙΑ ΤΙΣ ΕΠΟΜΕΝΕΣ ΔΕΚΑ ΜΕΡΕΣ, οδηγούσα τριγύρω σκυμμένος πάνω από το τιμόνι, κοιτάζοντας προσεκτικά για οποιονδήποτε έμοιαζε σαν να είχε ξεπηδήσει από ασπρόμαυρη ταινία. Δεν θα μπορούσα να είμαι περισσότερο νευρικός ή τσιτωμένος, ακόμα και αν το Βιβλιοόχημα ήταν φορτωμένο με κιβώτια TNT έτοιμο να εκραγεί.

Ήταν δύσκολο να ρυθμίσω τη θερμοκρασία στη καμπίνα. Η θέρμανση λειτουργούσε σε πλήρη ισχύ, μυρίζοντας σαν παλιές κάλτσες και σύντομα ήμουν μούσκεμα απ' τον ιδρώτα, η μπλούζα μου κολλούσε πάνω μου. Αλλά αν την έκλεινα, η θερμοκρασία θα έπεφτε απότομα μέσα σε λίγα λεπτά και σύντομα θα είχε τόσο κρύο που τα δάχτυλά μου θα μούδιαζαν μέσα στα παπούτσια μου και ο ιδρώτας μου θα πάγωνε στο δέρμα μου. Οι σκέψεις μου πηγαινοέρχονταν με τον ίδιο τρόπο, ζεστές και κρύες, πάλευαν ανάμεσα στην ανυπομονησία και το άγχος, ανάμεσα στην ελπίδα ότι θα δω κάποιον που δεν ανήκε στην εποχή μου και τον τρόπο αυτού.

Το θέμα είναι, ότι τίποτα δεν συνέβη, και μετά από δυο ακόμα εβδομάδες που έκανα τις γύρες μου συνειδητοποίησα ότι τίποτα δεν θα συνέβαινε και πόνεσε η καρδιά μου. Όχι απευθείας. Με πλησίασε αθόρυβα, ένα συναίσθημα πιο δυνατό απ' την απλή απογοήτευση, ένας απαθής, πληκτικός λήθαργος. Τότε κατηγόρησα την κατάθλιψή μου για ό,τι είχε συμβεί όταν προσπάθησα να καθαρίσω το γκαράζ, αλλά κοιτώντας πίσω, μπορώ να δω πως είχα αρχίσει να πιάνω πάτο πολύ νωρίτερα.

Είχα τελειώσει το καθάρισμα στο κύριο υπνοδωμάτιο και στο γραφείο της μητέρας μου. Μπότες και κασκόλ πήγαν σε οργανισμό καλής θέλησης. Άδειασα ένα ντουλάπι αρχειοθέτησης, έσκισα ό,τι δεν ήταν σημαντικό και μάζεψα ό,τι ήταν απαραίτητο σε μια στοίβα για να ασχοληθώ αργότερα. Γέμισα σακούλες σκουπιδιών και κάδους ανακύκλωσης.

Επιτέλους, ένα λαμπερό Κυριακάτικο πρωινό, αποφάσισα να ρίξω μια ματιά στο γκαράζ. Ολόκληρο το σπίτι πλημμύριζε απ' το φως του ήλιου και λάμπεις αντανακλούσαν

στις κρύες νησίδες χιονιού κάτω από τα δέντρα. Σε μια τόσο ηλιόλουστη μέρα, ένιωσα έτοιμος να αντιμετωπίσω το μέρος όπου είχαν πεθάνει οι γονείς μου.

Μόνο στο γκαράζ, το φως του ήλιου χτυπούσε στα βρώμικα, αραχνιασμένα παράθυρα και μετατρεπόταν σε θαμπό γάλα. Παρόλο που η Κάντι έλειπε—την είχαν ρυμουλκήσει οι μπάτσοι—το γύψινο ταβάνι ήταν μαύρο από το καυσαέριο. Πήρα μια ανάσα και σύρθηκα πάλι έξω, αναγουλιάζοντας απ' τη βρώμα καυσαερίου και σάπιου κρέατος. Πλέον είμαι απόλυτα σίγουρος ότι αυτή η οσμή ήταν κυρίως στο μυαλό μου, αλλά και τι έγινε; Φανταστική ή όχι, με έκανε να νιώθω πως θα έκανα εμετό κάθε φορά που εισέπνεα.

Πίεσα τον εαυτό μου να ξαναμπεί μέσα με ένα πανί δεμένο πάνω από το στόμα μου και έβαλα σε λειτουργία τον μηχανισμό για το άνοιγμα της αυτόματης γκαραζόπορτας. Το μοτέρ βούιξε, αλλά η πόρτα σηκώθηκε μόλις ένα εκατοστό πριν ακουστεί ένας δυνατός κρότος, αρνούμενη να σηκωθεί πιο πάνω. Ήταν ασφαλισμένη. Πάλεψα με τις βίδες, αλλά μου φάνηκε πως είχαν σκουριάσει αφύσικα στη θέση τους και δεν μπορούσα να τις ελευθερώσω. Έκανα έναν γύρο, ψάχνοντας για κάτι με το οποίο θα μπορούσα να χτυπήσω τις βίδες και να τις ελευθερώσω, και τότε είδα ένα από τα μπλε, φλατ μοκασίνια του πατέρα μου. Πιθανώς, είχε πέσει από το πόδι του όταν οι διασώστες τον τράβηξαν έξω από τη θέση του οδηγού. Το σήκωσα και μια αράχνη βγήκε και κύλισε αργά στο πίσω μέρος του χεριού μου. Φώναξα και το πέταξα, τίναξα την αράχνη απ' τις αρθρώσεις των δακτύλων μου και πήρα δρόμο από κει. Αυτό ήταν αρκετό για μένα.

Μετά απ' αυτό σταμάτησα να δουλεύω στο σπίτι. Είχα βρει τη παλιά κονσόλα Sega στη ντουλάπα του καθιστικού. Τη σύνδεσα και έπαιζα NBA Jam, μερικές φορές για πέντε, έξι ώρες συνεχόμενα. Έπαιζα Sonic the Hedgehog 2 μέχρι που το τερμάτισα. Έπαιζα στο σκοτάδι, ενώ οι πονοκέφαλοι εντεινόνταν σε ημικρανίες. Μετά έπαιζα λίγο ακόμα. Όταν μπούχτιζα από τα παιχνίδια, έβλεπα ό,τι είχε η τηλεόραση: ριάλιτι, τα νέα, δεν ήμουν επιλεκτικός. Ένιωθα σαν να αναρρώνω από κάποιον στομαχικό ιό – μόνο που δεν ανάρρωσα ποτέ πραγματικά.

Πάντα μου άρεσε να διαβάζω, αλλά μου έλειπε το νοητικό σθένος να διαβάσω ένα ολόκληρο βιβλίο. Όλα μου φαίνονταν ατελείωτα. Κάθε σελίδα είχε πάρα πολλές λέξεις. Μέσα σε όλο αυτό το διάστημα, διάβασα μόνο ένα μυθιστόρημα, το *Ακόμα Ένα Θαυμάσιο Πράγμα* της Λόρι Κόλγουιν, και αυτό επειδή ήταν τόσο σύντομο που θα μπορούσες να το διαβάσεις σε μια μέρα και επειδή δεν είχε φορτώσει τις σελίδες με ένα χάος από λέξεις.

Ήταν για μια νεαρή γυναίκα, που μόλις έχει παντρευτεί και μείνει έγκυος, η οποία ερωτεύεται και διατηρεί εξωσυζυγική σχέση με έναν πολύ, πολύ μεγαλύτερο άντρα, για λόγους που ούτε η ίδια δεν μπορεί να καταλάβει. Ακούει κανείς για μια γυναίκα που ξενοκοιμάται και αυτομάτως έχει τη τάση να γίνει επικριτικός. Αλλά όλοι στο βιβλίο ήταν συμπονετικοί, όλοι ήθελαν το καλύτερο ο ένας για τον άλλο. Στο τέλος μου φάνηκε πως στη πραγματικότητα είχε να κάνει με μια γενιά που λέει αντίο σε μια άλλη, και γι' αυτό πλάνταξα στο κλάμα στον καναπέ. Χάρηκα στη σκέψη ότι η μητέρα μου κουβαλούσε μια τόσο χαρούμενη, ρομαντική καρδιά μέσα της.

Σκόπευα να το διαβάσω και να το βάλω κρυφά στη στοίβα επιστροφών στη βιβλιοθήκη, αλλά κατέληξα απλά να το βάζω ξανά μέσα στο κουτί παπουτσιών, μαζί με τις απλήρωτες κλήσεις παρκαρίσματος της μητέρας μου. Μόλις τελείωσα την ανάγνωσή του, ένιωθα ότι αυτό το βιβλίο μου ανήκε.

Έβγαινα από το σπίτι μονάχα για να οδηγήσω το Βιβλιόχημα, και ακολουθούσα τα δρομολόγιά μου μηχανικά, χωρίς να παρατηρώ καν τους ανθρώπους που έμπαιναν στην καμπίνα για να βρουν κάτι να διαβάσουν. Την επόμενη φορά που συνάντησα κάποιον νεκρό—την επόμενη φορά που με επισκέφθηκε μια εκπρόθεσμη επιστροφή—ίσα που είδα το πρόσωπό της, μέχρι που άρχισε να κλαίει.

Είχε εμφανιστεί μετά από μια μικρή ορδή παιδιών με τις μαμάδες τους, που είχε στριμωχτεί μέσα στην καμπίνα σε μια θορυβώδη, στριφογυριστή γραμμή. Ήμουν στο Κουίνς, ένα επαρχιακό χωριό νότια του Κίνγκσγουορντ, σταθμευμένος σε έναν χώρο ανάμεσα σ' ένα δημοτικό σχολείο και ένα γήπεδο μπέιζμπολ. Το γήπεδο ήταν γεμάτο παγωμένη λάσπη και μύριζε σαν λιωμένα σκατά σκύλου. Η μέρα ταίριαζε στη διάθεσή μου: θολή, θαμμένη κάτω από μια χαμηλή μάζα ενός παγωμένου σύννεφου. Κάποια στιγμή συνειδητοποίησα πως υπήρχε μια γυναίκα μόνη της μέσα στην καμπίνα, μια μικροκαμωμένη κοκαλιάρα, με ένα γκρίζο, αντρικό παλτό τρεις φορές μεγαλύτερό της. Την αγνόησα και συνέχισα να σκανάρω τα βιβλία που είχαν επιστραφεί, μέχρι που την άκουσα να παίρνει μια μικρή, κοφτή ανάσα. Κρατούσε σφιχτά ένα ταλαιπωρημένο, κοκκινωπό βιβλίο με καφέ βιβλιοδεσία, ανοιγμένο στη τελευταία σελίδα. Η λεπτή της μύτη ήταν κόκκινη από το κλάμα. Με κοίταξε και χαμογέλασε άτονα και σκούπισε τα δάκρυα απ' το πρόσωπό της.

«Συνεχίστε» είπε με εύθυμο τόνο. «Είναι απλά οι αλλεργίες μου».

«Σε τι είστε αλλεργική;» Ρώτησα.

«Ω» είπε και κοίταξε το ταβάνι, ενώ τα δάκρυα κυλούσαν στο όμορφο, χλωμό της πρόσωπό. «Στη θλίψη, κυρίως. Επίσης στη λεβάντα και στο τσίμπημα μέλισσας, αλλά πιο πολύ είμαι αλλεργική στη θλίψη, και όταν αισθάνομαι έτσι πάντα μου συμβαίνει αυτό».

Πήρα το κουτί με τα χαρτομάντηλα από το γραφείο, σηκώθηκα και πήγα προς το μέρος της για να της προσφέρω ένα. «Ελπίζω να μη συμβαίνει αυτό επειδή δεν έχουμε το βιβλίο που θέλετε».

Γέλασε—με έναν μελαγχολικό, γεμάτο ευγνωμοσύνη ήχο—και άρπαξε ένα χαρτομάντηλο. Φύσηξε δυνατά τη μύτη της. «Όχι. Υπάρχουν πάρα πολλά εδώ να διαβάσω. Σκεφτόμουν πως δεν έχω διαβάσει ποτέ Σέρλοκ Χολμς και πως, ίσως, μερικά ωραία μυστήρια με Βρετανική προφορά θα πήγαιναν τέλεια με τσάι και γκοφρετάκια σήμερα το απόγευμα. Κοίταξα πίσω και είδα το όνομα του γιού μου. Φυσικά και είχε δανειστεί αυτό το βιβλίο. Νομίζω πως τον θυμάμαι να το διαβάζει ένα σαββατοκύριακο που ήταν σπίτι άρρωστος».

Άνοιξε το βιβλίο *Οι Περιπέτειες του Σέρλοκ Χολμς* για να μου δείξει τη χαρτονένια θήκη στο πίσω μέρος, με τη κάρτα δανειζόμενων μελών χωμένη μέσα και ανατρίχιασα. Τότε κατάλαβα ότι ήταν μια απ' αυτών, μια Εκπρόθεσμη Επιστροφή. Επειδή αυτές οι κάρτες δεν υπάρχουν στα σύγχρονα βιβλία της βιβλιοθήκης. Έχουν αντικατασταθεί από barcodes.

Υπήρχε μισή ντουζίνα ονόματα, γραμμένα με μολύβι στη κάρτα δανειζόμενων μελών. Το πρώτο ήταν του Μπραντ Ντόλαν, 13/4/59. Μετακίνησε τη κάρτα και το δάκτυλό της έδειξε το όνομα Μπραντ Ντόλαν πάλι, λίγο πιο κάτω: 28/11/60. Ένιωθα λες και είχα κατεβάσει ένα ολόκληρο ποτήρι παγωμένο νερό, μονορούφι. Τα εντόσθιά μου ανακατεύτηκαν και πάγωσαν. Ένα από τα τελευταία μυθιστορήματα του Μπραντ Ντόλαν ονομαζόταν *Έρευνες!* και αφορούσε έναν ντετέκτιβ, με το όνομα Σέλντον Χουμς, ο οποίος βγάζει συμπεράσματα για απίθανα γεγονότα από ασήμαντα στοιχεία: κοιτάζοντας τα φαγωμένα νύχια μιας γυναίκας, ο Χουμς διαπιστώνει ότι είχε τη πρώτη της περίοδο στα έντεκα και πως κάποτε είχε μια γάτα με το όνομα Ασπιρίνη. Θυμήθηκα αμυδρά τον Ντόλαν να λέει στη τάξη μου ότι πάντα αγαπούσε τις ιστορίες του Σέρλοκ Χολμς επειδή έλεγαν ένα καθησυχαστικό ψέμα: ότι ο κόσμος έβγαζε νόημα και πως το αποτέλεσμα ακολουθούσε την αιτία. Αντιθέτως, το Βιετνάμ του έμαθε ότι ο στρατός ήταν διατεθειμένος

να ρίξει ναπάλμ σε γυμνά παιδιά για να σταματήσει μια πολιτική ιδεολογία βασισμένη στην ιδέα του να μοιράζεσαι ό,τι έχεις με άλλους ανθρώπους. Είπε ότι το γιατί κάνουν κάτι τέτοιο ήταν ένα μυστήριο, το οποίο κανένας ντετέκτιβ, όσο έξυπνος κι αν ήταν, δεν μπορούσε να το συλλάβει.

Ήξερα ότι είχε βρεθεί στο Βιβλιοόχημα από το παρελθόν—το ήξερα από αυτή την ανατριχίλα στα σωθικά μου—αλλά για να σιγουρευτώ, ζήτησα να δω το βιβλίο. Μου το έδωσε, γύρισα από την άλλη και το έκλεισα.

Όταν ήταν στα χέρια της, ήταν ένα παλιό, σχεδόν άχρωμο σκληρόδετο, με ξεφτισμένη βιβλιοδεσία. Όταν ήταν στα δικά μου, ήταν ένα έντονο πορφυρό χαρτόδετο, που απεικόνιζε τον Μπένεντικτ Κάμπερμπατς και τον Μάρτιν Φρίμαν να τρέχουν κατά μήκος ενός κόκκινου, ιμπρεσιονιστικού φόντου. *Σπουδή στο Κόκκινο*, με μια εισαγωγή του Στίβεν Μοφάτ.

«Μπραντ Ντόλαν;» είπα. «Νομίζω πως το ξέρω αυτό το όνομα».

«Μάλλον συνήθιζε να παραδίδει την εφημερίδα σας» είπε και γέλασε.

«Μάλλον εσείς την παραδίδατε» είπα. «Ενώ κοιμόταν στη θέση του συνοδηγού».

Γύρισα και της έδωσα πίσω το βιβλίο. Μέχρι να το πάρει, ήταν και πάλι ένα ξεθωριασμένο κόκκινο, που καφέτιζε, με μια χρυσή πίττα σηπιόλιθου χαραγμένη στο εξώφυλλο. Χαμογέλασε, το πρόσωπό της είχε κηλίδες από το κλάμα.

«Ευχαριστώ για το χαρτομάντηλο» είπε. «Λυπάμαι πολύ».

«Τι κάνει αυτόν τον καιρό; Ο γιός σας;»

«Είναι εκεί πέρα» είπε. «Είναι εθελοντής. Ο πατέρας του πέθανε στη Κορέα και... ήθελε να κάνει το καθήκον του. Είναι πολύ γενναίος». Χαμογέλασε μια στιγμή παραπάνω, και ύστερα το πρόσωπό της ζάρωσε και έκρυψε τα μάτια της με το χέρι της και οι ώμοι της άρχισαν να τραντάζονται. Έπαιρνε σύντομες, κοφτές ανάσες. «Συγγνώμη. Λυπάμαι πολύ. Δεν το έχω ξανακάνει αυτό».

Έβαλα το ένα μου χέρι στη πλάτη της και την άφησα να ακουμπήσει το κεφάλι της στον ώμο μου. Στην εποχή της, ίσως οι άντρες να συνήθιζαν να αγκαλιάζουν, περιστασιακά, άγνωστες, θλιμμένες γυναίκες, αλλά ένα χέρι ελαφριά ακουμπισμένο ανάμεσα στις ωμοπλάτες της ήταν η μόνη κίνηση με την οποία ένοιωθα άνετα. «Τι δεν έχετε ξανακάνει; Δεν έχετε κλάψει; Πρώτη φορά; Θα περάσει, όταν αρχίσουν να τσούζουν τα μάτια σας».

Γέλασε πάλι. «Ω, κλαίω συχνά. Είναι η πρώτη φορά σε δημόσιο χώρο, εκτός απ' την εκκλησία, και κανείς δεν νοιάζεται αν κλαίω εκεί. Είμαι πολύ ευερέθιστη αυτόν τον καιρό. Σα να είναι μελανιασμένο ολόκληρο το σώμα μου. Όλα με κάνουν να νιώθω αδύναμη και κλαψιάρα. Δεν έχω λάβει γράμμα του εδώ και δύο μήνες. Είναι ο περισσότερος καιρός που έχει περάσει. Κάθομαι στο μπροστινό δωμάτιο μουδιασμένη, περιμένοντας τον ταχυδρόμο. Είναι σαν να κρατάω την ανάσα μου, αλλά για ώρες. Ύστερα έρχεται ο ταχυδρόμος και δεν υπάρχει γράμμα".

Είμαι πολύ ευερέθιστη αυτόν τον καιρό, είχε πει. Κάτι σε αυτή την ατάκα μου προκάλεσε μια αίσθηση ανησυχίας. Ο Φρεντ Μούλερ είχε εμφανιστεί για να πάρει ένα τελευταίο καλό βιβλίο επιστημονικής φαντασίας τη βδομάδα πριν πέσει νεκρός στη μπροστινή αυλή της αδερφής του. Ο Ραλφ έδειχνε να πιστεύει πως έτσι συνέβαιναν τα πράγματα—ότι οι Εκπρόθεσμες Επιστροφές μπορούσαν να βρεθούν στο Βιβλιοόχημα μόνο όταν βρίσκονταν κοντά στο τέλος. Ήρθε στη μνήμη μου, τώρα, και κάτι ακόμα από εκείνη τη μέρα στη δευτέρα γυμνασίου, όταν είχε έρθει ο Μπραντ Ντόλαν να μιλήσει στο σχολείο μου. Είχε αναφέρει πως η μητέρα του είχε πεθάνει μόνη, από καρκίνο της μήτρας, ενώ εκείνος προσπαθούσε να μη σκοτωθεί στο Βιετνάμ. Είπε ότι ήταν η μεγαλύτερη στενοχώρια της ζωής του: ότι πήγε και έγινε πλούσιος μετά το θάνατό της, όταν τα χρήματά του δεν μπορούσαν να τη βοηθήσουν. Ήθελε να πάει στο Παρίσι, ή τουλάχιστον στο Φορτ Λόντερντειλ, αλλά ποτέ δεν έφυγε από τη Νέα Αγγλία. Δεν πήγε ποτέ διακοπές. Δεν είχε ποτέ αυτοκίνητο ή ένα καινούριο παλτό, αφού πάντα ψώνιζε τα ρούχα της από τον Στρατό Σωτηρίας. Έδινε το 10 τοις εκατό του μισθού της κάθε χρόνο στην εκκλησία της και αργότερα, αφού πέθανε, αποδείχθηκε ότι ο ιερέας που διεύθυνε το μέρος κακοποιούσε μικρά αγόρια και είχε ξοδέψει στο ποτό τις περισσότερες οικονομίες της εκκλησίας.

«Θα γυρίσει σπίτι;» Ρώτησε και με κοίταξε, χαμογελώντας αδύναμα.

Τα σωθικά μου σπαρτάρησαν, σαν ψάρι που το έχουν βγάλει πάνω στη προβλήτα.

Γύρισα από την άλλη. Δεν ήθελα να δει την έκφρασή μου.

«Πι... πιστεύω πως ναι, κυρία Ντόλαν. Είμαι σίγουρος. Μπορείτε να έχετε πίστη σε αυτό».

Εκείνη είπε: «Προσπαθώ. Παρόλο που νοιώθω όλο και πιο πολύ σαν μικρό κοριτσάκι που κρυφάκουσε ότι δεν υπάρχει Άγιος Βασίλης. Έχετε δει τις ταινίες του Κρόνκαϊτ; Έχετε

δει τι συμβαίνει εκεί πέρα; Θέλω να πιστέψω ότι θα επιστρέψει και θα είναι ακόμα ο εαυτός του. Το ίδιο καλός. Το ίδιο ευγενικός. Όχι καταρρακωμένος. Προσεύχομαι κάθε μέρα να πεθάνω πριν από αυτόν. Αυτό είναι το μοναδικό αίσιο τέλος για εμάς τους ανθρώπους, σωστά; Να πεθάνει ο γονιός πριν απ' το παιδί;»

Αν δεν το είχε πει αυτό, με ακριβώς αυτό το τρόπο, δεν θα το είχα κάνει. Αλλά είχα διαβάσει μια ατάκα, ακριβώς ίδια με αυτή μονάχα πέντε μήνες πριν, στο τελευταίο γράμμα του πατέρα μου.

Ο Ραλφ ήταν σίγουρος πως δεν θα μπορούσα να τους δώσω κάτι που θα τους πλήγωνε. Ο Ραλφ όμως δεν μπορούσε να οδηγήσει το παλιό Βιβλιοόχημα και δεν είχε συναντήσει ποτέ καμία από τις Εκπρόθεσμες Επιστροφές.

Τεντώθηκα για να πιάσω το πρώτο μυθιστόρημα του Ντόλαν *Πέθανε Γελώντας!* Ήταν η έκδοση της ταινίας, αυτή με τον Τομ Χανκς και τον Ζάκαρι Κούντο στο εξώφυλλο, αλλά όταν γύρισα και το έβαλα στα χέρια της ήταν η πρώτη έκδοση. Όχι... ούτε αυτό είναι ακριβώς σωστό. Ήταν η ιδέα κάποιου για το πως θα μπορούσε να ήταν η πρώτη έκδοση. Ο παλπ καλλιτέχνης επιστημονικής φαντασίας, Φρανκ Κέλι Φρις είχε κάνει το πρωτότυπο εξώφυλλο αλλά και αυτό, το οποίο έδειχνε έναν ιδρωμένο στρατιώτη να γελάει υστερικά ενώ καβαλούσε το M16 του σαν παιδικό ξύλινο πόνυ. Το πραγματικό εξώφυλλο (το έφαξα αργότερα) ήταν ολόιδιο, εκτός από έναν ακόμη στρατιώτη στο φόντο, ο οποίος έκλαιγε από το γέλιο, ενώ έκανε ζογκλερικά με χειροβομβίδες.

Κοίταξε εξεταστικά το λεπτό, κουρελιασμένο βιβλίο στα χέρια της (25¢ ΠΡΩΤΗΣ ΤΑΞΕΩΣ ΧΑΡΤΟΔΕΤΟ κατά μήκος του εξωφύλλου και “Ο πόλεμος δεν είναι για γέλια... εκτός απ' όταν είναι!"). Ύστερα, η ματιά της έπεσε πάνω στο όνομα του συγγραφέα και γύρισε απότομα προς το μέρος μου.

«Τι είναι αυτό; Κάποιο αστείο;»

Δεν απάντησα αμέσως. Δεν ήμουν σίγουρος τι να πω. Ερεύνησε το πρόσωπο μου με ένα αυστηρό χαμόγελο που δεν εξέφραζε ούτε ίχνος χιούμορ.

«Πάρτε το σπίτι» είπα. «Είναι καλό. Ένα από τα καλύτερά του».

Του έριξε άλλη μια ερευνητική ματιά. Όταν με ξανακοίταξε, το χαμόγελό της είχε πραγματικά περιοριστεί. «Υποθέτω πως υπάρχει κάποιο χιούμορ στο να βρω ένα βιβλίο από κάποιο συγγραφέα, ο οποίος μοιράζεται το ίδιο όνομα με το γιό μου, αλλά νιώθω και λίγο σαν να με κοροϊδεύετε. Ίσως και να μου χρειαζόταν, επειδή συγκινήθηκα τόσο με

αφορμή τον Σέρλοκ Χολμς. Και πάλι. Δεν είναι ωραίο αυτό που κάνετε, κύριε». Πέταξε το βιβλίο και γύρισε να φύγει.

«Κυρία μου» είπα ήσυχα. «Δεν σας κοροϊδεύω. Μη φεύγετε ακόμα. Περιμένετε μια στιγμή».

Δίστασε, με το χέρι στο χερούλι. Ήταν πολύ χλωμή.

«Ο γιός σας θα επιστρέψει σπίτι και θα γράψει μια ολόκληρη στοίβα από μυθιστορήματα. Αυτό εδώ είναι το πρώτο από αυτά. Αν προσπαθήσετε να το κοιτάξετε τώρα, τα μάτια σας θα θολώσουν, επειδή το *Πέθανε Γελώντας!* δεν έχει εκδοθεί ακόμα. Δεν είμαι σίγουρος πότε κυκλοφόρησε—ίσως το 1970; Ορίστε. Κοιτάξτε το».

Χαμήλωσε το πιγούνι της και κοίταξε το βιβλίο στο πάτωμα, ένα γυαλιστερό χαρτόδετο με το βλοσυρό, θλιμμένο πρόσωπο του Τομ Χανκς στο εξώφυλλο και τον Ζάκαρι Κουίντο στο φόντο, γονατιστό, να γελάει σπαστικά με αίματα στα χέρια του.

«Ω» είπε και έπιασε τον αριστερό της λοβό και παραπάτησε και έκλεισε τα μάτια της. «Μου προκαλεί ναυτία». Όταν με ξανακοίταξε, τα χείλη της ήταν άχρωμα και είχε αρχίσει να τρέμει. «Τι μου κάνετε; Μου δώσατε... δεν ξέρω, ναρκωτικά; Έχω ακούσει ότι μπορείς να βάλεις LSD ακριβώς πάνω στο δέρμα κάποιου και να τον ναρκώσεις».

«Όχι, κυρία μου». Σήκωσα το βιβλίο και της το έδωσα. Όταν το ξανακοίταξε, είχε και πάλι το εξώφυλλο του Φρις. Ξεφύσησέ αργά. «Όταν δεν το κρατάτε, ξεγλιστράει από την εποχή σας πάλι πίσω στη δική μου. Γι' αυτό σας προκαλεί ναυτία όταν το κοιτάτε. Όσο το κρατάτε όμως, παραμένει παγωμένο στη δική σας εποχή και είναι ασφαλές να το διαβάσετε». Είχα μια αναλαμπή από όταν διάβαζα το βιβλίο στη Δευτέρα γυμνασίου και είπα: «Νομίζω πως το έχει αφιερώσει σ' εσάς. Δεν είμαι σίγουρος. Κοιτάξτε».

Δίπλωσε προς τα πίσω το εξώφυλλο και ήταν εκεί:

Στη Λιν Ντόλαν, χωρίς την οποία αυτό το βιβλίο δεν θα υπήρχε

Είχα, όμως, ξεχάσει τι υπήρχε κάτω από την αφιέρωση:
(1926-1966)

Είχε έρθει η σειρά μου να νιώσω ναυτία. «Ω, Χριστέ μου. Συγγνώμη. Το ξέχασα—δεν το έχω διαβάσει από τότε που ήμουν στο γυμνάσιο—»

Όταν σήκωσε το πηγούνι της, ωστόσο, δεν φαινόταν πια φοβισμένη, αλλά αντιθέτως, γεμάτη κατάπληξη. Ήταν σπαρακτικά όμορφη, με τα λεπτά, ντελικάτα χαρακτηριστικά της και τους μεγάλους μαύρους κύκλους. Θα μπορούσα και να την είχα ερωτευτεί, αν δεν ήταν νεκρή εδώ και πενήντα χρόνια.

«Είναι αλήθεια» ψιθύρισε. «Δεν είναι ένα κακό αστείο. Ο γιός μου θα το γράψει αυτό σε μερικά χρόνια. Σωστά;»

«Ναι, κα. Ντόλαν... Λυπάμαι... Δεν έπρεπε...»

«Έπρεπε, και το κάνατε και έτσι ξέρω πως δεν είστε σκληρός. Γνωρίζω αρκετά καλά πως αυτός είναι ο τελευταίος χρόνος της ζωής μου» είπε, και τα χείλη της σχημάτισαν ένα αμυδρό χαμόγελο. «Το γνωρίζω εδώ και μερικές βδομάδες. Αυτό δεν μπορώ να αντέξω. Να μην ακούω νέα του, ενώ ξέρω πως μπορεί να μη μάθω ποτέ αν θα καταφέρει να επιστρέψει. Πώς εσείς—» Σούφρωσε τα χείλη της.

«Όταν έφυγα σήμερα το πρωί» είπα, «για να κάνω το δρομολόγιό μου με το Βιβλιοόχημα, ήταν Δεκέμβριος του 2019. Αλλά μερικές φορές συμβαίνει αυτό. Εμφανίζονται άνθρωποι από το παρελθόν για να δανειστούν βιβλία. Συνάντησα έναν τύπο που τον έλεγαν Φρεντ Μούλερ—»

«Φρεντ Μούλερ!» αναφώνησε. «Καιρό είχα να ακούσω αυτό το όνομα. Από το Γουέστ Φίβερ. Ο κακομοίρης».

«Ναι. Εμφανίστηκε στο Βιβλιοόχημα μερικές βδομάδες πριν και του έδωσα ένα βιβλίο που δεν θα κυκλοφορήσει για αρκετό καιρό. Ελπίζω να του άρεσε. Είμαι αρκετά σίγουρος πως ήταν του γούστου του».

«Μερικές βδομάδες πριν;» είπε. «Πέθανε πριν από δέκα μήνες. Σκόπευα να γράψω στον Μπραντ και να του το πω, αλλά μετά το ξανασκέφτηκα. Του στέλνω μόνο καλά νέα από δω. Κάθε μέρα εκεί πέρα θα μπορούσε να είναι η τελευταία του, δεν θέλω να έχει ένα κεφάλι γεμάτο με σάπιες...» Αλλά ύστερα σώπασε και κοίταξε πάλι το χαρτόδετο βιβλίο που κρατούσε στα χέρια της. Έριξε μια κλεφτή ματιά μέσα και μόρφασε. «Δεν μπορώ να διαβάσω τα πνευματικά δικαιώματα. Οι αριθμοί αναπηδούν εκτός θέας όταν προσπαθώ να εστιάσω πάνω τους». Ξεφύλλισε μερικές άλλες σελίδες. «Μπορώ όμως να διαβάσω τα υπόλοιπα». Ύστερα μου έριξε μια χαρούμενη ματιά, γεμάτη περιέργεια. «Μπορώ να διαβάσω το υπόλοιπο; Θα μου επιτρέψετε να το δανειστώ;»

«Αρκεί να έχετε κάρτα για τη βιβλιοθήκη» είπα και εκείνη γέλασε. «Νομίζω πως έχετε ένα για επιστροφή; Κάποιο που είναι εκπρόθεσμο; Είναι μέρος της διαδικασίας απ' ότι φαίνεται».

«Α! Ναι» είπε. Άνοιξε ένα μαύρο, βελούδινο τσεπάκι στο τσαντάκι της και τράβηξε έξω ένα αντίγραφο του *Η Κοιλάδα με τις Κούκλες*. Τα μάγουλα της ίσα που ρόδισαν ελαφρά. «Τι σκουπίδι» είπε, μουρμουρίζοντας απαλά με αμήχανο ενθουσιασμό.

«Τόσο υπέροχο, ε;» ρώτησα και το χαχανητό της μετατράπηκε σε δυνατό γέλιο.

Την οδήγησα πίσω στο γραφείο. Ακολούθησε τα ασταθή πόδια μου, κοιτάζοντας δεξιά και αριστερά.

«Τώρα το βλέπω» είπε. «Τα βιβλία. Κάποια απ' αυτά είναι εντάξει. Αλλά τα περισσότερα... τρέμουν. Σαν να κρυώνουν. Και είναι δύσκολο να διαβάσεις τα ονόματα στο πλάι». Γέλασε πάλι, αλλά ήταν ένα νευρικό, δυσανεκτικό γελάκι. «Δεν συμβαίνει στ' αλήθεια αυτό, ε; είμαι στον καναπέ. Παίρνω χάπια για το... ε, είχα μια ενόχληση. Πρέπει να λιποθύμησα και τώρα το φαντάζομαι όλο αυτό».

«Μπορείτε να μιλήσετε σε ένα γιατρό;» ρώτησα. «Για την κατάστασή σας;»

Όταν απάντησε, ήταν ένας μονολεκτικός ψίθυρος: «Όχι».

«Μπορεί να μην είναι πολύ αργά και θα σήμαινε τα πάντα για τον Ντόλαν να μπορούσε να επιστρέψει στη μητέρα του».

Οι μύες στις γωνίες του σαγονιού της σφίχτηκαν και κατάλαβα ότι αυτή η μικροκαμωμένη, εύθραυστη, όμορφη γυναίκα, ήταν πιο δυνατή – πιο σκληρή – απ' όσο φαινόταν στην αρχή. «Θα σήμαινε τα πάντα για μένα να είμαι εκεί όταν θα επιστρέψει. Αλλά δεν γίνεται να το έχω αυτό. Δούλευα οκτώ χρόνια στη πτέρυγα καρκινοπαθών του νοσοκομείου του Κίνγκσγουορντ. Ξέρω το καλύτερο σενάριο. Το ζώ. Έχει βελτιωθεί καθόλου η θεραπεία στην εποχή σας;»

«Έτσι νομίζω» είπα.

«Αν είναι έτσι. Λυπάμαι που δεν μπορώ να αντέξω πενήντα χρόνια ακόμα. Πως είναι ο γιός μου τον επόμενο αιώνα;»

Ένιωσα ένα αίσθημα κενού στο στήθος μου, αλλά πιστεύω πως κατάφερα να κρατήσω το πρόσωπό μου ανέκφραστο όταν απάντησα: «Ποτέ δεν ήταν πιο δημοφιλής. Τον διδάσκουν. Υπάρχουν ταινίες βασισμένες στα βιβλία του».

«Έχω εγγόνια;»

Είπα: «Ειλικρινά, δεν ξέρω. Λατρεύω τα βιβλία του, αλλά δεν τον έχω γκουγκλάρει ποτέ».

«Γκου-γκάρει;»

«Ωω. Ωχ. Δεν τον έχω ψάξει. Το Google είναι σαν εγκυκλοπαίδεια του εικοστού πρώτου αιώνα».

«Και είναι εκεί μέσα; Είναι στο Google;»

«Να είστε σίγουρη».

Φάνηκε πολύ ευχαριστημένη. «Το παιδί μου! Εκεί, μέσα στο Google». Με περιεργάστηκε για μια στιγμή. «Πώς μπορεί να συμβαίνει αυτό; Αν συμβαίνει. Ακόμα περιμένω να ξυπνήσω στον καναπέ από λεπτό σε λεπτό. Αποκοιμιέμαι συνέχεια τελευταία. Κουράζομαι τόσο εύκολα».

«Συμβαίνει, αλλά δεν θα μπορούσα να σας πω πως είναι δυνατό».

«Και δεν είστε κάποιος απεσταλμένος του Κυρίου; Δεν είστε άγγελος;»

«Όχι. Είμαι απλά ένας βιβλιοθηκάριος».

«Εντάξει» είπε. «Σχεδόν το ίδιο μου κάνει».

Και πριν σφραγίσω τη κάρτα της, έσκυψε πάνω από το γραφείο μου και με φίλησε στο μάγουλο.

ΗΤΑΝ ΣΚΟΤΕΙΝΑ ΚΑΙ ΧΙΟΝΙΖΕ έντονα τη νύχτα που χτύπησα την πόρτα με τον αριθμό 309 στα διαμερίσματα Γαλήνη. Φωνές μουρμούριζαν. Πόδια καρέκλας σύρθηκαν στο πάτωμα. Η πόρτα άνοιξε και ο Ραλφ Τάνερ με κοίταξε από μέσα. Φορούσε μια μπλε ζακέτα και μπλε μπλούζα με γιακά και τζιν σε γκρι απόχρωση—υπέθεσα ότι αυτό θεωρούσε πρόχειρο ντύσιμο.

«Ποιο είναι το σύνθημα;» ρώτησε.

Σήκωσα το μπουκάλι στο δεξί μου χέρι. Υπήρχε ένας ασημένιος φιόγκος στον λαιμό. «Έφερα μπέρμπον;»

«Σωστά με την πρώτη» είπε και με άφησε να περάσω.

Με οδήγησε σε ένα μεγάλο δωμάτιο, το οποίο λειτουργούσε ως κουζίνα, καθιστικό και υπνοδωμάτιο ταυτόχρονα. Φαντάστηκα ότι δεν θα διέφερε και πολύ από τις γκαρσονιέρες στο Γουέστ Φίβερ, αν και ήταν καλύτερης κλάσης. Η τηλεόραση ήταν συντονισμένη στο

MSNBC, ο ήχος χαμηλωμένος. Η Ρέιτσελ Μάντοου, που έδειχνε όμορφη με το στενό της σακάκι, μιλούσε με ειλικρίνεια στην κάμερα. Μπροστά της, δύο ηλικιωμένοι κάθονταν σε ένα τραπέζι που έμοιαζε σαν να ήταν κατασκευασμένο από ξεβρασμένα ξύλα. Αναγνώρισα τον έναν απ' αυτούς. Το όνομά του ήταν Τέρι Γκάλαγκερ και εκείνο το απόγευμα φορούσε ένα καπέλο ψαρέματος με εύκαμπτο μπορ και μια καρφίτσα με τη φράση ΚΛΕΙΔΩΣΕ ΤΗΝ πάνω του. Έβλεπα τον Γκάλαγκερ κάθε Πέμπτη πρωί, όταν έφερνα το βιβλιοόχημα στα διαμερίσματα Γαλήνη. Έσερνε αργά τα πόδια του μέσα στο όχημα της βιβλιοθήκης, μουρμουρίζοντας σε βιβλία πονόψυχων αριστερών όπως ο Μάικλ Μουρ, η Ελίζαμπεθ Γουόρεν και ο Δρ. Σους, μετά τσέκαρε κάτι από τη Λόρα Ίνγκραχαμ. Τον άλλο τύπο στο τραπέζι δεν τον είχα γνωρίσει ποτέ. Ο Λόρεν Χέις οδηγούσε ένα ογκώδες, ηλεκτροκίνητο αναπηρικό αμαξίδιο και είχε ένα σωλήνα οξυγόνου στη μύτη του. Μου έριξε ένα επιφυλακτικό βλέμμα με κατακόκκινα μάτια.

Είχε ένα μεγάλο, τραχύ πρόσωπο με κάπως κωμικά, υπερμεγέθη χαρακτηριστικά. Ήταν αρκετά υπέρβαρος, αλλά ακόμα κι έτσι το κεφάλι του ήταν υπερβολικά μεγάλο για το σώμα του, μια εικόνα που εντεινόταν από τη μεγάλη, λαδωμένη, μαύρη έκταση των μαλλιών του, τα οποία χτένιζε σε στυλ Ρόναλντ Ρήγκαν. Η λευκή του μπλούζα, η οποία έδειχνε τον Ίαν ΜακΚέλεν να στέκεται μπροστά από μια σημαία gay-pride, κολλούσε στο εξόγκωμα του στομαχιού του και στο κρεμασμένο στήθος του. (Στο πάνω μέρος έγραφε Ο ΓΚΑΝΤΑΛΦ ΕΙΝΑΙ ΓΚΕΙ ΚΑΙ ΑΝ ΔΕΝ ΣΟΥ ΑΡΕΣΕΙ ΜΑΛΛΟΝ ΕΙΣΑΙ ΟΡΚ.)

«Τι παίζουμε;» ρώτησα καθώς καθόμουν. Ο Ραλφ πήρε το μπέρμπον από τα χέρια μου, ξεβίδωσε το καπάκι και έριξε δυο εκατοστά σε μια τετράδα από ραγισμένες κούπες και πλαστικά ποτήρια.

«Ένα παλιό κι αγαπημένο παιχνίδι» φώναξε ο Γκάλαγκερ. «Βάλε MSNBC και δες πόση ώρα μπορεί να κάτσει εκεί ο Τέρι Γκάλαγκερ πριν χάσει το γαμημένο του κεφάλι. Είναι σαν να βάζεις αστακό μέσα σε μια κατσαρόλα με κρύο νερό και να ανάβεις το μάτι. Θέλουν να δουν πόση ώρα μπορώ να το αντέξω πριν αρχίσω να τρέχω να γλιτώσω».

«Κάποιος ν' ανοίξει το παράθυρο» είπε ο Λόρεν Χέις. «Είμαστε στον τρίτο όροφο. Μπορεί να πηδήξει από κει».

Ο Ραλφ κάθισε μαζί μας. «Τι λέτε για κούπες; Είμαστε τέσσερις, ακριβώς ο σωστός αριθμός. Έλα τώρα, κύριε Γκάλαγκερ. Κλείσαμε τον ήχο για σένα. Η κακιά κυρία δεν

μπορεί να σε πειράξει. Θα σε κρατήσουμε ασφαλή απ' όλη της τη λογική και την επιστήμη και τη συμπόνια».

«Μόνο κράτα την πλάτη σου γυρισμένη» πρόσθεσε ο Λόρεν Χέις. «Αν την κοιτάξεις, υπάρχει μεγάλη πιθανότητα να κολλήσεις ένα ίχνος συμπόνιας και θα σου γυρίσει το στομάχι».

Ο Γκάλαγκερ μου έριξε μια ικετευτική ματιά. «Πλειοψηφούν δύο προς έναν. Υπάρχει καμία περίπτωση να υποστηρίξεις το Φοξ; Μας λείπει ο Τάκερ».

«Συνάντησα μια γυναίκα την προηγούμενη βδομάδα η οποία μαθαίνει όλα τα νέα από τον Γουόλτερ Κρόνκαϊτ» είπα. «Φίλε, σίγουρα δεν τα κάνουν σαν αυτόν πλέον, ε;»

Το τραπέζι ήταν σιωπηλό όσο μοίραζε ο Ραλφ. Ο Γκάλαγκερ κοίταζε μια εμένα και μια τον Λόρεν Χέις. Ο Λόρεν άπλωσε τις κάρτες του και τις μελέτησε αργά και σιωπηλά.

Είπα: «Κύριε Χέις, ξέρετε ότι έχουμε προσθήκη ράμπας για αναπηρικό αμαξίδιο στο βιβλιοόχημα».

«Α, ναι; Από πού ήρθε αυτό; Είναι καινούργιο» είπε ο Χέις. «Δεν το είχαμε ποτέ όταν οδηγούσα εγώ».

«Το σηκώσαμε από το νεότερο Βιβλιοόχημα» είπε ο Ραλφ. «Αυτό που είχε καταστραφεί».

«Αν έχετε ποτέ όρεξη να διαβάσετε κάτι...» ξεκίνησα.

«Αν έχω ποτέ όρεξη να διαβάσω κάτι, θα το παραγγείλω στο διαδίκτυο» είπε ο Χέις. «Δεν νομίζω ότι θα ήθελα να δανειστώ από το Βιβλιοόχημα. Μπορεί να προσπαθήσεις να μου προσφέρεις ένα μυθιστόρημα που θα κυκλοφορήσει μετά από δέκα χρόνια, και θα έρθω αντιμέτωπος με την μεγάλη πιθανότητα αυτός ο κωλόγερος να με θάψει». Γνέφοντας στον Γκάλαγκερ.

Παίξαμε κάνα δυο κόλπα χωρίς να μιλάμε.

«Αλλάξατε ποτέ τίποτα;» ρώτησα. «Προσπαθήσατε ποτέ να αλλάξετε κάτι;»

«Σαν τι;» ρώτησε ο Χέις.

«Να δώσετε σε κάποιον ένα βιβλίο για τον θάνατο του Τζον Λένον για να δείτε αν θα μπορούσε να σταματήσει τη δολοφονία;»

«Αν έδινα σε κάποιον ένα βιβλίο για τη δολοφονία του Τζον Λένον» είπε ο Χέις, «και τη σταματούσε, τότε πως θα του έδινα ένα βιβλίο για τη δολοφονία του Τζον Λένον;»

«Διαφορετική... χρονική αλληλουχία; Παράλληλα σύμπαντα;»

«Σε ένα παράλληλο σύμπαν, δεν πήρες την ντάμα μπαστούνι. Αλλά σε αυτή την πραγματικότητα μόλις έφαγες 13 πόντους» είπε ο Χέις και μου έριξε τη ντάμα. «Όποιον και να θέλεις να σώσεις, κύριε Ντέιβις, δεν μπορεί να σωθεί. Προσπάθησα».

«Τότε, ποιο είναι το νόημα;» ρώτησα. «Ποιο είναι το νόημα να μπορείς να γυρίσεις πίσω στο χρόνο αν δεν μπορείς να κάνεις κανένα καλό;»

«Ποιος είπε ότι δεν μπορείς να κάνεις κανένα καλό; Εγώ το είπα αυτό; Εγώ το μόνο που είπα είναι ότι δεν μπορείς να τους σώσεις».

«Να σώσω ποιόν;» ρώτησα. Ένιωθα λίγο λαχανιασμένος. Είχα πιεί μόνο μια γουλιά μπέρμπον και καθόταν στο στομάχι μου σαν μια σταλιά από οξύ μπαταρίας.

«Οποιονδήποτε» είπε και συνάντησε το βλέμμα μου. Ένα από τα μάτια του ήταν ελαφρώς καλυμμένο με καταρράκτη. «Προσπάθησα. Νόμιζα ότι θα μπορούσα να περάσω λαθραία ένα γράμμα πίσω στο παρελθόν και να σώσω τον καλύτερό μου φίλο στον κόσμο, τον Άλεξ Σόμερς. Ήταν το 1991 και ο Άλεξ βρισκόταν σε άσυλο. Ο Άλεξ κόλλησε μια θανατηφόρα ασθένεια που τριγυρνούσε ανάμεσα στους ανθρώπους μου τότε και όδευε προς τον θάνατο, παρατημένος και ξεχασμένος, περιφρονημένος από την υπερβολικά χριστιανική του οικογένεια, για το ότι ήταν αδερφή και με τους φίλους του να τον φοβούνται, αφού ανησυχούσαν ότι μπορεί να τους κολλήσει αν άρχιζε να βήχει. Νόμιζα ότι μπορούσα να το αποτρέψω». Η φωνή του σκλήρυνε και έριξε τις κάρτες του.

«Αρκετά με αυτά» είπε ο Γκάλαγκερ. Έπιασε το χέρι του Χέις και με αγριοκοίταξε. «Ποιος στο διάολο νομίζεις ότι είσαι; Έρχεσαι εδώ μέσα και καταστρέφεις το παιχνίδι μας με τα χαρτιά».

Ο Ραλφ Τάνερ μίλησε πολύ ήρεμα. «Ο κύριος Ντέιβις έχει χάσει επίσης ανθρώπους. Και το μόνο που θέλει είναι να κάνει το σωστό. Αλλά αντιμετωπίζει κάτι το οποίο μόνο ο Λόρεν μπορεί να καταλάβει». Ήταν η πρώτη φορά που ήμουν σίγουρος ότι ο Ραλφ γνώριζε για τους γονείς μου. Το ήξερε απ' την αρχή, υποθέτω. Όπως είπα, το Κίνγκσγουορντ είναι μεγάλη πόλη, αλλά όχι αρκετά μεγάλη για μυστικά.

Ο Χέις είπε: «Έγραψα ένα γράμμα. Τα είχα όλα έτοιμα. Είχα γραμματόσημα από διαφορετικές χρονικές περιόδους, επειδή δεν ξέρεις από που θα έρθουν. Είχα κάποια απ' τις αρχές του '60, κάποια από τα μέσα του '80 και όλα τα ενδιάμεσα. Μια μέρα, ανεβαίνει μια γυναίκα, στρουμπουλή, κοκκινομάλλα. Με γυαλιά. Πολύ αυστηρή, βλοσυρή, ο τύπος της ισχυρής, δεξιάς γυναίκας. Γκάλαγκερ, θα πάθαινες εγκεφαλικό. Θα καιγόσουν τόσο

πολύ γι' αυτή, όσο καιγόσουν να κατηγορηθεί ο Κλίντον. Αρχίσαμε να μιλάμε και αναρωτήθηκε δυνατά, αν οι τρομοκράτες θα σκότωναν τους εβραίους αθλητές στο Μόναχο, και έτσι κατάλαβα ότι ήταν μια απ' αυτούς, μια Εκπρόθεσμη Επιστροφή. Της άρεσαν τα νομικά θρίλερ, έτσι της έδωσα ένα του Σκοτ Τάρου, το οποίο δε θα εκδιδόταν για είκοσι χρόνια ακόμα. Έπειτα, τη ρώτησα αν θα μπορούσε να στείλει ένα γράμμα. Κοίταξε τον φάκελο, γέλασε και έτριψε τα μάτια της. Έχωσα το γράμμα στο πίσω μέρος του βιβλίου της. Όλα καλά. Επέστρεψα στην εποχή μου. Επέστρεψε στη δική της. Στην εποχή της, το 1972, ήταν βοηθός δικηγόρου, είχε ένα ειδύλλιο στο γραφείο και ο πρώην σύζυγός της πυροβόλησε αυτήν και τον εραστή της. Στην εποχή μου, ο Άλεξ Σόμερς ζύγιζε περίπου σαράντα κιλά και ήταν ολόμαυρος από το σάρκωμα Καπόσι. Δεν μπορούσα να καταλάβω τι πήγε λάθος. Προσπάθησα να του μιλήσω γι' αυτό. Τον ρώτησα αν έλαβε ένα γράμμα όταν ήταν δέκα χρονών από κάποιον που δεν γνώριζε και έγινε πιο άσπρος κι απ' τα σεντόνια του. Είπε ότι διάβασε το σημείο που έλεγε ότι ήταν γκέι και το έσκισε. Είπε ότι μετά απ' αυτό έκανε εμετό για μέρες. Όχι μόνο απ' αυτά που έγραφε, αλλά και επειδή προσπαθώντας να το διαβάσει τον έπιασε ναυτία. Είπε ότι οι λέξεις στριφογύριζαν όταν προσπαθούσε να τις κοιτάξει. Αργότερα αποφάσισε ότι ήταν ψυχασθενής και ότι είχε παραισθήσεις. Νόμιζε ότι το υποσυνείδητό του προσπαθούσε να βρει έναν τρόπο να τον κάνει να αποδεχτεί το γεγονός ότι ήταν γκέι και σκαρφίστηκε ένα ανύπαρκτο γράμμα. Θυμόταν μερικά πράγματα σχετικά με τις ναυτίες, αλλά θεώρησε πως μιλούσαν οι ενοχές του. Είχε πολλές ενοχές τότε. Τέλος πάντων. Δεν μπορούσα να το αλλάξω». Τα κατακόκκινα μάτια του Χέις ήταν βουρκωμένα.

Ήξερα ότι ο Ραλφ και ο Γκάλαγκερ είχαν ακούσει ξανά κάποια από αυτά. Μπορούσα να το καταλάβω από τον τρόπο που ο Ραλφ κοίταζε κάπως επίμονα τις κάρτες του, αρνούμενος να έχει οπτική επαφή. Μπορούσα να το καταλάβω από τον τρόπο που ο Γκάλαγκερ με αγριοκοίταζε με ένα ύφος σκέτης εχθρότητας. Μου άρεσε περισσότερο λόγω του μίσους του. Ήταν γεννημένο από την αγάπη για έναν σύντροφο.

«Ορίστε» είπε ο Γκάλαγκερ. «Πήρες αυτό που ήθελες;»

«Λυπάμαι που δεν μπορέσατε να του κάνετε καλό» είπα.

Ο Ραλφ είπε « Μα του έκανε».

«Δεν ξέρω» είπε ο Χέις.

«Του έκανε» επανέλαβε ο Ραλφ. «Είπες ότι ο Άλεξ είχε πολλές ενοχές ως παιδί. Αρκετές για να αυτοκτονήσει; Ενδεχομένως. Πλήθος νέων γκέι ανδρών το κάνουν και το έκαναν, ειδικά τότε. Αλλά το γράμμα ήταν απτή απόδειξη ότι είχε ένα μέλλον στο οποίο κάποιος νοιαζόταν για αυτόν. Πήρε τόσο πολλά, ακόμη κι αν δεν κατάφερες να τον εμποδίσεις απ' το να κολλήσει μια τραγική ασθένεια και ήταν ένας λόγος να συνεχίσει τη ζωή του». Στράφηκε στην μελέτη των χαρτιών του. «Ύστερα είναι και η περίπτωση του Χάρι Πότερ. Νομίζω ότι αυτή είναι ιδιαίτερα επεξηγηματική του καλού που έχεις κάνει, Λόρεν».

«Το καλό που έχω κάνει» είπε περιφρονητικά ο Χέις.

«Ποια ήταν η περίπτωση του Χάρι Πότερ;» ρώτησα, παρότι είχα ήδη μια ιδέα.

Ο Λόρεν Χέις έριξε ένα μακρύ, υπολογιστικό βλέμμα στον Τέρι Γκάλαγκερ, μετά χαμήλωσε το κεφάλι του και είπε: «Η τελευταία χρονιά που οδηγούσα το Βιβλιοόχημα ήταν το 2009. Εκείνη την εποχή, κάθε Δευτέρα, είχα μια στάση στο νοσοκομείο. Μερικές φορές, κάποια παιδιά από την καρκινική πτέρυγα βάδιζαν έξω, αν είχαν μια καλή μέρα, για να ψαχουλέψουν. Μια μέρα ένα κορίτσι με ρόμπα μάγου μπήκε αγέρωχα μέσα, απόλυτα εξοργισμένη, φωνάζοντας ότι ,διάολε, η Τζ. Κ. Ρόουλινγκ άφησε το παλιοβιβλίο στο παλιοχείλος του γκρεμού και θα πέθαινε χωρίς να μάθει πως τελείωσε. Και μου πέταξε ένα αντίγραφο από το προτελευταίο Χάρι Πότερ. Λοιπόν, το τελευταίο βιβλίο Χάρι Πότερ δεν είχε βγει στην εποχή της, αλλά είχε βγει στη δική μου. Ήθελε μαγεία. Της έδωσα λίγη».

«Αυτό το παιδί τελείωσε τη σειρά πριν από την Τζ. Κ. Ρόουλινγκ» είπε ο Ραλφ με σηκωμένο το φρύδι. «Αφού πέθανε, κάποιος από την οικογένειά της είχε την ευγένεια να επιστρέψει τα βιβλία της στη βιβλιοθήκη. Αναγνώρισα το *Χάρι Πότερ και οι Κλήροι του Θανάτου* αμέσως, ως κάτι που δεν υπήρχε ακόμα, και το έβαλα στην άκρη, το έβγαλα απ' τη κυκλοφορία. Αφού το διάβασα ο ίδιος, βεβαίως. Παρόλο που δεν μου λείπει πλήρως η αυτοσυγκράτηση, δεν είμαι και μαζοχιστής, και ήθελα πάρα πολύ να μάθω για τον Σνέιπ.

«Ποια είναι η γνώμη σας;» ρώτησα τον Τέρι Γκάλαγκερ. «Έχετε ακούσει ξανά όλες αυτές τις αηδίες, το καταλαβαίνω. Και τα πιστεύετε;»

Ο Γκάλαγκερ μου έριξε ένα ζοφερό, ανήσυχο, κακόκεφο βλέμμα. «Ποιος νομίζεις ότι επέστρεψε *τους Κλήρους του Θανάτου* στη βιβλιοθήκη; Η κόρη μου ήταν υπερβολικά

απελπισμένη για να κάνει οτιδήποτε αφού πέθανε η Κλόη, και έτσι το έκανα εγώ για αυτή. Το εγγονάκι μου λάτρευε αυτά τα βιβλία». Έκανε μια παύση, τράβηξε την άκρη από το πυκνό, λευκό του μουστάκι. «Εγώ της το διάβαζα, το τελευταίο. Όταν ήταν τόσο αδύναμη που δεν μπορούσε να κρατήσει το βιβλίο. Ήθελα κι εγώ να μάθω πως τελείωσε».

«Το σκέφτομαι εδώ και δεκαετίες» είπε ο Χέις. «Προσπάθησα να βγάλω νόημα. Αυτό ξέρω μόνο: οι άνθρωποι που εμφανίζονται στο Βιβλιοόχημα από άλλες εποχές είναι εκεί επειδή λαχταρούν κάτι. Η λαχτάρα είναι το μόνο πράγμα που μπορεί να εκταθεί στον χρόνο με αυτόν τον τρόπο. Δεν γίνεται να τους δώσεις κάτι που δεν χρειάζονται. Η εγγονή του Τέρι χρειαζόταν να μάθει αν ο Σνέιπ ήταν κακός ή όχι. Δεν χρειαζόταν να μάθει για όλα τα σκατά που θα συνέβαιναν μετά τον θάνατό της. Δολοφονίες, φυσικές καταστροφές και τρομοκρατία. Είχε μια ιστορία να τελειώσει πριν τελειώσει η δική της. Γι' αυτό ήταν εκεί. Αυτό ήταν το μόνο που μπορούσα να κάνω για αυτή».

Ο Ραλφ είπε «Έτσι λειτουργούσε πάντα η βιβλιοθήκη. Οι άνθρωποι δεν είναι εκεί για να πάρουν τα βιβλία που θες εσύ να διαβάσουν».

«Αυτό που αναρωτιέμαι» είπε ο Τέρι Γκάλαγκερ «είναι αν υπάρχει πουθενά κάποιος κινηματογράφος που παίζει ταινίες που δεν έχουν βγει ακόμα. Ή αν υπάρχει κάποιο καλωδιακό κανάλι με τηλεοπτικές σειρές που δεν έχουν ακόμη κυκλοφορήσει. Για ανθρώπους που χρειάζονται να μάθουν. Ίσως και να υπάρχουν. Ίσως το σύμπαν να είναι πιο συμπονετικό από ότι νομίζαμε».

Είπα: «Κύριε Γκάλαγκερ, σας βλέπω συχνά. Είστε ένας από τους πιο τακτικούς μου πελάτες. Δεν φοβάστε μήπως μια απ' αυτές τις μέρες μπειτέ εκεί μέσα και σας προσφέρω κάτι που δεν έχει κυκλοφορήσει ακόμα;»

«Σ' αυτό βασίζομαι» είπε ο Γκάλαγκερ. «Αν ποτέ συμβεί αυτό, θα ξέρω ότι μου απομένει μια τελευταία καλή ανάγνωση και ότι πρέπει να τακτοποιήσω τις υποθέσεις μου». Έμοιαζε αρκετά ήρεμος στη σκέψη.

Ο Ραλφ μοίρασε νέο γύρο. «Και ποιο βιβλίο από το μέλλον ελπίζετε να διαβάσετε, κύριε Γκάλαγκερ;»

Ο Γκάλαγκερ σήκωσε το πιγούνι του και κοίταξε το ταβάνι για μια στιγμή.

«*Η Τέχνη της Προεδρίας: Πως Κέρδισα την Τρίτη Εκλογική μου Θητεία* από τον Ντόναλντ Τζ. Τραμπ» ανακοίνωσε.

«Αν συμβεί ποτέ αυτό,» είπε ο Χέις, «θα μας αποδείξει ότι στην πραγματικότητα το σύμπαν δεν δίνει δεκάρα».

ΤΗ ΔΕΥΤΕΡΗ ΕΒΔΟΜΑΔΑ ΤΟΥ ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΥ, η Λιν Ντόλαν με επισκέφτηκε ξανά.

Είχε περάσει την πόρτα και βρισκόταν μέσα στην καμπίνα της βιβλιοθήκης πριν προλάβω να σηκωθώ. Η θέα της μου προκάλεσε μια αποστροφή. Είχε χάσει 5 κιλά και ένα λιπαρό, λεπτό στρώμα ιδρώτα έκανε το λαιμό και το μέτωπό της να γυαλίζουν. Μπορούσα να αισθανθώ τη θερμότητα που ερχόταν απ' το μέρος της, ακόμα και με το γραφείο ανάμεσά μας. Μπορούσα, επίσης, να μυρίσω το αίμα, μια ανεπαίσθητη δυσοσμία κολλημένη στο μάλλινο παλτό της.

«Θέλω τα υπόλοιπα» είπε. «Χρειάζομαι τα υπόλοιπα. Σας παρακαλώ. Τα βιβλία του γιού μου».

Η πόρτα έτριξε κλείνοντας αργά πίσω της. Στην εποχή μου έβρεχε, ένα καταθλιπτικό, κρύο ψιλόβροχο του Ιανουαρίου, μετέτρεπε το χιόνι σε λάσπη και τα πάρκινγκ σε ρηχές πισίνες. Αλλά για μια στιγμή είδα φευγαλέα μεγάλες, χοντρές νιφάδες χιονιού να πέφτουν έξω και ένα μαύρο αυτοκίνητο από τα τέλη του 1950 να περνάει στον δρόμο και για μια τρελή στιγμή αναρωτήθηκα αν θα μπορούσα να την σπρώξω στην άκρη και να δραπετεύσω στο παρελθόν.

Αλλά έγερνε από πάνω μου, εμπύρετη και αδύναμη, με κόρες πολύ μικρές και χείλη ξερά και σκασμένα. Σηκώθηκα απ' το γραφείο και άγγιξα το χέρι της.

«Καθίστε» είπα. «Σας παρακαλώ, καθίστε».

Σύρθηκε ως την καρέκλα μου και βολεύτηκε.

«Δεν θα έπρεπε να είστε στο κρεβάτι;» τη ρώτησα.

Σκούπισε το υγρό της μάγουλο με το χέρι της, ύστερα αγκάλιασε τον εαυτό της. «Είμαι καλά».

«Σιγά μην είστε».

«Εντάξει, δεν είμαι. Πεθαίνω. Το ξέρετε ήδη ότι πεθαίνω. Αλλά θέλω τα βιβλία του γιού μου και εσείς μπορείτε να μου τα δώσετε. Είστε από το μέλλον. Θέλω να διαβάσω όλες τις ιστορίες του γιού μου». Τα μάτια της ήταν φωτεινά, γυαλιστερά και γεμάτα δάκρυα, αλλά δεν έκλαψε. Η γωνία του στόματός της συσπάστηκε σε κάτι παρόμοιο με χαμόγελο. «Είναι τόσο αστείος. Πάντα ήταν τόσο αστείος». Μετά από μια παύση «Δεν θα έπρεπε

να είναι εκεί πέρα. Κανένα από τ' αγόρια μας δεν θα έπρεπε. Είναι άσχημος πόλεμος. Αυτό το βιβλίο του με έκανε να γελάσω, αλλά ταυτόχρονα με αρρώστησε». Μετά χαμογέλασε ξανά. «Κόλλησε γονόρροια, έτσι; Γι' αυτό δεν μου γράφει;»

Είχαμε ανταλλάξει θέσεις. Καθόταν πίσω απ' το γραφείο μου σαν να ήταν η βιβλιοθηκάριος, ενώ εγώ στεκόμουν στην άλλη πλευρά, σαν να έψαχνα για μια ιστορία.

«Μπορεί να είναι αυτό,» είπα. «Δεν ήταν σίγουρος για το πως να σας μιλήσει γι' αυτά που έβλεπε εκεί. Ξεκίνησε να γράφει το βιβλίο για να εξηγήσει. Στην εποχή σας, μάλλον μόλις ξεκίνησε».

«Ναι» είπε, με έναν περίεργο, αυστηρό τρόπο. «Σχεδόν σίγουρα».

Γύρισα προς το ράφι με τα μυθιστορήματα. Είχαμε ολόκληρη τη συλλογή του διαθέσιμη. Επειδή ήταν ντόπιος, υπήρχε πάντα σταθερή ζήτηση. Χάιδεψα με το δάκτυλο μου τις ράχες και δίστασα.

Χωρίς να την κοιτάζω, είπα «Τι θα τα κάνετε μόλις τα τελειώσετε;» Το κρανίο μου λειτουργούσε περίεργα, όπως έκανε και όταν συνάντησα την πρώτη Εκπρόθεσμη Επιστροφή, τον Φρεντ Μούλερ. Προβληματίστηκα από τον παράξενο τόνο της φωνής της όταν συμφώνησε ότι ναι, ο γιός της είχε σχεδόν σίγουρα ξεκινήσει να γράφει το πρώτο του μυθιστόρημα εκεί πέρα, στην άλλη άκρη του κόσμου.

Δεν απάντησε.

Όταν την κοίταξα, το στήθος της φούσκωνε και ξεφούσκωνε, ενώ τα υγρά της μάτια γυάλιζαν θριαμβευτικά.

«Τι νομίζετε ότι το έκανα;» ρώτησε. «Το αγόρι μου χρειάζεται ένα λόγο για να συνεχίσει».

Πάγωσαν τα σωθικά μου.

«Δεν μπορείτε να του στείλετε τα ίδια του τα βιβλία» της είπα. «Εκείνα που δεν έχει γράψει ακόμα».

«Ίσως, αν δεν το κάνω,» είπε, «δεν θα τα γράψει. Το σκεφτήκατε ποτέ αυτό;»

«Όχι. Όχι. Αν απλά αντιγράψει τα βιβλία που έστειλα πίσω στο χρόνο μαζί σας, τότε ποιος τα έγραψε εξ αρχής;»

«Ο γιός μου. Τα έγραψε μια φορά και θα τα ξαναγράψει. Για να μπορέσω να τα διαβάσω και μετά να του τα αφήσω».

Είχα πιεί τρία ποτήρια μπέρμπον εκείνο το βράδυ με τον Τέρι Γκάλαγκερ, τον Λόρεν Χέις και τον Ραλφ Τάνερ, κι όμως ένιωθα πιο ζαλισμένος καθώς στεκόμουν εκεί, εντελώς νηφάλιος, στην καμπίνα της βιβλιοθήκης, με τη νεκρή γυναίκα.

«Δεν νομίζω πως λειτουργεί έτσι ο χρόνος» είπα.

Εκείνη είπε «Λειτουργεί με όποιο τρόπο θες. Τα βιβλία του υπάρχουν. Υπάρχουν τώρα, είτε καταφέρω να τα διαβάσω, είτε όχι. Οπότε μόνο αυτό σας μένει να αποφασίσετε, κύριε. Θα λάβω αυτή τη τελευταία ευχαρίστηση στη ζωή μου ή όχι; Θα μπορέσω να έχω ακόμα ένα θαυμάσιο πράγμα, ή πρόκειται να—»

«Ορίστε;» είπα. «Τι είπατε;» Ήμουν ξαφνικά τόσο ιδρωμένος, όσο εκείνη κι αισθανόμουν σχεδόν το ίδιο άρρωστος.

«Θα καταφέρω να φύγω με ένα ευχάριστο συναίσθημα;» είπε υπομονετικά. «Ή όχι; Επειδή εσείς αποφασίζετε, κύριε. Μπορώ να έχω τις τελευταίες ημέρες της ζωής μου όπως τις θέλω, με τον γιό μου στο πλευρό μου, μέσα από τις ιστορίες του, αν όχι αυτοπροσώπως. Θα είσαι εσύ αυτός που θα μου το αρνηθεί;»

Δεν θα γινόμουν εγώ αυτός που θα της το αρνιόταν. Γύρισα, έφτασα το ράφι και κατέβασα ολόκληρη τη στοίβα κάτω.

Ο ΜΠΡΑΝΤ ΝΤΟΛΑΝ ΑΦΙΕΡΩΣΕ ΚΑΙ ΤΟ ΤΕΛΕΥΤΑΙΟ ΤΟΥ ΒΙΒΛΙΟ στη μητέρα του. Η αφιέρωση γράφει:

Ένα ακόμα για τη μητέρα μου, χωρίς την οποία δεν θα είχα γράψει ούτε λέξη

Θα μπορούσες να τρελαθείς προσπαθώντας να καταλάβεις τι εννοεί. Αλλά δεν χρειάζεται. Επειδή τον Ιούνιο, πέντε μήνες μετά τη τελευταία φορά που συνάντησα τη Λιν Ντόλαν, έλαβα ένα γράμμα από έναν νεκρό, ένα γράμμα από το παρελθόν.

Είχε ταχυδρομηθεί υπόψιν της Δημόσιας Βιβλιοθήκης του Κίνγκσγουορντ και απευθυνόταν στον “Τρέχων Οδηγό του Βιβλιοσχήματος”. Μια δικηγορική εταιρία που εκπροσωπούσε την ιδιοκτησία του Μπραντ Ντόλαν το κρατούσε κρυφό από τότε που ο Ντόλαν αυτοκτόνησε με περίστροφο, το 1997, λίγο μετά την κυκλοφορία του τελευταίου του βιβλίου. Η διαθήκη του διευκρίνιζε την ημερομηνία που θα έπρεπε να αποσταλεί.

Αγαπητέ κύριε,

Αναρωτιόμουν για εσάς το μεγαλύτερο μέρος της ενήλικης ζωής μου: ποιος είστε, πως καταφέρατε να ταξιδέψετε στον χρόνο μέσω του Βιβλιοσχήματος της Δημόσιας Βιβλιοθήκης του Κίνγκσγουορντ, πώς να είναι η ζωή σας. Δεν γνωρίζω τίποτα για εσάς με σιγουριά, εκτός από το ότι είστε συμπονετικός. Ίσως, τίποτα άλλο να μην έχει σημασία.

Ωστόσο, είμαι σίγουρος πως έχουμε συναντηθεί. Έχω φροντίσει να επισκεφτώ κάθε τμήμα της όγδοης τάξης του Γυμνασίου του Κίνγκσγουορντ, και θεωρώ ότι υπάρχει μεγάλη πιθανότητα να σας έχω χαζέψει μέσα από τα γυαλιά μου ενώ εσείς θα με κοιτούσατε με το στόμα ανοιχτό, πιθανόν σκαλίζοντας τη μύτη σας, απ' την άλλη μεριά του γραφείου σας, καθώς θα αναρωτιόσασταν πότε θα σταματήσω να μιλάω για να μπορέσετε να πάτε να φάτε.

Το ηλιόλουστο φθινοπωρινό πρωινό το οποίο γράφω αυτό το σημείωμα - βλέπω χοντρά σκιουράκια έξω από το παράθυρό μου, να χοροπηδάνε το ένα πίσω από το άλλο, απασχολημένα με το δικό τους παθιασμένο, τρωκτικό ειδύλλιο—εσείς θα είστε πιθανόν στα μέσα της εφηβείας. Μέχρι την ώρα που θα το διαβάσετε, θα κοντεύετε τα τριάντα. Βλέπετε, δεν είστε ο μόνος που μπορεί να τεντώσει το χρονικό λαστιχάκι και να το πετάξει στο μάτι κάποιου.

Είναι πιθανό να έχετε αγχωθεί για τον θάνατό μου. Ίσως να αναρωτιέστε αν αυτοκτόνησα μετά τη συγγραφή του τελευταίου μου βιβλίου επειδή δεν είχα άλλα βιβλία από το μέλλον να αντιγράψω. Τα αντέγραφα, λέξη προς λέξη, με τη πάροδο του χρόνου, μοιράζοντας τις εκδόσεις για μέγιστη εμπορική επιρροή; Ξεκινώντας από εκείνο το πρώτο που έλαβα στην επαρχία Ντα Νανγκ το 1966, λίγο πριν λάβω την ειδοποίηση του θανάτου της μητέρας μου; Γύρισα στο σπίτι και ανακάλυψα δώδεκα ακόμη μυθιστορήματα μέσα σε μια χαρτονένια βαλίτσα στην μπροστινή ντουλάπα; Μελέτησα τους τίτλους και τα εξώφυλλά τους με ξερό στόμα και την καρδιά μου να χτυπά τρέμοντας, ενώ μετά τα έκαψα στο τζάκι μου, χωρίς να τα διαβάσω; Έχει σημασία; Είχα τη ζωή μου. Τα βιβλία είχαν τη δική τους. Αλλά όταν βάλω ένα πιστόλι στο στόμα μου, μερικές μέρες ή ώρες από τώρα—ακόμα προσπαθώ να αποφασίσω—δεν θα είναι επειδή δεν έχω άλλα πράγματα να γράψω. Θα είναι επειδή μου λείπει η μητέρα μου, επειδή έσπασα την πλάτη μου σε ένα ατύχημα με μοτοσυκλέτα το 1975 και ο πόνος είναι φρικτός, επειδή πυροβόλησα στον λαιμό μια άοπλη γυναίκα στο Βιετνάμ και ποτέ δεν συγχώρησα τον

εαυτό μου γι' αυτό. Κρυβόταν κάτω από μια κουβέρτα σε ένα σκοτεινό δωμάτιο, και όταν σκούνησα την κουβέρτα, σηκώθηκε ουρλιάζοντας και τη σκότωσα. Μόλις είδα το πτώμα, ο λοχίας μου έβαλε μια χειροβομβίδα στο χέρι της και είπε ότι θα υποβάλει αναφορά για να πάρω μετάλλιο. Είμαι ήρωας πολέμου από τότε. Για αυτό δεν έγραφα στη μητέρα μου για τρεις μήνες: όχι επειδή είχα γονόρροια, όπως έχω πει κάπου αλλού. Για αυτό έγραφα μυθιστορήματα για τριάντα χρόνια: επειδή δεν μπορούσα να αντέξω την αλήθεια.

Ή τουλάχιστον δεν μπορούσα να αντέξω το μεγαλύτερο μέρος τη αλήθειας. Κάποτε η μητέρα μου πέθαινε και ένας άνθρωπος ήταν συμπονετικός απέναντί της. Αυτή είναι μια αλήθεια που με έκανε να συνεχίσω να ζω για πολύ καιρό.

Έχω το όπλο και έχω δοκιμάσει την αίσθηση της κάννης στο στόμα μου, αλλά δεν έχω τραβήξει ακόμα τη σκανδάλη. Πηγαίνω μια βόλτα κάθε μέρα. Μερικές φορές περπατάω ως το πάρκο, όπου σταματάει το Βιβλιοόχημα τα πρωινά της Πέμπτης. Ένα μικρό κομμάτι μου περιμένει να δει μήπως ανταλλάξουμε ποτέ καμία κουβέντα. Επίσης, θα ήθελα να μάθω τι θα εκδώσει ο Φίλιπ Ροθ, μετά το θάνατό μου. Αυτό δεν είναι που κρατάει πολλούς από εμάς κολλημένους μετά την Ημερομηνία Λήξης μας; Δεν μπορούμε παρά να ελπίζουμε για ακόμα μια όμορφη ιστορία.

Ελπίζω να είστε καλά. Σας εύχομαι μια ζωή χαρούμενης ανάγνωσης, χωρίς ενοχές. Τα λέμε τριγύρω κάποια στιγμή;

Με εκτίμηση,

Μπραντ Ντόλαν

ΕΝΑ ΞΕΡΟ ΑΠΟΓΕΥΜΑ στη μέση του καλοκαιριού, με τα έντομα στα δέντρα να προκαλούν ένα παλλόμενο βουητό που φέρνει υπνηλία, άνοιξα την πλαϊνή πόρτα του γκαράζ και ύστερα πάλεψα με τις κλειδαριές της αυτόματης πόρτας, μέχρι που τελικά κατάφερα να τις ελευθερώσω και να σηκώσω την πόρτα πάνω. Ο αέρας που φύσηξε στο δωμάτιο με το τσιμεντένιο πάτωμα μύριζε γλυκά, σαν το φρεσκοκομμένο γρασίδι και τα τριαντάφυλλα της μητέρας μου και πέρασα ένα ευχάριστο, ήσυχο απόγευμα σκουπίζοντας και μαζεύοντας σκουπίδια. Σύνδεσα το κινητό μου σε ένα ηχείο με Bluetooth και έβαλα Τζόαν Μπαέζ. Μια δυνατή, γλυκιά, ελπιδοφόρα φωνή από το

παρελθόν μου κράτησε συντροφιά στο γκαράζ, το 1965 ηχούσε στον εικοστό πρώτο αιώνα. Το παρελθόν βρίσκεται πάντα κοντά, τόσο κοντά που μπορείς να τραγουδήσεις μαζί του, οποιαδήποτε στιγμή θελήσεις.

Βρήκα μερικά κουτιά και σκέφτηκα να τα στείλω στη βιβλιοθήκη—ένα κιβώτιο με τα παλιά Rolling Stones του μπαμπά μου, ένα κουτί με μυθιστορήματα για νεαρούς ενήλικες του Ντάνι Νταν, που αγαπούσα ως παιδί—και μου πέρασε απ' το μυαλό να αρπάξω το εκπρόθεσμο βιβλίο της Λόρι Κόλγουιν που είχε η μητέρα μου και να το επιστρέψω επίσης. Μόνο που όταν το έψαξα, δεν κατάφερα να το βρω πουθενά. Έκανα όλο το σπίτι άνω-κάτω ψάχνοντας το, αλλά δεν ήταν εκεί. Είχε εξαφανιστεί.

Με έκανε να σκεφτώ πως ίσως το επιστρέψει η μητέρα μου κάποια στιγμή, σύντομα. Είμαι έτοιμος να τη δω. Έχω κάνα δυο βιβλία που πιστεύω ότι θα της αρέσουν. Έχω και δύο του Φίλιπ Ροθ στην άκρη, επίσης, για παν ενδεχόμενο. Ποτέ δεν ξέρεις ποιος θα εμφανιστεί στο Βιβλιοόχημα. Είμαι πάντα έτοιμος να δω *Ακόμα Ένα Θαυμάσιο Πράγμα*.

Εσείς;

ΜΕΡΟΣ Β: Πρωτότυπο

LATE RETURNS

WHEN MY PARENTS WENT, they went together.

My father wrote a couple letters first. He wrote one for the Kingsward PD. His vision was very poor—he'd been legally blind for three years—and the letter was brief, composed in a hardly legible scrawl. It informed police that they would find two bodies in a blue Cadillac, parked in the garage, at his home on Keane Street. My mother had been able to look after my father until three months before, but she had received a diagnosis of progressive dementia, and her condition was worsening fast. They both feared leaving their only son with the burden of their long-term care and had decided to act before the power to choose was taken away from them. My father sincerely apologized for "any mess and any stress" their choice caused.

He wrote another letter for me. He said he was sorry about his shitty handwriting, but I knew about his eyes, and "Mom is worried she'll get too emotional if she tries to write this." She had told him that she wanted to die before she forgot the people who made her life worth living. She asked him to assist her suicide, and he admitted to her that he'd been ready to "get this shit over with" for a couple years. He was only sticking around because he couldn't bear the thought of leaving her on her own.

My father said I'd been a damn good kid. He said I was the best part of his life and that my mom felt the same. He asked me not to be angry at them—as if I ever could be. He said he hoped I understood. They'd never wanted to hang on for the sake of hanging on.

"I've said it a thousand times, but I still believe some words never lose their power, no matter how many times they're repeated. So: I love you, Johnnie. Mom loves you, too. Don't be unhappy for too long. The child outliving the parents is the only happy story us human beings get."

He stamped both envelopes, put them in his mailbox, and snapped the red tin flag up. Then he went into the garage, where my mother was waiting for him in the passenger seat of the Caddy. The car ran until it was out of gas and the battery died. The car was old enough to still have a tape deck, and they went down listening to *Portrait of Joan Baez*. In my mind my mother's head is on my father's chest and he has an arm around her, but I don't know if that's how they were found. I was in Chicago, driving a semi for Walmart, when the police entered the garage. The last time I saw my parents was in the morgue. The suffocation had turned their faces the color of eggplants. That's the last look at them I ever had.

The shipping and logistics company I was working for fired my ass. When the cops called my cell, I turned the truck straight around without delivering my freight. A couple midwestern Walmarks didn't get red grapes for their produce section, and my supervisor went batshit and told me to take a walk.

My folks got to die the way they wanted, and they lived the same way. It didn't look like they had so much from the outside: a one-floor ranch in a New Hampshire podunk, a twenty-year-old Caddy, and a heap of debt. Before they retired together, my mother taught yoga and my father was a long-haul trucker. They didn't get rich, they didn't get famous, and they lived in their house for twenty-five years before they could say they owned it.

But she read to him while he cooked, and he read to her while she folded clothes. They did a thousand-piece jigsaw puzzle every week-

end and the *New York Times* crossword every day. They smoked prodigious amounts of weed, including sharing a spliff in the car before they gassed themselves. My mother had memorably whipped up a pot-laced stuffing one Thanksgiving when I was nineteen that made me awesomely sick. I was never able to pick up the pot habit, a failing they accepted with a certain amused resignation.

My father umped over a thousand Little League games. My mother volunteered for Bernie Sanders, Ralph Nader, and George McGovern. No one has ever worked harder or with more optimism for so many lost causes. I told her she was allergic to winners, and my dad shouted, "Hey! Don't knock it! If she wasn't, I'd never have stood a chance!" They held hands on walks.

And they both loved the library. When I was little, we took family trips there every Sunday afternoon. The first Christmas present I remember receiving was a shiny blue wallet with showy stitching, my library card tucked in to it.

For some reason whenever I think about our weekend library visits, it's always the first snow of the year. My dad sits at one of the scarred wooden tables in the periodicals room, reading the *Atlantic* by the light of a green-shaded lamp, beneath a stained-glass window that shows a monk inking an illustrated manuscript. My mother leads me to the children's library, where there are oversize couches in bright primary colors, and sets me loose. When I need her, she will be reading Dorothy Sayers under the giant plastic statue of an owl in bifocals.

It was an important place for them. My parents met in a library. In a sense. My mother lived in the nearby town of Fever Creek, in a little brick vicarage, her stepfather being a humorless, neurotic Anglican priest. My dad wound up spending a summer down the Creek, working in his uncle's scrapyard. They met waiting for the library's Bookmobile, which did a weekly swing through Fever Creek. At that time you could borrow LPs as well as books—it was the Summer of Love, after all—and my not-yet-parents had an argument when they both grabbed for the lone copy of *Portrait of Joan Baez* at the same

time. They reached a truce when she said that if he let her take it out, he could come by the vicarage to listen to it anytime he liked. They listened to *Joan Baez* together all summer long, at first on the floor of her bedroom and later up in the bed itself.

I DIDN'T ACTUALLY MEAN to become a librarian. When I walked in there, five weeks after I buried my parents, I didn't have anything in mind beyond returning a grotesquely overdue book.

My parents had left behind a teetering pile of unpaid medical bills and still owed a hundred thousand dollars on the loan they took out to put me through college. Wasted money. I'd netted a bachelor's in English at Boston University, but it had done less for me, in strictly financial terms, than the eight-week course that earned me a commercial driver's license.

I had no job, about twelve hundred dollars to my name, and there was no insurance payout coming, not in the wake of what amounted to a murder-suicide. My father's lawyer, Neil Belluck, suggested that my best option was to get rid of anything I didn't absolutely have to keep for myself and sell the house. If I were lucky, it would pay their outstanding bills and leave me with enough to float on until I booked a job with another shipping company.

So I propped open the doors, bought a couple of boxes of heavy-duty garbage bags, rented a steam vacuum, and went to work. My parents had let the place go in the last year of their lives. It got away from them, and I hadn't wanted to see it: the dust on everything, the mouse droppings in the carpet, half the lightbulbs out, and mold spotting the wallpaper in the dark hallway between the living room and the master bedroom. The house smelled like Bengay and abandonment. It came to me that in the last year I had abandoned them. I was glad to get rid of their stuff. Everything I unloaded was one less thing to remind me of their last unhappy months, facing blindness and dementia alone, making up their minds to take one final ride in the Caddy together, to drive away from their troubles without ever

leaving the garage. I brought musty comforters and piles of dresses to Goodwill. I put the couch out in the yard with a cardboard FREE sign on it. No one wanted it, but I left it out there. It rotted in the rain.

I stuck a broom under the bed to get at the dust bunnies and swept out a pair of my dad's jockeys and one of my mother's shoe boxes. I took a peek in the box, expecting to find a pair of heels, and was stunned to discover that it contained nearly two thousand dollars in unpaid parking and speeding tickets—there was an unpaid parking violation from the City of Boston that dated to 1993. There was also an unpaid dentist bill from 2004, a VHS copy of *When Harry Met Sally . . .* from Blockbuster Video, and a paperback titled *Another Marvelous Thing*. I didn't understand how the book connected to the other items until I flipped open the back cover. It was a library book, and I knew at first glance that my mother had borrowed it in the last century and never got around to returning it. There was a lending card in the back, tucked into a stiff beige pocket, stamped with a return date. A relic from that ancient, fabled era before Facebook. At a dime a day, we probably owed the library our whole house. Or at least the cost of a replacement book.

The dentist my mother had stiffed retired in 2011 and now lived in Arizona. The local Blockbuster had long since been replaced by a cell-phone dealership. I figured my mom was off the hook for the parking tickets; you couldn't try a dead woman. That left the book. I stuck *Another Marvelous Thing* into the pocket of my baggy army jacket and got moving.

It was the end of September but still felt like summer. Moths batted at the old-fashioned wrought-iron lampposts on the street corners. A trio of accordion players in striped shirts and suspenders entertained a sparse audience on the town green. Kids out with their parents crowded the patio tables at the ice-cream parlor. If you ignored the cars, it might've been 1929. The walk to the library was the first time I had not felt ugly with grief in weeks. It felt like I'd been paroled.

I climbed the white marble steps into the dramatic atrium of the

library, beneath a copper dome eighty feet overhead. My steps echoed. I couldn't remember when I'd last been in the place and regretted that it'd been so long. It had the soaring, tranquil grandeur of a cathedral, but, better than incense, it smelled like books.

I approached the great rosewood desk, looking for the slot to drop my book into, but there wasn't one. Instead a sign on the desk read ALL RETURNS MUST BE SCANNED IN. There was a black laser scanner next to it with a pistol grip, just like you'd see at the supermarket checkout. I approached, thinking I would pretend to scan it and run—but the old lady behind the desk held out one quavering hand, gesturing for me to wait. Her other hand clutched a phone to her ear. She tapped one finger against the scanner and then drew her nail across her neck in a throat-cutting gesture. Broken. I thought maybe when she was free, I'd ask about renewing my library card—and wait for an opportunity to drop my mother's late return behind the desk when no one was watching. I didn't want to discuss her late fees and wanted even less to discuss her death.

I cooled my black Converse All-Stars next to a display showcasing local authors. The offerings included a crudely illustrated picture book about a rabid-looking koala, titled *I Can't Eat That*, and the self-published memoir of a woman who claimed she'd been abducted by aliens and taught the language of dolphins, leading, ultimately, to her legal struggle to marry a porpoise. I wish I were making that up. The centerpiece, of course, were the Brad Dolan novels, Kingsward's favorite son. I had met him once—he came to speak to my eighth-grade class. I had adored his old-fashioned mustache and bushy eyebrows and the rumble of his voice, and that he wore a plaid overcoat with a cape. I'd also been a little frightened of him—he stared out upon the classroom with eyes that never seemed to blink, studying us a bit like a general surveying a map of enemy territory.

Shortly afterward I had zipped through all thirteen of his books, sometimes cramming my hand in my mouth to stifle giggles if I happened to be reading in class. You know the books, with their ex-

clamation points in the titles. There was *Die Laughing!*, the Vietnam novel about a chemical weapon unleashed by the U.S. Air Force that causes people to laugh hysterically until they keel over and for which the only cure is sex; there was *Presto!*, about a world where magical wands are protected by the Second Amendment and our hero is searching for the man who sawed his wife in half; and *Salute!*, in which Ronald Reagan wins the presidency with his running mate, Bonzo, a descendant of the monkey who starred in Reagan's hit *Bedtime for Bonzo*. Are the books less funny when you know that Dolan himself was a suicide? I don't think so, but I admit those stories carry a certain piquant sadness to them now. It's like eating cotton candy with a broken tooth in your mouth: You get sweetness, but also the ache. A cloud of sugar, but also blood.

"No, Mr. Gallagher, we can't bring it out to you," said the old lady on the telephone. "I can hold the Bill O'Reilly for you here at the desk, but if you come in, you will have to return the books you already have." She was a hobbit of a woman, with a small square face beneath silver bangs. She met my gaze with dark blue, sorrowful eyes and slowly shook her head. The voice on the other end of the line squawked indignantly. "I'm sorry, darling, I don't like it either. The Bookmobile is off the road indefinitely, and even if it weren't, Mr. Hennessy no longer works for the public library. His license has been revoked. . . . Yes. That's what I said. . . . Yes, and his library card! And Mr. Hennessy was the only one qualified to drive the old—"

There was a high-pitched shout from the other end, and the librarian flinched as Mr. Gallagher banged the phone down.

"Another satisfied customer," I said.

She gave me a resigned look. "That's Mr. Gallagher at the Serenity Apartments. The only thing he wants to read is Bill-O and Ann Coulter, large-print editions, and goodness help us if we can't bring him the book he's after. He wants to know what we do with all the tax money we drain from the town budget. I'd like to tell him it pays for our subscription to *Socialist Weekly*."

"I didn't know you deliver," I said. "Do you do pizza, too?"

"We don't deliver *anything* now, darling," she said. "The brand-new Bookmobile is a total heartbreaking wreck and—"

"Why do people keep calling it the brand-new Bookmobile?" a man yelled through a door that opened into a rear office. "Why don't they call it the less-old Bookmobile? It's been on the road since 2010, Daphne. It's not old enough to be tried as an adult for its crimes, but it's getting there."

Daphne rolled her eyes. "The newish Bookmobile is guilty of nothing. I can't say the same for that hapless, feckless drunk you hired to drive it. Men like Sam Hennessy make me think the death penalty wasn't such a bad idea."

The man in the back room called, "He wrecked a truck, he didn't kill a child—thank God. And in my defense, Sam had all the necessary qualifications: He had the right kind of license, and he was cheap."

"What kind of license are we talking about?" I heard myself ask. "Class B?"

A rolling office chair squeaked, and the man in the back room glided into view. He was of indeterminate age. He might've been seventy-five or fifty-five. His silver hair had a few threads of gold in it, and he had the striking blue eyes of an aged model, the sort of rugged gent who can be found paddling a canoe through the middle of a Viagra ad. The tie was undone. The suit was tweed, gently worn in at the elbows and knees.

"That's right," he said.

"I've got a Class B. If there's a less-old Bookmobile, does that mean there's also a more-old Bookmobile?"

"An antique!" the librarian announced.

"Not quite, Daphne," said the man in tweed. "Though it's true we only take it out for the Fourth of July parade these days."

"It's an antique," Daphne repeated.

Tweed scratched his throat, leaning back in his chair to study me from around the door. "You're a commercial trucker?"

"I was," I said. "I'm taking the fall off to deal with some family business. What kind of truck are we talking about?"

"Wanna see it?" said the man in tweed.

"WHAT DOES IT RUN ON?" I asked after I'd stared at it for a few moments. "Unleaded? Or bong water?"

Ralph Tanner contentedly mouthed the stem of his Liverpool pipe. "It got pulled over once. The cop said he wanted to arrest whoever painted it for disturbing his peace. The chief of police tells people he has a solemn duty to impound drug paraphernalia and that's why he keeps it locked up in this carriage house."

The library shared a vast expanse of parking lot with the town office, the rec department, and an old carriage house. This last hadn't kept horses in almost a century, but it still smelled like them. It was a rickety, barnlike structure with gaps between some of the planks and pigeons cooing in the rafters. Public Works kept the street sweeper and a little golf-cart-size plow for the sidewalks and parking lots in there. The older Bookmobile was parked at the back.

It was a modified panel truck on a 1963 International Harvester chassis, a three-axle twelve-wheeler. The sides had been painted with a garish psychedelic mural. Over on the passenger side, Mark Twain's head opened like a teapot and a rainbow-colored Mississippi River frothed out. Huck and Jim and the hookah-smoking caterpillar from *Alice in Wonderland* rode a raft toward the back end. The caterpillar blew a long thread of smoke that billowed around the corner to become an ocean roiling over the rear bumper. Moby-Dick erupted from the waves with Ahab bound to his side and harpooning him in the eye. The *Nautilus* lurked in the garish depths. A gush of ocean foam melted into clouds drifting across the driver's side of the truck. The rain poured down onto Sherlock Holmes,

who did not see Mary Poppins sailing through the thunderheads above.

"Who did you say drove it back in the day? Cheech or Chong?" I asked. Then I gave Ralph Tanner the side eye. "Or was it you?"

He laughed. "I'm afraid I sat the sixties out. The Age of Aquarius was something that happened to other people while I was watching *Gilligan's Island*. I missed out on disco, too. Never owned a single pair of bell-bottoms. Instead I wore bow ties, lived in Toronto, and worked on a groundbreaking dissertation about Blake, which my thesis adviser returned to me with a can of lighter fluid. I wish my twenties *had* looked a little more like this. Peek inside?"

He gestured to the door into the rear. When I opened it, two rusty corrugated steps unfolded, ushering me into the Bookmobile.

The steel shelves were bare, and a veil of cobweb hung from one of the ceiling's fluorescent lights. I was surprised to see a handsome mahogany desk with a dark leather surface, bolted to the floor behind the cab. A runner carpet, the color of chocolate, ran up the middle. I smoothed one palm along a cold steel shelf, and my hand came up wearing a mitten of dust.

"This did for forty years," he said from just behind me. "I suppose it could do for a few more. If we had a driver."

I already knew I wanted the job. I had known before I was sure there even *was* a job. There was the practical side: I was out of work, and a low-paying job was better than none. Besides, whatever hours they were offering, it had to be substantially less than I would've worked if I were back behind the wheel of a long-haul rig, where sometimes I might be on the road for ten or twelve days without returning home.

In truth, though, the practical side didn't cross my mind until later. I was spending all day every day in the place where my parents had died and felt, from that first instant, that they'd sent me a set of wheels to escape in—like sending a truck to take me away from the world's most joyless and dismal summer camp. *Your ride is here,*

I thought, and my arms pebbled with gooseflesh. I could not help thinking that my mother had specifically avoided returning *Another Marvelous Thing* so I'd have to return it for her and in such a way he led back to the place where her story with my father began.

"What'd you say happened to your last guy?" I asked.

"I didn't," Ralph said. He twitched his mouth back and forth to move his still-unlit Liverpool pipe to the other corner of his mouth. "A local fellow, Sam Hennessy, got out of full-time trucking to focus on the two things he loved best, reading and making homebrew. He kept his Class B valid and offered to drive the new Bookmobile, just for something to do. Alas, Sam didn't only enjoy *making* homebrew. He relished drinking it as well and took to enjoying a few on his lunch break. Well, he was out a month ago in our newish Bookmobile and began to worry he was a little crooked. He decided he could use some coffee and turned in to the nearest McDonald's. And I do mean right into it. He put the front end straight through the wall and into a booth. No one sitting there, thank God. When you think of all the kids that eat in McDonald's." He shuddered, then asked if I wanted to look in the cab.

On the walk around the front, he pointed to a panel on the side of the truck. There was a diesel generator behind it that ran the lights and the heat in the book car. "The nearly new Bookmobile had a pair of computers for the patrons, but I wonder if tablets could serve the same function. Checking out the books is easy enough—it's done through an app on your phone." He had started to sketch the job out for me as if I'd already put in my application.

I climbed onto the running board and peered into the front seat. The gearshift protruding from the center of the floor was as long as a gentleman's cane, with a polished walnut ball on the top. Dead leaves had drifted onto the floor. The radio looked like it was AM only.

"What do you think?" he asked.

I opened the door, turned around, and sat in the driver's seat with my feet hanging out.

"Are you asking what I think of the truck? Or what I think of the job?"

He pushed his thumb down into the bowl of his pipe and lit it with a match from a small box, took some time drawing on it to get it going. Finally he tipped his head back and blew gray smoke out of the corner of his mouth. "You ever hear the one about the guy who went to England and came back complaining about the meals? Not only was the food awful, but there was so little of it! That's kind of like the pay we're offering and the hours we can guarantee. It's not even close to a full-time job. Six hours on Tuesday and Thursday, eight on Wednesday. And the money? You could make much more driving a school bus."

"But then I'd have to get up before dawn. No thanks. Besides, like I said—I have some family affairs to deal with here."

"Yuh," he said, and his gaze was kind and sensitive, and I wondered if he knew. Kingsward is a big town, fourth-biggest in the state—but still not that big when you come down to it. "Can you pass a background check, Mister—?"

"John. John Davies. I think I'd squeak by. I had five years on the road for Winchester Trucking and never put a single one through the wall of a fast-food restaurant. Am I qualified, though? Wouldn't I need to have a degree in, like, the library sciences? The library arts?"

"Sam Hennessy didn't have a degree. Loren Hayes, who drove this very Bookmobile for almost thirty years, worked in a technical library for the air force before he came to us, but he never acquired any formal certification." Ralph lifted his eyebrows and cast his gaze lovingly over the truck. "Won't he be surprised to see this old thing on the road again."

"He's still knocking around?"

"Oh, yuh. He's at Serenity Apartments, same as our friend Mr. Gallagher, who'll read anything and everything as long as it was written by someone who works at Fox News." Ralph thought for a bit, then said, "Loren loved this truck. Handed me the keys and gave it up for good in 2009." Ralph turned a wry, wistful look upon me. "We were

getting ready to retire it, and he decided to retire with it. He had a bad experience behind the wheel and scared the hell out of himself. He was driving around and suddenly didn't know where he was anymore. There'd been other disconcerting moments before that. He'd tell me someone who'd been dead for ten years had asked him about a book, that kind of thing."

"Ah, that's too bad," I replied, thinking about my mother, about dementia. "You positive he'd still know it if he saw it?"

Ralph returned my gaze with a blank stare. "Hm? Oh, yes. I'm afraid I've given you the wrong impression. Loren can be forgetful, but no more so than anyone else his age. He's still sharp enough to beat me at rummy. We play the last Thursday of every month, and I usually lose to him. No, he's still all there."

"But . . . you said he was driving into town and didn't know where he was?"

"Yes," Ralph said. "He was very badly shaken. He couldn't tell if it was 1965 or 1975 or what. Every block looked like a different decade to him. He was worried he wouldn't be able to find his way home to the twenty-first century." He looked at his watch and said, "I should get back to the library. My coffee break has been long enough. You'll e-mail me with your details? My address is on the library Web site. I look forward to continuing our conversation very soon."

I followed him out, waited while he locked the carriage house, and said good night. I stood there and watched him go, blue smoke spilling from his pipe and mingling with the blue fog that had started to drift out of the trees. The night had turned clammy while we were inside.

He'd disappeared back into the library before I realized I still had *Another Marvelous Thing* in my coat pocket.

I PROBABLY SAW A FEW without recognizing them for what they were—the ghosts. That's what I thought they were at first. Now I know better.

Late returns . . . that was Loren's term for them, although I wouldn't hear it for months, wouldn't meet him until a chilled, soggy day just after Christmas.

Once when I'd been driving the old Bookmobile for no more than a few weeks, I saw a little girl walking with her mother. The little girl wore a pair of Mickey Mouse ears and was skipping, jumping in shallow puddles left by a recent rain. Her mother had a flowered kerchief over her hair and carried a paper sack with twine handles. The sack said WOOLWORTH'S on the side. I remember thinking that odd, because there'd been a Woolworth's in downtown Kingsward when I was a child, but it had been closed since 1990. When I pulled up to a stop sign, I looked for them in the passenger-side mirror, but they were gone. Were they late returns? I don't know.

Another time two shrunken old ladies, sisters, entered the truck at St. Michael's Rest, one of the old-folks' homes on my Tuesday schedule. They browsed without speaking to me. Instead they talked about Ted Kennedy and the accident at Chappaquiddick. "The men in that family is all whoremasters," said one of the women, and the other replied, "What does that have to do with going off the road?" It was only after they were gone that it seemed to me they'd been speaking in the present tense, as if Chappaquiddick had only just happened, as if Ted Kennedy were still alive.

It was early November, the first time it happened, and I *knew* it. The first time I encountered someone who had *slipped forward*, who climbed up into the truck from a different *when*.

On Thursdays my route took me through West Fever, a miserable tick of a town burrowed into one side of the county. It contains a bit of pastureland and a lot more marsh, a few gas stations, and a single shopping center known locally as the Man Mall. In the Man Mall there's a shop that sells fireworks, another that sells guns, a liquor store, a tattoo parlor, and an adult-toy shop with a peep show in the back. With forty dollars in your pocket, you can hit the Man Mall on a Friday night, get shitfaced, get blown by a stripper, get her name

tattooed on your arm, celebrate by launching a bottle rocket over the interstate, and pick up a .38 so you'll have an easy way to kill yourself in the morning.

The Man Mall shares two acres of unpaved parking lot with a shabby, sprawling two-story efficiency-apartment complex. A fair number of single mothers with small children and some elderly dissolute drunks called the place . . . well, not home. I'm sure no one there viewed it as home. If you were staying at the efficiencies, home was somewhere you'd left or somewhere you were going in the indeterminate future. It was little more than a neglected, shabby motel with long-term guests, and everyone there was just making do until they got to something better. Some of the tenants had been making do for years.

I saw him—the late return—as I swung in: a guy in a red flannel coat and a checked hat with earflaps framing cheeks chapped pink from the cold. He raised a gloved hand, and I waved reflexively back and didn't give him another thought. It was cold and wet, and the lot was hazed over with a filthy mist. It was ten in the morning and looked like twilight.

I pressed and held the red button on the dash until the generator chunked noisily to life, then got out and went around back to unlock the rear door. The man in the earflaps met me at the steps. He had a quizzical smile on his face.

"Where's the other guy? Sick?" he asked, his breath puffing from his lips in clouds.

"Mr. Hennessy? He had a little bang-up. He's off the road."

"I wondered what was up," he said. "Feels like I haven't seen the Bookmobile in half a century." I thought that was funny, that he hadn't noticed the difference between the old Bookmobile and the other one, the one Hennessy had driven into a McDonald's. I didn't say anything about it, though, just opened the rear door and led him in.

The heaters roared. The lights buzzed. Earflaps shuffled in past me while I held the door and stared back toward the efficiencies.

There was usually a herd of sinewy, haunted-looking mothers waiting with their children to stampede the Bookmobile. But today no one emerged. The cold, grimy mist billowed along the concrete walkways facing the building. It looked like a set in a movie about the apocalypse. I climbed up the steps and closed the door behind me.

"I hope I'm not in too much trouble." He slipped a sun-faded, cranberry-colored hardback out of one pocket: *Tunnel in the Sky* by Robert Heinlein. "I'm *way* overdue. But hey, it's not my fault! If I could get to the library, I wouldn't need you!"

"If you and everyone like you could get to the library, I wouldn't have a job. I think that makes us even," I said. "Don't worry about the late fees. We're forgiving penalties for all Bookmobile patrons, since we were off the road for a while."

"Hot-diggity," he said, like a freckled farm boy in an episode of *The Andy Griffith Show*. "Not that I'd mind if I did have to cough up a few pennies for the late return. This one was worth it. I wish I had another just like it."

"Oh, sure," I said. "I love those old Heinleins, too."

He turned and let his gaze drift across the shelves, smiling to himself. "That one did just what I want a story to do. I like a story that doesn't mess around too much. That starts right away, sticks the hero in a good, rotten, messed-up fix from the first paragraph, and then lets him wriggle awhile. I spend all week behind the counter in the hardware store. When I sit down with a book, I want to try someone else's life on for a bit, some other life I'm never going to have myself. That's why I like to read about trolls and cops and celebrities. Also, I want 'em to say clever things, because in my mind I'm the one saying it."

"But not too clever. Or it breaks the illusion."

"That's right. Find a guy with an interesting life and then deal him a bad hand so I can see how he snaps back. And while we're at it, I want to head somewhere I'm never going to go myself, like Moscow or Mars or the twenty-first century. NASA isn't hiring, and I can't afford

transatlantic tickets. I'm so strapped these days, it's just as well for me the library card is free."

"You're never going to go to the twenty-first century?" I asked. I didn't think he knew what he'd just said, but he took the question straight.

"Well, I'm sixty-six now, so you do the math," he said. "I guess it's technically possible, but I'd be a hundred and two! If you told me in 1944 that I was going to have another twenty, thirty years, I would've fell down on my knees and kissed your feet with happiness. At the time I had half of Japan trying to drop airplanes on me. Seems greedy to hope for thirty more."

The sum of my entire reaction to this earnest statement was a light tingling along the scalp, a little shiver of pleasure and interest. I didn't believe for an instant he was having me on, but the thought struck me that maybe he was mentally infirm. He wouldn't be the only older guy who lived in the efficiencies and had trouble sorting fantasy from reality. Even his choice of words—"hot-diggity," "shoot"—gave him a childlike aspect, suggested a boy's mind in a man's body.

"It's 2019," I said, slowly, more to see how he would react than anything else. "It's the future already."

"In which book?" he said, scanning the shelves. "I do like a good time-travel novel. Although really what I want is more good rockets-and-ray-guns stuff."

I paused, then said, "There are a couple Brad Dolan novels about men coming unmoored in time. But they're not like Heinlein. It's more . . . what? Literary?"

"Brad Dolan?" the man in the earflaps said. "He used to deliver my papers! Or his mother did anyhow. He slept in the passenger seat most mornings. That was a while ago." His smile took on a fretful quality, and he rubbed the back of his neck. "He's over *there* now. They grow up fast, huh? Seems like ten minutes ago he was lugging a canvas sack full of newspapers. Now he's got an M16 over one shoulder and he's tramping through the mud. It's Korea all over again. I don't know

what we did there, and I can't tell what we're doing in Vietnam either. We got enough trouble here. Men with hair down to their butts and church half empty and girls walking around in skirts so short I feel like I ought to run and get them an overcoat. Tell the truth, I'm not entirely sure about the messages you're sending with the Bookmobile done up like it is. I can't tell if you're peddling books or Mary Jane."

I laughed but then trailed off, uncertainly, when he cocked a quizzical eyebrow at me and offered me a polite but slightly stiff smile. It was a look that said he didn't think it was any laughing matter but in the interests of our getting along he would take the subject no further.

I studied him while he studied the shelves. My scalp was still crawling strangely, but other than that I felt fine. If he was playing a game with me, he was playing hard, completely committed to the performance. But I didn't think it was an act. The possibility that someone from the mid-sixties had shown up to return an overdue book, and maybe get something new to read, did not have the effect on me you might think. I wasn't frightened, not at any time. I wasn't alarmed. I felt something closer to gratitude and also . . . bemusement. In the older, truer sense of that word, which once meant a sweet perplexity.

I had a thought then—a little tug of curiosity—and acted before the idea even had time to settle.

"You liked *Tunnel in the Sky*, huh? I've got something for you. Have you tried *The Hunger Games*?" As I spoke, I slipped *The Hunger Games* off the YA shelf and held it out to him.

He peered down at it—a slick black paperback that had a gold bird embossed on the cover—with a puzzled half smile on his face. He lifted two fingers to his left temple. "No, I missed that one. Is that Heinlein or . . . excuse me. That book does something funny to my eyes."

I looked down at it. Just a trade paperback. I looked back. He had an expression of concentration mingled with faint anxiety, and the tip of his tongue flicked out to touch his lips. Then he reached out and gently took the paperback from me . . . and his face relaxed. He smiled.

"I've been shoveling out my sister's walkway all morning. I guess I'm a little punchy," he told me. "And more snow coming this weekend." He shook his head but smiled down at the book. "Well, this looks like the thing." He read out the shout line on the cover: "*In the future, the only thing more lethal than the games . . . is love!*"

I looked at the book myself, and for a moment my vision darkened and my head went woozy, as if I had stood up too fast.

He was still holding *The Hunger Games*, although it took a moment for me to recognize it. It remained a black paperback, but the cover now showed a girl in a clinging flame-colored sci-fi gown preparing to shoot an arrow from some kind of mechanical, laser-guided bow. Her face was drawn in an expression of terror while her eyes flashed with righteous fury. She crouched in a Dagobah-like forest of psychedelic-colored trees. It was the cover of a pulp sci-fi novel from the early sixties, right down to the price tag in the upper left corner: 35¢. I know something about the famous pulp artists of the era, and I think it was a Victor Kalin, although I find it hard to tell him from Mitchell Hooks. Google 'em—you'll get the idea. It had the battered look of a paperback that has passed through quite a few hands, most of them clumsy and in a hurry.

Something sharp twinged in my head, behind my eye. It was as if someone was pressing their thumbs into my temples. Earflaps looked at me with some concern.

"You okay, mac?" he said.

I didn't answer. Instead I said, "Can I see that?" and took the book back from him.

It was a 35¢ paperback when I looked down at the cover. But when I turned it over to read the back, I found myself looking down at a black trade paperback, the one I recognized from my own time. I flipped to the cover again. Black, smooth, glossy, with a golden brooch printed on it and a bird on the brooch. Then I lifted my face and looked at Earflaps. His gaze had drifted away from me, was floating across the books on the top shelf.

"I can't see some of them," he said in a casual tone of voice. "They go all funny when I try to read the titles. The words swim away when I try to concentrate on them. Some of them anyhow. *A Tree Grows in Brooklyn* is all right. So's the Narnia books. But the ones in between"—he was staring at the Harry Potter novels—"I can't see them right. Mister, am I having a stroke?"

"I don't think so," I said.

He sighed and looked at me and smiled and put one palm to his left temple. "I ought to take my book and go. I think I need to lie down."

"Let me get you checked out," I said.

I sat behind the mahogany desk, and he produced his library card: Fred Mueller, 46 Gilead Road. There was a borrower number (1919) but no barcode to scan with my phone. Which was just as well—when I picked up my smartphone, the screen was completely black and the white circle was spinning around and around, as if it had just crashed and was trying to reload.

Mueller didn't seem to notice the phone. His gaze passed the gadget in my hand without catching upon it. Here was the very embodiment of the future, the twenty-first century made solid in the form of an iPhone Plus, so much more beautiful and science-fictional than anything in Heinlein, than anything on the original *Star Trek*—and it might've been a pencil for all he cared. His indifference didn't surprise me, though. He couldn't see the Harry Potter books either, and I thought I knew why. They didn't belong in his *when*, hadn't happened yet. He *could* see *The Hunger Games*, and I thought I understood that, too. It didn't belong in his *when* either—not until I handed it to him. Once it was in his hands, he saw it as he needed to see it, to accept it. It took a form he could understand, that wouldn't trouble him.

I'm probably wrong to suggest I understood this all right away. I was more like the blind man holding on to the elephant's knee, dimly beginning to suspect he had his hands on an animal instead

of a tree trunk. It didn't all make sense in the moment, but I instinctively felt that there was a logic to the situation that might yet be revealed.

"Don't you need to stamp it?" he asked, putting his hand on the paperback and turning it to face me.

And there was that pulp cover again that I'm almost sure was painted by Victor Kalin, although if you look at Kalin's Web site showcasing his fifties- and sixties-era paperbacks, you won't find it there. How could you? *The Hunger Games* was published in 2008. By then Fred Mueller had been dead for almost half a century. He dropped dead in January of 1965, suffered a fatal heart attack while shoveling his sister's walkway—as you have almost certainly guessed by now, I read about it on my phone that evening, the phone he couldn't see. He'd won the Distinguished Service Medal in the Surigao Strait, during some of the fiercest fighting of the Pacific war. He was survived by a son, who, according to the obituary, was a math student in Cambridge, England.

Fred put his Heinlein on the table, took his vintage copy of *The Hunger Games*, and moved toward the exit, a door in the side of the library car. He had his hand on the latch when he hesitated and glanced back at me. He smiled uneasily. I thought he looked a little waxy, and there was a bead of sweat crawling from his left temple.

"Hey," he said. "Can I ask you a funny question?"

"Sure," I said.

"Anyone ever ask you if you're a ghost?" he said, and laughed, and touched his forehead as if he were feeling a touch woozy again.

"I was wondering the same thing about you," I said, and laughed with him.

NO SOONER HAD HE STEPPED out and closed the door than a fist rapped against it. I came around the desk and threw it open and stared down at a knot of mothers and small children with snot-crusted upper lips. The sky was so blue it hurt to look at it. In the time I was

talking to Fred Mueller, borrower number 1919 of Gilead Road, West Fever, that low, filthy, cold mist had dried out and burned off entirely.

I craned my neck, peering over the small crowd, looking across the vast parking lot of gravel and potholes, but there was no sight of Mr. Mueller and his hat with the giant earflaps.

I couldn't say I was surprised.

IT WAS ONLY FOUR IN the afternoon when I returned the Bookmobile to the lot between the library and Parks & Rec, but it was already dark and smelled like snow. I walked half a block to a local coffee chain, got a coffee, and sat with my phone, reading about Fred Mueller and then Fred Mueller's son. His kid, who'd been in his early twenties when his father died, was in his seventies now, had retired to Hawaii. In the 1970s he had come up with a protocol allowing computers to talk to each other over phone lines. He was one of about a dozen guys who could claim to be the father of the Internet. His virtuosity with electronics had made him a minor celebrity in geek circles. He'd done a cameo on *Star Trek: The Next Generation*, been name-checked in a William Gibson novel, was the basis for a scientist character in one of the James Cameron flicks. I visited his Web page and broke into a nasty sweat. The bio photo showed a stringy old man with a patchy beard standing with a surfboard under a palm tree. He wore board shorts . . . and a *Hunger Games* T-shirt. In a FAQ it was listed as a favorite book. He'd even been a consultant on the film. He'd been a consultant on a lot of sci-fi films.

I wondered if he'd read it before it was published. I wondered if he'd read it before the author, Suzanne Collins, had been born. That thought made me clammy. My next thought gave me an outright chill. What, I wondered, would've happened if I'd given Mr. Mueller a book about 9/11 instead? Could he have stopped it?

I did not wonder if it had happened. I did not need to wonder. I had his late return in the pocket of my coat: that scuffed cranberry-colored hardcover of *Tunnel in the Sky*. Fred Mueller's name was the

last entry on the borrower card in the back. The return-by stamp said 1/13/65, and he had dropped dead on January 17 of that year, just four days later.

Did he finish reading *The Hunger Games* before his heart gave out? I hoped so. For me, a lifelong bookworm, there was nothing quite so awful as the thought of dying fifty pages from the end of a good novel.

"If I sit down with you, will I be derailing an important train of thought?" Ralph Tanner asked from over my left shoulder.

"That train isn't going anywhere. It's just sitting on the tracks," I said, looking around.

He had his unlit pipe in one hand and a coffee in the other. If I'd given it the slightest thought, I might've expected I'd run into him. It was time for his evening pipe and his last hit of caffeine, and the café was just a short walk from the library.

"How's bookslinging treating you?" he asked, settling onto a stool beside me.

I considered his half smile and his pale, watchful eyes and had an unexpected, jolting thought: *He knows*. I remembered that first conversation and my sudden impression that he knew about my parents but was too polite to broach the subject. In time I came to feel it was characteristic of Ralph Tanner to always know a little more than he let on, to hold his hand so close to the vest you could hardly tell he had cards to play at all.

"Not too bad," I said. "A guy returned an overdue copy of *Tunnel in the Sky* by Robert Heinlein."

"Ah! The juveniles. Quite a bit better than Heinlein's work for adults, in my opinion."

"It was very late. He took it out in December 1964. He would've returned it sooner, but he died in January 1965, and that kept him and his book out of circulation for a while."

"Ah," Ralph said, and he smiled and sipped his coffee and looked away. "One of *them*."

I turned my own coffee cup around and around with my fingertips. "So this isn't new?"

"It happened to Loren Hayes from time to time. I told you that, although I admit I was happy to let you think his encounters with the dead were strictly imaginary. At first it was just once, maybe twice a year. Toward the end it happened more frequently."

"That why he gave it up?"

Ralph nodded, slowly, not looking at me. "He thought . . . when he was young, and his concentration was sharper, he could mostly hold the Bookmobile *here*, in the present, where it belongs. But as he got older and his attention started to drift, the Bookmobile began to find its way into the past more frequently. More and more of his customers were . . . well, like whoever you met today. He calls them late returns." He had another taste of his coffee and spoke with no urgency. We might've been discussing the Bookmobile's tendency to drip oil or the way the heating system smelled like old shoes. "In one sense, you know, it's perfectly unremarkable. It's quite common to enter a library and find yourself in conversation with the dead. The best minds of generations long gone crowd every bookshelf. They wait there to be noticed, to be addressed, and to reply in turn. In the library the dead meet the living on collegial terms as a matter of course, every day."

"Nice analogy, but this wasn't a metaphorical encounter with a long-gone mind. His coat was wet. I could smell it. Smelled like a sheep. And I don't think he was dead— No, wait. I mean I *know* he was dead. He's been dead for fifty years. But while he was in the Bookmobile, he was—"

"*I dreamed I saw Joe Hill last night, alive as you and me,*" Ralph sang, and I shuddered. Joan Baez had sung that song. When it came on, my parents always sang along with her.

"He borrowed a book, and I think—I can't know this—but I *think* he took it back with him. *The Hunger Games*. Jesus. I gave him a book that didn't come out until fifty years after he died."

I was surprised when Ralph's mouth widened in a great grin.
"Wonderful. Good man."

"Good man? What if I fucked up—excuse me, *messed* up—the space-time continuum? Like, what if now John Lennon doesn't get shot?"

"That would be wonderful, too, don't you think?"

"Yes, but—*obviously*. But you know what I'm talking about. The butterfly effect." He was smiling at me in a way I found mildly maddening. "What would've happened if I gave him a book about the Columbine massacre?"

"Did he ask for a book about school shootings?"

"No."

"Well, there you go, then." He must've seen the frustration in my face, because he softened a little, bumped his shoulder against mine in an avuncular sort of way. "Loren Hayes, who you should meet, thought they could only find their way to the Bookmobile at the end of their story and that they could only borrow books that wouldn't hurt them. That wouldn't scratch time's record. This guy you met today. Did he *have* trouble seeing the books?"

I nodded. My arms were crawling with goose bumps. Meeting the man from 1965 had been less uncanny than this calm, reasonable conversation about it over coffee with my employer.

"He could only take one that wouldn't threaten anything, and even then it had to be one that was right for him. When you consider that . . . *well*. Just imagine if you lived in the fifties and liked the twists in Agatha Christie novels. Now imagine that right before you died, you had a chance to read *Gone Girl*. You'd die for sure—of happiness. For all we know, that's what happened to the man you saw today!"

"Don't say that," I objected, flinching. "That's awful."

"I can think of worse ways to go than with a good book in my hand. Especially if it was one I had no right to ever read, because it wasn't going to be published until after I was dead. If you don't quit

on me, you'll see others, now and then. And you won't be able to give them anything that hurts them."

"But what if I give them something that changes history?"

"How would you know?" he asked me, smiling again. "Maybe you did! Maybe this crap is all your fault!" He looked around the café—customers on their smartphones, a checkout girl ringing up coffees on a tablet computer—and back to me, and he looked pleased with himself. "The history you have is the only history you know. Besides. People come to the library to improve themselves or to be entertained or to discover something new about the world. How can that be bad? I believe that the late returns who visit the old Bookmobile are just having themselves a little literary dessert before the restaurant kicks them out."

"So it's like, what? A reward from God for living a good life?"

"Why can't it be a reward from the library," he said, "for returning overdue books in spite of the inconvenience of being dead? Are you going to quit?"

"No," I said, and heard a faintly peevish tone in my own voice. "I'm listening to a Michael Koryta novel on audio, and I can only concentrate on it while I'm driving."

He laughed. "I hope you didn't pay for it. The library has an excellent audiobook collection." He stood up with his pipe. "I have to step out now. They quite sensibly won't let me smoke inside. Why don't you come play rummy with Loren and me? I'm sure you'd have a lot to talk about."

He started toward the door.

"Mr. Tanner?" I asked.

He looked back, his hand on the handle.

"Did *you* ever think of driving the Bookmobile yourself? To see who turns up?"

He smiled. "I don't have my Class B license. Big trucks scare me. Good night, John."

FOR THE NEXT TEN DAYS, I drove around hunched over the steering wheel, scanning the sidewalks for anyone who looked like they had stumbled out of a black-and-white movie. I could not have been more anxious or more alert if the Bookmobile had been loaded with crates of sweating TNT.

It was hard to control the temperature in the cab. The heat came on full blast, smelling like old socks, and soon I'd be tacky with sweat, my shirt sticking to my sides. But if I turned it off, the temperature would plummet in a handful of minutes, and soon it would be so cold that my toes went numb in their shoes and my sweat froze against my skin. My thoughts ran the same way, hot and cold, careening between eagerness and anxiety, between hoping I would see someone who didn't belong in my time and dreading it.

Thing is, nothing happened, and after another couple weeks of making my rounds I realized that nothing was *going* to happen and it took the heart out of me. Not all at once. It snuck up on me, an emotion stronger than simple disappointment, a numb, dull lethargy. At the time I blamed my depression on what had happened when I tried to clean out the garage, but looking back, I can see I was going down hard even before then.

I'd finished cleaning out the master bedroom and my mother's home office. Boots and scarves went to Goodwill. I emptied a filing cabinet, shredded what wasn't important, collected together what mattered into a pile to deal with later. I filled trash bags and recycling bins.

Finally, on a brilliant Sunday morning, I decided to have a look in the garage. The whole house was flooded with sunshine, and brightness glinted off the shriveled islands of snow under the trees. On a day so full of light, I felt I was ready to tackle the place where my parents had died.

Only in the garage, the sunlight hit the grimy, cobwebby windows and turned to dull milk. Although the Caddy was gone, towed

away by the cops, the plaster ceiling was black from exhaust. I drew a breath and reeled back out, gagging at a stink of exhaust and rank meat. I am now reasonably sure that odor was mostly in my mind, but so what? Imaginary or not, it made me feel I was going to be sick every time I inhaled.

I forced myself back in there with a rag tied over my mouth and ran the automatic garage-door opener. The motor thrummed, but the door rose only a quarter of an inch before making a banging noise and refusing to rise any further. It was bolted shut. I struggled with the bolts, but it seemed to me they had impossibly rusted in place, and I couldn't force them free. I turned in a circle, looking for something I could hammer against the bolts to free them up, and that's when I saw one of my father's blue, flat-soled boat shoes. Perhaps it had dropped off his foot when the EMTs pulled him out from behind the driver's seat. I picked it up, and a spider crawled out onto the back of my hand. I shouted and threw it, shook the spider off my knuckles, and got the fuck out of there. That was enough for me.

After that I stopped working on the house. I had found the old Sega in the living-room closet. I hooked it up and played NBA Jam, sometimes for five, six hours straight. I played Sonic the Hedgehog 2 until I made it to the end. I played in the dark while headaches intensified to migraines. Then I played some more. When I was fed up with gaming, I watched whatever was on TV: reality shows, cable news, I wasn't picky. I felt like I was recovering from a stomach bug—only I never actually recovered.

I'd always been a reader, but I lacked the mental energy to force my way through a book. Everything looked too long. Every page had too many words on it. In that whole stretch, I read just a single novel, Laurie Colwin's *Another Marvelous Thing*, and then only because it was so short it could be read in one sitting, and only because she didn't clutter up the page with a whole mess of words. It was about a young woman, just married, just pregnant, who falls in love with and has an affair with a much, much older man for reasons she hardly

understands herself. You hear about a woman sleeping around on her husband, you're automatically inclined to be judgmental. But everyone in the book was kind, everyone wanted the best for one another. In the end it seemed to me it was really about one generation saying good-bye to another, and I had an ugly cry about it on the couch. It made me glad to think my mother had carried such a happy, romantic heart in her.

I had meant to read it and slip it into the returns pile at the library, but I wound up just putting it back in the shoe box with my mother's unpaid parking tickets. By the time I was done reading it, that book felt like it belonged to me.

I only ever left the house to drive the Bookmobile, and I went through my routes automatically, hardly seeing the people who entered the book car to find something to read. The next time I met someone who was dead—the next time a Late Return paid me a visit—I barely saw her face until she began to weep.

She'd entered after a small parade of children and their mothers had worked their way through the car in a noisy, milling line. I was in Quince, a country hamlet south of Kingsward, parked in the lot between an elementary school and a baseball field. The field was churned to frozen mud and smelled like thawing dog shit. The day was like my mood: hazy, buried under a low mass of icy cloud. At some point I became aware there was a single woman in the car, a skinny little thing in a salt-and-pepper man's overcoat that was three times too big for her. I ignored her and went on scanning in returned books until I heard her take a small gasping breath. She clutched a battered reddish book with a brown binding, open to the back. Her delicate nose was bright red from weeping. She looked at me and smiled weakly and wiped at the tears on her face.

"Carry on," she said in a chipper tone. "Just my allergies."

"What are you allergic to?" I asked.

"Oh," she said, and looked up at the ceiling while the tears streamed down her pretty, pale face. "Sadness, mostly. Also lavender and bee

stings, but mostly I'm allergic to feeling miserable, and when I am, this always happens to me."

I picked up the box of Kleenex on the desk, got up, and came around to offer her one. "I hope this isn't because we're missing the book you want."

She laughed—a miserable-grateful kind of sound—and snatched a tissue. She gave her nose a great honk. "No. Plenty to read here. I was thinking I've never read Sherlock Holmes and that maybe a few nice little mysteries in an English accent would go well with tea and Nilla wafers this afternoon. I looked in the back and saw my son's name. Of course he took this book out. I think I even remember him reading it one weekend when he was home sick."

She opened *The Adventures of Sherlock Holmes* to show me the cardboard sleeve in the back, with the borrower's card stuck into it, and the skin on the nape of my neck crawled. That was when I knew she was one of them, a Late Return. Because those cards aren't in modern library books. They've been replaced by bar codes.

There were half a dozen names written in pencil on the borrower's card. The first was Brad Dolan, 4/13/59. She shifted the card, and her fingernail pointed to the name Brad Dolan again, lower down: 11/28/60. I felt as if I had drunk down a whole glass of ice water, in a hurry. My insides went ill and cold. One of Brad Dolan's last great novels had been called *Investigations!* about a detective named Sheldon Whoms who deduces impossible facts from minor clues—looking at a woman's chewed fingernails, Whoms determines that she had her first period at eleven and once owned a cat named Aspirin. I vaguely recalled Dolan telling my eighth-grade class that he'd always loved the Sherlock Holmes stories because they told a comforting lie: that the world made sense and that effect followed cause. In contrast, Vietnam had taught him that the army would napalm naked children to stop a political ideology based on people sharing what they have with one another. He said why they would do such a thing was a mystery that no detective, no matter how brilliant, could fathom.

I knew she had wandered into the Bookmobile from the past—knew from that icy chill sinking through my insides—but to be sure, I asked to see the book. She gave it to me, and I turned slightly away and closed it.

When it had been in her hands, it was an old, almost featureless hardcover, with a fraying binding. When it was in mine, it was a lurid crimson paperback that depicted Benedict Cumberbatch and Martin Freeman dashing across a red, impressionistic background. *A Study in Scarlet*, with an introduction by Steven Moffat.

"Brad Dolan?" I said. "I feel like I know his name."

"Maybe he used to deliver your paper," she said, and laughed.

"Maybe *you* used to deliver it," I said. "While he slept in the passenger seat."

I turned and handed the book back to her. By the time she took it, it was a battered brownish red hardcover again, with a gold Meer-schaum pipe stamped on the front. She smiled, her face blotchy from crying.

"Thanks for the tissue," she said. "I'm so sorry."

"What's he doing these days? Your son?"

"He's over there," she said. "He volunteered. His father died in Korea and . . . he wanted to do his bit. He's very brave." She smiled a moment longer, and then her face wrinkled and she put a hand over her eyes and her shoulders began to twitch. She took short, gasping breaths. "I'm sorry. I'm so sorry. I haven't done this before."

I put a hand on her back and let her bump her head against my shoulder. In her time maybe men could casually hug strange crying women, but a hand lightly resting between her shoulder blades was all I felt comfortable with. "What haven't you done before? Cry? First time? It does pass, usually when your eyes start to feel sore."

She laughed again. "Oh, I cry plenty. It's just my first time in a public place, except church, and no one minds if I cry there. I'm all one tender spot these days. Like a bruise, only it's my whole body. Everything makes me feel weak and weepy. I haven't had a letter from him

in two months. That's the longest it's ever been. I sit in the front room tingling all over, watching for the postman. It's like I'm holding my breath, but for hours. Then the postman comes, and there's no letter."

I'm all one tender spot these days, she had said. Something about that line gave me a twinge of anxiety. Fred Mueller had shown up to take out one last good science-fiction novel in the week before he fell dead in his sister's front yard. Ralph seemed to think that was part of it—that the Late Returns could find their way to the Bookmobile only when they were close to the end. I recollected something else now from that day in eighth grade when Brad Dolan came to talk at my school. He'd mentioned that his mother had died alone, of uterine cancer, while he was trying not to get killed in Vietnam. He said it was the great regret of his life: that he had to go get rich after she was dead, when his money couldn't do her any good. She had wanted to go to Paris, or at least Fort Lauderdale, but she'd never left New England. She never had a vacation. She never owned a car or a new coat, since she always shopped for her clothes at the Salvation Army. She gave 10 percent of her salary every year to her church, and later, after she was dead, it turned out the priest who ran the place molested little boys and had drunk away most of the church's savings.

"Is he going to come home?" she asked, and looked up at me, smiling weakly.

My insides flopped, like a fish hauled up onto a dock.

I turned away from her. I didn't want her to see my expression.

"I . . . I believe he will, Mrs. Dolan. I'm sure of it. You can have faith in that."

She said, "I'm trying. Though I feel more and more like a little girl who's overheard there's no Father Christmas. Have you seen the films on Cronkite? Have you seen what's happening over there? I want to believe he'll come back and he'll still be himself. Just as good. Just as kind. Not broken inside. I pray every day that I'll die before him. That's the only happy ending us humans can have, isn't it? For the parent to die before the child?"

If she hadn't said that, in precisely that way, I wouldn't have done it. But I had read a line almost exactly like that only five months before, in my father's final letter.

Ralph was sure I couldn't give them anything that would hurt them. But then Ralph couldn't drive the old Bookmobile and he'd never met any of the Late Returns.

I reached for Dolan's first novel, *Die Laughing!* It was the movie edition, the one with Tom Hanks and Zachary Quinto on the cover, but when I turned and put it in her hand, it was a first edition. No . . . even that is not quite right. It was someone's idea of what the first edition could've been. The SF pulp artist Frank Kelly Freas had done the original cover, and he'd done this one, too, which showed a sweating GI laughing maniacally while he rode his M16 like a child's wooden pony. The actual cover (I looked it up later) was all but identical, except with another soldier in the background, weeping with laughter while he juggled grenades.

She stared down at the thin, raggedy book in her hands (25¢ ACE PAPERBACK across the cover and "War is no laughing matter . . . except when it is!"). Then her gaze found the author's name and snapped back up at me.

"What is this? A joke?"

I didn't answer right away. I wasn't sure what to say. She searched my face with a rigid smile that expressed no humor at all.

"Take it home," I said. "It's good. One of his best."

She gave it another searching look. When she glanced back at me, her smile had become thin indeed. "I suppose there's some humor in finding a book by a writer who shares my son's name, but I also feel a little like you're making fun. Maybe I asked for it, getting emotional over Sherlock Holmes. Still. Not a nice thing to do, mister." She dropped the book and turned to leave.

"Ma'am," I said quietly. "I'm not making fun. Don't go yet. Wait a moment."

She hesitated with her hand on the latch. She was very pale.

"Your son is going to make it home and write a whole pile of novels. That's the first of them. If you try and look at it now, your eyes will go funny, because *Die Laughing!* hasn't been published yet. I'm not sure when it came out—1970, maybe? Go ahead. Look at it."

She lowered her chin and stared at the book on the floor, a slick trade paperback with Tom Hanks's stern, grieving face on the cover and Zachary Quinto in the background, on his knees, laughing convulsively with blood all over his hands.

"Oooh," she said, and put a hand to her left temple and swayed and shut her eyes. "It makes me motion sick." When she looked at me again, her lips were colorless and she was beginning to tremble. "What are you doing to me? Did you . . . I don't know, give me dope? I've heard you can put LSD right against someone's skin and make them ill."

"No, ma'am." I picked up the book and handed it to her. When she looked at it again, it was the Freas cover once more. She exhaled slowly. "When you're not holding it, it slides out of your time and back toward mine. That's why it makes you motion sick to look at it. But as long as you're holding it, it'll stay frozen in your time, and then it's safe to read." I flashed to a sudden memory of reading the book myself in eighth grade and said, "I think he dedicated it to you. I'm not sure. Look."

She folded back the cover, and there it was:

To Lynn Dolan, without whom this book wouldn't have been possible

But I had forgotten what was below the dedication:

(1926–1966)

Now it was my turn to feel motion sick. "Oh, Jesus. I'm sorry. I forgot—I haven't read it since I was in junior high school—"

When she lifted her chin, though, she no longer looked afraid but instead stricken with wonder. She was heartbreakingly beautiful, with her fine delicate features and great dark eyes. I could've just about fallen in love with her, if she weren't more than fifty years dead.

"It's real," she whispered. "It's not a bad joke. My son writes this in a few years, doesn't he?"

"Yes. Mrs. Dolan . . . I'm so sorry . . . I shouldn't have . . ."

"But you should have, and you did, and this is how I know you aren't being cruel. I'm quite aware this is the last year of my life," she said, and her lips moved in the slightest smile. "I've known for a few weeks. That's what I can't stand. Not hearing from him, and knowing I might never find out if he makes it back. How do you—" She pursed her lips.

"When I left this morning," I said, "to do my rounds in the Bookmobile, it was December 2019. But sometimes this happens. People from the past show up to borrow books. I met a guy named Fred Mueller—"

"Fred Mueller!" she cried. "That's a name I haven't heard in a while. From West Fever. Poor man."

"Yes. He turned up in my Bookmobile a few weeks ago, and I gave him a book that won't be out for a while. I hope he liked it. I'm pretty sure it was his kind of thing."

"A few weeks ago?" she said. "He died ten months back. I was going to write Brad and tell him, then thought better. I only send him good news from home. Every day over there could be his last, I don't want him to have a head full of rotten . . ." But then she fell silent and looked down at the paperback in her hands again. She peeked inside and flinched. "I can't read the copyright. The numbers jump out of sight when I try to focus on them." She leafed through some of the other pages. "But I can read the rest." Then she gave me a bright, curious look. "Can I read the rest? You're going to let me borrow it?"

"As long as you've got a library card," I said, and she laughed. "I think you have one to return? One that's past due? That's part of how this seems to work."

"Oh! Yes," she said. She opened a black velvet flap on her purse and plucked out a copy of *Valley of the Dolls*. Her cheeks pinked up just slightly. "What trash," she said, and burbled softly with embarrassed amusement.

"So pretty great, huh?" I asked, and her giggle turned to a shout of laughter.

I led her back to the desk. She followed on unsteady legs, glancing here and there.

"I see it now," she said. "The books. Some of them are all right. But most of them are . . . shivering. Like they're cold. And it's hard to read the names on the bindings." She laughed again, but it was a nervous, unhappy titter. "This isn't happening, is it? I'm on the couch. I've been taking pills for my . . . well, I've had some discomfort. I must've passed out, and now I'm imagining this."

"Can you talk to a doctor?" I asked. "About your condition?"

When she replied, it was a one-word whisper: "No."

"It might not be too late, and it would mean everything to Brad Dolan if he could come home to his mother."

The muscles at the corners of her jaw tightened, and it came to me that this small, frail, pretty woman was harder—tougher—than she'd seemed at first. "It would mean everything to me to be there when he does. But I don't get to have that. I worked eight years on the cancer ward in Kingsward Hospital. I know the best-case scenario. I'm living it. Has treatment improved any in your time?"

"I think so," I said.

"Well, then. I'm sorry I can't hold on for fifty years. How's my son doing in the next century?"

I felt a drafty, hollow feeling in my chest, but I think I was able to keep my face all but expressionless when I replied, "He's never been more popular. They teach him. There have been movies based on the books."

"Do I have grandchildren?"

I said, "Truthfully, I don't know. I love his novels, but it's not like I've ever Googled him."

"Goo-gilled?"

"Oh. Uh. Looked him up. Google is like a twenty-first-century encyclopedia."

"And he's *in* it? He's in the Google?"

"You bet."

She looked very pleased at that. "My kid! Right there in the Google." She considered me for a moment. "How is this happening? *If* it's happening. I still expect to wake up on the couch any minute now. I doze off all the time these days. I get tired so easily."

"It's happening, but I couldn't tell you how it's possible."

"And you're not an envoy from the Lord? You're not an angel?"

"Nope. Just a librarian."

"Ah, well," she said. "That's close enough for me."

And before I stamped her card, she leaned across my desk and kissed my cheek.

IT WAS DARK AND SNOWING briskly the night I knocked on a door marked 309 at Serenity Apartments. Voices murmured. Chair legs scraped across the floor. The door opened, and Ralph Tanner peered out at me. He had on a blue cardigan and a blue collared shirt and steel-colored denims—I assumed this was his idea of dressing down.

"What's the password?" he asked.

I lifted the bottle in my right hand. There was a silver bow on the neck. "I brought bourbon?"

"Right the first time," he said, and let me in.

He led me into a large room that served as kitchen, living area, and bedroom all at once. It was, I imagined, not so different from one of the efficiency apartments in West Fever, although of a better class. The TV was tuned to MSNBC, the volume turned down. Rachel Maddow, looking good in a close-cut jacket, spoke sincerely

into the camera. In front of it, two old men sat at a table that looked as if it had been nailed together out of driftwood. One of them I recognized. His name was Terry Gallagher, and that evening he wore a floppy-brimmed fishing hat with a LOCK HER UP pin on it. I saw Gallagher every Thursday morning when I brought the Bookmobile around to Serenity Apartments. He would scuffle slowly through the library car, grousing at books by bleeding-heart lefties like Michael Moore, Elizabeth Warren, and Dr. Seuss, then check out something by Laura Ingraham. The other guy at the table I had never met. Loren Hayes was riding a bulky, electrically powered wheelchair and had an oxygen tube in his nose. He shot me a wary look with bloodshot eyes.

He had a big, craggy face with somewhat comical, oversize features. He was heavily overweight, but even still his head was too big for his body, an effect amplified by the great oily black sweep of his hair, which he combed Ronald Reagan style. His white T-shirt, which showed Ian McKellen standing in front of a gay-pride flag, clung to the bulge of his stomach and his sagging bosom. (Across the top it read GANDALF IS GAY, AND IF YOU DON'T LIKE IT, YOU'RE PROBABLY AN ORC.)

"What are we playing?" I asked as I sat down. Ralph took the bourbon off my hands, unscrewed the top, and poured an inch into a quartet of chipped mugs and plastic cups.

"An old, well-loved game," Gallagher called. "Put on MSNBC and see how long Terry Gallagher can sit there before he loses his god-damned mind. It's like putting a lobster into a pot of cold water and turning on the heat. They want to see how long I can take it before I start leaping to escape."

"Someone open the window," Loren Hayes said. "We're on the third floor. Maybe he'll leap that way."

Ralph sat down with us. "How about Hearts? There's four of us, we've got just the right number. Come on now, Mr. Gallagher. We turned the sound off for you. The bad woman can't hurt you. We'll keep you safe from all her reason and science and compassion."

"Just keep your back turned," Loren Hayes added. "If you look at her, there's the very real possibility you might catch a glimpse of empathy and it'll give you a sour tummy."

Gallagher shot me a pleading gaze. "They've got me outvoted two to one. Any chance you'll throw your support behind Fox? We're missing Tucker."

"I met a woman last week who got all her news from Walter Cronkite," I said. "Boy, they sure don't make 'em like him anymore, do they?"

The table was silent while Ralph dealt. Gallagher looked from me to Loren Hayes and back. Loren fanned his cards out and gave them a long, silent study.

I said, "Mr. Hayes, you know we've got a wheelchair-ramp attachment for the Bookmobile."

"Oh, yeah? Where'd that come from? That's new," Hayes said. "We never had that when I was driving."

"We lifted it off the newer Bookmobile," Ralph said. "The one that was damaged."

"If you're ever in the mood for something to read—" I began.

"If I'm in the mood for something to read, I'll order it online," Hayes said. "I don't think I'd want to borrow from the Bookmobile. You might try to offer me a novel that won't come out for another ten years, and I'd be faced with the very strong possibility this old bastard is going to outlive me." Nodding at Gallagher.

We played a couple of tricks without speaking.

"Did you ever change anything?" I asked. "Did you ever *try* to change anything?"

"Like what?" Hayes asked.

"Give someone a book about John Lennon's life and death to see if they could stop the assassination?"

"If I gave someone a book about John Lennon's assassination," Hayes said, "and they stopped it, then how would I give them a book about John Lennon's assassination?"

"Different . . . timelines? Parallel universes?"

"In a parallel universe, you didn't take the queen of spades. But in this reality you just ate thirteen points," Hayes said, and dropped the queen on me. "Whoever you want to save, Mr. Davies, they can't be saved. I've tried."

"Then what's the point?" I asked. "What's the point of being able to reach back in time if you can't do any good?"

"Who said you can't do any good? Did I say that? I just said you can't save them."

"Save who?" I asked. I felt a little winded. I'd had a single swallow of bourbon, and it was in my stomach like a thimbleful of battery acid.

"Whoever they are," he said, and met my gaze. One of his eyes was filmed lightly with cataract. "I tried. I thought I could smuggle a letter back to the past and save my best friend in the world, Alex Sommers. This was 1991, and Alex was in hospice. Alex caught himself a fatal case of what was going around among my people then, and he slunk off to die, shunned and forgotten, despised by his ultra-Christian family for being a faggot and feared by his friends who worried they might catch it off him if he started to cough. I thought I could stop it from ever happening." His voice roughened, and he dropped his cards.

"That's enough of this," Gallagher said. He took Hayes's hand and glared at me. "Who the fuck are you? Come in here and ruin our game of cards."

Ralph Tanner spoke very softly. "Mr. Davies has also lost people. And only wants to do the right thing. But he's dealing with something only Loren really understands." It was the first I was sure Ralph knew about my parents. He had known right from the start, I suppose. Like I said, Kingsward is a big town, but not big enough for secrets.

Hayes said, "I wrote a letter. I had it all ready to go. I had stamps from different time periods, because you don't know where they'll come from. I had some from the early sixties, some from the mid-

eighties, and everything in between. One day a woman climbs on, buxom redhead. Glasses. Very strict, stern, right-wing dominatrix type. Gallagher, you woulda had a stroke. You would've been almost as hot for her as you were for them to impeach Clinton. We got to talking, and she wondered aloud if the terrorists were going to kill the Jewish athletes in Munich, and that was how I knew she was one of them, a Late Return. She liked legal thrillers, so I got her a Scott Turow that wouldn't be published for another twenty years. Then I asked if she'd post a letter. She looked at the envelope and laughed and rubbed her eyes. I slipped the letter in the back of her book. Well. I went back to my time. She went back to hers. In her time, 1972, she was a paralegal having an office romance, and her ex-husband shot-gunned her and her lover both. In my time Alex Sommers weighed about ninety pounds and was black all over with Kaposi's sarcoma. I couldn't figure what went wrong. I tried to talk to him about it. I asked him if he got a letter when he was ten years old from someone he didn't know, and he went paler than his sheets. He said he read the part about being gay and tore it up. He said he vomited for days afterward. Not just because of what it said but because trying to read it had made him sick. He said the words kept swimming away when he tried to look at them. Later he decided he was mental and had hallucinated the whole thing. He thought his subconscious was trying to find some way to make him accept that he was gay and came up with an imaginary letter. He remembered some stuff about sickness but assumed that was just his guilt talking. He had a lot of guilt back then. Anyway. I couldn't change it." Hayes's bloodshot eyes were damp.

I knew that Ralph and Gallagher had heard some of this before. I could tell from how Ralph stared mildly down at his cards, refusing to make eye contact. I could tell from the way Gallagher glared at me with a kind of naked hatred. I liked him better for his hate. It was born from the love of a comrade.

"There you go," Gallagher said. "Get what you wanted?"

"I'm sorry you couldn't do him any good," I said.

Ralph said, "But he did."

"I don't know about that," Hayes said.

"He did," Ralph repeated. "You said Alex had a lot of guilt as a kid. Enough to kill himself? Maybe. Plenty of young gay men do and did, especially then. But the letter was the living proof that he had a future where someone cared about him. He got that much, even if you couldn't prevent him from contracting a tragic illness, and it was a reason to carry on with his life." He fell back to the study of his cards. "Then there was the Harry Potter situation. I think that's particularly illustrative of the good you've done, Loren."

"Good I've done," Hayes said scornfully.

"What was the Harry Potter situation?" I asked, although I already had an idea.

Loren Hayes took a long, measuring look at Terry Gallagher, then lowered his head and told it. "The last year I drove the Bookmobile was 2009. At that time I had a Monday stop at the hospital. Sometimes a few of the kids from the cancer ward would march out, if they were having a good day, for a poke around. There was a girl who stalked in one day in wizard robes, absolutely furious, shouting that goldarn it, J. K. Rowling had ended the frickin' book on a frickin' cliff-hanger, and she was going to die before she knew how it all came out. And she threw a copy of the second-to-last Harry Potter at me. Well, the final Potter book hadn't come out in her time, but it had in mine. She wanted magic. I gave her some."

"That kid finished the series before J. K. Rowling did," Ralph said with a raised eyebrow. "After she passed away, someone in her family thoughtfully returned her library books. I recognized *Harry Potter and the Deathly Hallows* right off as something that didn't exist yet, and I set it aside, put it out of circulation. After reading it myself, of course. While I am not utterly without self-control, I'm also not a masochist, and I very much wanted to know about Snape."

"What's your angle?" I asked Terry Gallagher. "You've heard all this crap before, I take it. And you believe it?"

Gallagher gave me a dismal, harried, out-of-sorts look. "Who do you think returned *The Deathly Hallows* to the library? My daughter was too distraught to do anything after Chloë died, so I did it for her. My grandkid loved those books." He paused, tugged at one corner of his bushy white mustache. "I read it to her, the last one. When she was too weak to pick up the book. I wanted to know how it came out, too."

"I've thought about this for decades," Hayes said. "Tried to make sense of it. I know this much: The people who show up in the Bookmobile from other eras are there because they're yearning for something. Yearning is the only thing that can reach across time that way. You can't give them something they don't *need*. Terry's granddaughter *needed* to know if Snape was a bad guy or not. She didn't need to know about all the shit that was going to happen after she passed. Assassinations and natural disasters and terrorism. She had a story to finish before her own story was finished. That's what she was there for. That's what I could do for her."

Ralph said, "It's how the library has always worked. People aren't there to get the books *you* want them to read."

"What I wonder," Terry Gallagher said, "is if there's a movie theater somewhere that plays pictures that haven't come out yet. Or if there's a cable channel that plays TV shows that haven't yet been released. For people who need to know. Maybe there is. Maybe the universe is kinder than we thought."

I said, "Mr. Gallagher, I see a lot of you. You're one of my steadiest customers. You aren't scared that one of these days you'll climb up there and I'll offer *you* something that hasn't come out yet?"

"I'm counting on it," Gallagher said. "If that ever happens, I'll know I have one good read left and to get my affairs in order." He seemed quite calm at the thought.

Ralph dealt a fresh hand. "And what book from the future are you hoping to read, Mr. Gallagher?"

Gallagher lifted his chin and stared at the ceiling for a moment.

"*The Art of the Presidency: How I Won My Third Term* by Donald J. Trump," he announced.

"That ever happens," Hayes said, "it'll prove the universe don't actually give a fuck."

THE SECOND WEEK IN JANUARY. Lynn Dolan paid me another visit.

She was through the door and across the library car before I had time to stand up. The sight of her gave me a nasty turn. She had lost ten pounds, and her neck and brow glowed with an oily film of sweat. I could feel the heat coming off her, even with the desk between us. I could smell blood, too, a faint rankness clinging to her woolen coat.

"I want the rest," she said. "I need the rest. Please. My son's books."

The door creaked slowly shut behind her. In my time it was raining, a dismal, cold, January drizzle, turning the snow to slush, dirt to mud, and parking lots to shallow swimming pools. But for an instant I glimpsed big fat flakes of falling snow outside, and a black late-1950s car rolling by out on the street, and I had a wild moment of wondering if I could push by her and escape into the past.

But she was leaning over me, feverish and weak, her pupils very small and her lips dry and cracked. I came around the desk and touched her arm.

"Sit," I said. "Please sit."

She tottered to my chair and eased herself down.

"Should you be out of bed?" I asked.

She wiped one hand over her damp cheek, then hugged herself. "I'm fine."

"The hell you are."

"All right, I'm not. I'm dying. You already know I'm dying. But I want my son's books, and you can give them to me. You're from the future. I want to read all my son's stories." Her eyes were bright and shiny and full of water, but she did not cry. The corner of her mouth twitched in something close to a smile. "He's so funny. He was always so funny." Then, after a pause, "He shouldn't be over there. None of

our boys should be. It's a bad war. That book of his made me laugh, but it also made me sick." Then she smiled again. "He got the clap, didn't he? Is that why he's not writing me?"

We had swapped positions. She sat behind my desk as if she were the librarian, and I stood on the other side as if I were the one looking for a story.

"I think it might be," I said. "He wasn't sure how to talk to you about what he was seeing there. He started writing the book to explain. In your time he's probably just started."

"Yes," she said, in a strange, stiff way. "Almost certainly."

I turned to the fiction shelf. We had his entire collection in stock. Because he was a local guy, there was always a steady demand. I ran my finger along the spines, then hesitated.

Without looking at her, I said, "What are you going to do with them when you're done?" My scalp was crawling strangely, the way it had when I met that first Late Return, Fred Mueller. I was troubled by her odd tone of voice when she agreed that yes, her son had almost certainly started writing his first novel over there on the other side of the world.

She didn't reply.

When I looked at her, her chest was rising and falling and her damp eyes were shining with triumph.

"What do you think I did with it?" she asked. "My boy needs a reason to go on."

I went all ice water inside.

"You can't *send* him his own books," I told her. "The ones he hasn't written yet."

"Maybe if I don't," she said, "he won't write them. Have you ever thought that?"

"No. *No*. If he just copies the books I send back in time with you, then who wrote them in the first place?"

"My son. He wrote them before, and he'll write them again. So I can read them and then pass them on to him."

I'd had three glasses of bourbon that night with Terry Gallagher, Loren Hayes, and Ralph Tanner, but I felt more woozy standing there cold sober in the library car with the dead woman.

"I don't think that's how time is supposed to work," I said.

She said, "It works however you say it works. His books exist. They exist now, whether I get to read them or I don't. So that's all you have to decide, mister. Do I get to have this last good thing in my life or not? Do I get to have another marvelous thing, or are you going to—"

"What?" I said. "What did you say?" I was suddenly as sweaty as she was and felt maybe half as sick.

"Do I get to go out on a good note?" she said patiently. "Or not? Because you decide, mister. I can have the last days of my life the way I want them, with my son at my side, in his stories if not in the flesh. Are you going to be the guy who says no?"

I wasn't going to be the guy who said no. I turned away, reached up onto the shelf, and lifted the whole stack down.

BRAD DOLAN DEDICATED HIS LAST BOOK to his mother, too. The dedication reads:

One more for my mother, without whom I would not ever have written a word

You could go crazy trying to figure out what that means. But I don't have to. Because in June, five months after the last time I saw Lynn Dolan, I received a letter from a dead man, a letter from the past.

It had been mailed care of the Kingsward Public Library and addressed to "The Current Driver Of The Bookmobile." A law firm that represented the estate of Brad Dolan had been sitting on it ever since Dolan's suicide by handgun in 1997, shortly after the publication of his final book. His will had specified the date on which to place it in the post.

Dear Sir,

I have wondered about you for most of my adult life: who you are, how you managed to slip through time in the Kingsward Public Library's Bookmobile, what your life has been like. I know nothing about you for certain except that you are kind. Maybe nothing else matters.

That said, I am sure we have met. I am careful to visit every eighth-grade class at Kingsward Junior High, and I think it highly likely that I have gaped at you through my bifocals and you have gaped back, probably while picking your nose, from across your desk, wondering when I'll stop talking so you can go to lunch.

On the sunny fall morning on which I write this note—I can see fat chipmunks outside my window, frisking after one another, caught up in their torrid rodent romances—you are probably in your mid-teens. By the time you read it, however, you will be close to thirty. See, you are not the only one who can stretch the rubber band of time and shoot it in someone's eye.

It is possible you are anxious about my death. Perhaps you wonder if I killed myself after I wrote my last book because I had no more books from the future to copy. Did I copy them, line for line, over the years, spacing the publications for maximum commercial impact? Beginning with that first one, which I received in the Da Nang province in 1966, shortly before I received notice of my mother's death? Did I come home and discover twelve more novels in a cardboard suitcase in the front closet? Did I study their titles and covers with a dry mouth and my heart beating tremulously and then burn them in my fireplace without reading them? Does it matter? I had my life. The books have theirs. But when I put a pistol in my mouth, a few days or a few hours from now—I'm still making up my mind about it—it will not be because I ran out of things to write. It will be because I miss my mother, and because I broke

my back in a motorcycle accident in 1975 and the pain is rotten, and because I shot an unarmed woman in the throat in Vietnam and have never forgiven myself for it. She was hiding under a blanket in a dark room, and when I poked the blanket, she rose, screaming, and I killed her. Upon seeing the body, my sergeant put a grenade in her hand and said he'd file papers to see I got a medal. I have been a war hero ever since. That is why I did not write to my mother for three months: not the clap, as I have said elsewhere. This is why I wrote fiction for thirty years: because I could not bear the truth.

Or at least I could not bear most of the truth. Once my mother was dying and a man was kind to her. That is a truth that has kept me going well past my time.

I have the gun, and I have tested the feel of the barrel in my mouth, but I haven't pulled the trigger yet. I go for a walk every day. Sometimes I walk down to the park, where the Bookmobile stops on Thursday mornings. A little part of me is hanging on to see if we may yet have a word with each other. Also, I would like to know what Philip Roth is going to publish after my death. Isn't that what keeps so many of us hanging on past our Return-By date? We can't help wishing for one more lovely story.

I hope you are well. I wish you a lifetime of happy reading, free from guilt. See you around sometime?

Best,

Brad Dolan

ON A DRY AFTERNOON in midsummer, with the insects producing a drowsy, throbbing hum in the trees, I opened the side door to the garage and then wrestled with the locks on the automatic door until at last I was finally able to set them free and roll the door up. The air

that blew into the concrete-floored room smelled sweetly of fresh-cut grass and my mother's roses, and I had a happy, quiet afternoon of sweeping and bagging up garbage. I connected my phone to a Bluetooth speaker and played Joan Baez. A strong, sweet, hopeful voice from the past kept me company in the garage, 1965 echoing into the twenty-first century. The past is always close, so close you can sing along with it, anytime you like.

I found some boxes I thought I could send on to the library—a crate of my dad's old *Rolling Stones*, a box of Danny Dunn young-adult novels I had loved as a boy—and it came to me I ought to grab my mother's overdue Laurie Colwin and return that, too. Only when I went looking for it, I couldn't find it. I tossed the whole house, hunting for it, but it's not there. It has vanished to elsewhere.

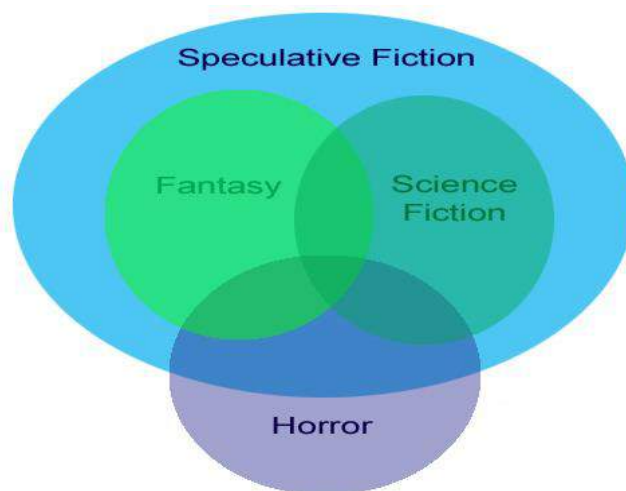
It made me think maybe my mother will return it sometime soon. I am ready to see her. I have a couple books I think she'd like. I have a couple Philip Roths set aside, too, just in case. You never know who will turn up at the Bookmobile. I'm always ready to see *Another Marvelous Thing*.

Are you?

ΜΕΡΟΣ Γ: Σχολιασμός

1.α. Η ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ ΤΟΥ ΦΑΝΤΑΣΤΙΚΟΥ

Ο όρος λογοτεχνία του φανταστικού (Speculative Fiction) θεωρείται υπερέιδος, στο οποίο εμπεριέχονται τα είδη της λογοτεχνίας τρόμου, επιστημονικής φαντασίας (ΕΦ) και fantasy, καθώς και τα υποείδη τους. Ο όρος fantasy συγχέεται συχνά με τον όρο λογοτεχνία του φανταστικού. Έτσι, για να πετύχουμε τον διαχωρισμό τους θα χρησιμοποιήσουμε την αγγλική λέξη με λατινικούς χαρακτήρες, η οποία σύμφωνα με την Ευθυμία Δεσποτάκη και τον Ελευθέριο Κεραμίδα (2017) είναι η σωστότερη, αφού ο όρος λογοτεχνία φαντασίας είναι εύκολο να μπερδευτεί με τη λογοτεχνία του φανταστικού. Στο fantasy κυριαρχούν μυθικά τέρατα, μαγεία και μεσαιωνικοί κόσμοι συχνά εμπνευσμένοι από μύθους και δοξασίες, ενώ ένας από τους πιο αντιπροσωπευτικούς συγγραφείς του είδους είναι ο J. R. R. Tolkien. Πώς ορίζεται, όμως η λογοτεχνία του φανταστικού, σε τι διαφέρει και γιατί θεωρείται υπερέιδος; Το παρακάτω διάγραμμα βοηθάει να κατανοήσουμε πως τα είδη της λογοτεχνίας του φανταστικού αλληλεπιδρούν και αλληλεξαρτώνται.

Το 1947, ο Robert A. Heinlein επινόησε τον όρο “Speculative Fiction” και τον γνωστοποίησε μέσα από την έκθεσή του “On the Writing of Speculative Fiction”, ορίζοντας τον ως αφηγήματα που ασχολούνται κυρίως με τις ανθρώπινες αντιδράσεις σε καταστάσεις και προβλήματα που έχουν δημιουργηθεί από την επιστήμη και την τεχνολογία, ως ‘ιστορίες που ενσαρκώνουν την ιδέα του «Τι θα γινόταν αν...;»’. Το

πρόβλημα με αυτόν τον ορισμό είναι ότι τα βασικά του χαρακτηριστικά ήταν υποκειμενικά και περιοριστικά.

Η Margaret Atwood πρότεινε έναν διαφορετικό ορισμό του όρου Speculative Fiction και διαχωρισμό του από τον όρο Science Fiction, εξηγώντας πως η ΕΦ περιλαμβάνει ιστορίες ‘που δεν θα μπορούσαν να συμβούν ποτέ’, ενώ αντίθετα ο όρος “Speculative fiction” περιλαμβάνει ‘πράγματα που θα μπορούσαν πραγματικά να συμβούν, αλλά δεν είχαν συμβεί όταν οι συγγραφείς έγραφαν τα βιβλία’. Άλλος ένας ορισμός που περιορίζεται στις προφητικές ιδιότητες του κειμένου. (2011, pp.1-11)

Ο τρίτος ορισμός του είδους, ο οποίος είναι και ο επικρατέστερος την τελευταία εικοσαετία, αναφέρεται σε ολόκληρο το φάσμα της μη-μιμητικής (που δεν μιμείται την πραγματικότητα) αφηγηματικής λογοτεχνίας και λειτουργεί ως ‘όρος ομπρέλα’ για τα υπόλοιπα είδη. Για κάποιους, αυτός ο ορισμός είναι πολύ ευρύς και καταστρέφει τα όρια της επιστημονικής φαντασίας και του fantasy, ενώ από άλλους θεωρείται απαραίτητος για τα σύγχρονα έργα στον τομέα του φανταστικού, αφού τα είδη μπλέκονται και αλληλεπιδρούν σε τέτοιο βαθμό που είναι εξαιρετικά δύσκολο να κατηγοριοποιηθούν. Σύμφωνα με τον Marek Oziewicz (2017) ‘η γοητεία του όρου “speculative fiction” βρίσκεται στην ευρύτητά του και τη μεγάλη του χωρητικότητα [...] ο ίδιος ο όρος “speculative fiction” στη ευρεία σύγχρονη χρήση του μπορεί καλύτερα να θεωρηθεί ως ένας τομέας πολιτισμικής δημιουργίας’. Εξηγεί ακόμη, ότι πρώτα σταμάτησε τις διαμάχες ανάμεσα στα είδη και κατέστρεψε τους περιοριστικούς ορισμούς, ύστερα επαναπροσδιόρισε τη λογοτεχνική αξία όλων των ειδών του φανταστικού αποδεικνύοντας πως μπορεί να απευθυνθεί στις σύγχρονες προκλήσεις και να αντικατοπτρίσει τις ποικίλες οπτικές και εμπειρίες ενός πολυπολιτισμικού κόσμου και τέλος, άνοιξε το δρόμο για αποτελεσματική αλληλεπίδραση της λογοτεχνίας του φανταστικού με άλλους τομείς όπως το θέατρο, τις οπτικές τέχνες, τη μουσική και τα βιντεοπαιχνίδια.

Οι ρίζες του ορισμού του “Speculative Fiction” ως υπερείδος, μπορούν να εντοπιστούν στις φεμινίστριες του ‘60 και του ‘70. Συγκεκριμένα η Judith Merrill (1967, p.3) όρισε τον όρο ως ‘ένα είδος σύγχρονης γραφής, που χρησιμοποιεί φανταστικά και ευρηματικά στοιχεία για να σχολιάσει ή να επεξεργαστεί την κοινωνία, την ανθρωπότητα, τη ζωή, το σύμπαν, την πραγματικότητα και κάθε θέμα που αφορά τη φιλοσοφία’. Παράλληλα, η

Diana Waggoner (1978, p.9) χρησιμοποίησε επίσης τον όρο ως ‘ομπρέλα’ για τα υπόλοιπα είδη και έθεσε την αναγκαιότητα του όρου ως απάντηση στο ερώτημα ‘κι αν το υπερφυσικό είναι τελικά πραγματικό;’ εξηγώντας ότι η Λογοτεχνία του Φανταστικού ‘παρέχει έναν τρόπο με τον οποίο ο ρεαλισμός μπορεί να επεξεργαστεί μη αποδεδειγμένες πραγματικότητες’.

Με τη χρήση του όρου “Speculative Fiction” μπορούν να αναγνωριστούν τα κριτήρια ενσωμάτωσης ενός κειμένου, ανεξάρτητα από αν ανήκει σε ένα υβρίδιο ειδών ή σε ένα συγκεκριμένο είδος, ενώ επιτρέπει την εξερεύνηση της επιρροής που έχει στον αναγνώστη. Παράλληλα, προσφέρει έναν ευρύ χώρο αποδοχής μειονοτήτων. Είναι η ευρύτερη, πιο ποικιλόμορφη και πιο δυναμική κατηγορία σύγχρονης αφήγησης, αφού αμφισβητεί τις περιοριστικές έννοιες για την πραγματικότητα, αμφισβητεί τον εφησυχασμό ότι τίποτα δεν υπάρχει πέρα από τον φαινομενικό κόσμο και δεν έχει καμία πρόφαση πραγματολογικότητας και ακρίβειας. (Oziwicz, 2017)

1.β. ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΗΣ ΦΑΝΤΑΣΙΑΣ

Η επιστημονική φαντασία (ΕΦ) αποτελεί ένα είδος της λογοτεχνίας του φανταστικού που ασχολείται με ευφάνταστες και φουτουριστικές ιδέες, όπως οι εξελιγμένες επιστήμες και τεχνολογίες, η εξερεύνηση του διαστήματος, το ταξίδι στο χρόνο, τα παράλληλα σύμπαντα και την εξωγήινη ζωή. Είναι ένα ευρύ είδος, με ασαφή όρια και πολλά υποείδη, ενώ οι ορισμοί που του έχουν δοθεί είναι αμέτρητοι. Μερικοί από τους σημαντικότερους και καταλληλότερους είναι αυτοί που έδωσαν ο Isaac Asimov, ο Robert A. Heinlein και ο Victor Suvin.

Ο Asimov έδωσε δύο ορισμούς για την επιστημονική φαντασία, στο βιβλίο του ‘Asimov on Science Fiction’ (1981, pp.18-22). Σύμφωνα με τον ήπιο ορισμό: «Επιστημονική φαντασία είναι ο τομέας της λογοτεχνίας που ασχολείται με τις ανθρώπινες αντιδράσεις σε αλλαγές επιστημονικού και τεχνολογικού επιπέδου», χωρίς αυτό να προσδιορίζει αν οι αλλαγές φέρνουν εξέλιξη ή οπισθοδρόμηση και αν κάποιος, δίνοντας έμφαση στην

‘ανθρώπινη αντίδραση,’ μπορεί να αναφερθεί επιγραμματικά και χωρίς λεπτομέρειες σε αυτές τις αλλαγές. Ο περιοριστικός ορισμός λέει: «Η επιστημονική φαντασία ασχολείται με επιστήμονες που δουλεύουν στην επιστήμη στο μέλλον». Επίσης εξηγεί ότι ένα σενάριο επιστημονικής φαντασίας θα μπορούσε, πιθανώς, να πηγάζει από την πραγματικότητα, μέσω κατάλληλων αλλαγών σε επιστημονικό και τεχνολογικό επίπεδο. Η αλλαγή αυτή θα μπορούσε να αντιπροσωπεύει μια εξέλιξη, όπως την δημιουργία αποικιών στον Άρη, μια πυρηνική ή οικολογική καταστροφή, επιτυχή επικοινωνία με εξωγήινες μορφές ζωής κ.α.

Το 1959 ο Heinlein μέσα από το δοκίμιό του ‘Science Fiction: Its Nature, Faults and Virtues’ όρισε την επιστημονική φαντασία ως ‘ρεαλιστική εικασία για πιθανά μελλοντικά γεγονότα, βασισμένα γερά σε επαρκή γνώση του πραγματικού κόσμου, παρελθοντικού και παρόντος, και σε μια βαθιά κατανόηση της φύσης και της σημασίας της επιστημονικής μεθόδου’, ενώ διευκρινίζει πως αρκεί να βγάλουμε τη λέξη ‘μέλλον’ από την εξίσωση για να έχουμε έναν πιο συμπεριληπτικό ορισμό. Παράλληλα όμως, τονίζει ότι στην πραγματικότητα η επιστημονική φαντασία, στις περισσότερες περιπτώσεις, διαδραματίζεται στο μέλλον (p.9). Στην έκθεση ‘On the Writing of Speculative Fiction’ (1947, pp.5-11) δίνει τα στοιχεία που καθορίζουν την επιστημονική φαντασία ως εξής: 1. Οι συνθήκες πρέπει να διαφέρουν από το παρόν, αλλά μπορούν να διακρίνονται μόνο σε κάποια εφεύρεση που γίνεται στη ροή της ιστορίας. 2. Οι νέες συνθήκες πρέπει να είναι αναπόσπαστο κομμάτι της ιστορίας. 3. Το ίδιο το πρόβλημα (η πλοκή) πρέπει να είναι ανθρώπινο. 4. Το ανθρώπινο πρόβλημα πρέπει να δημιουργείται ή να καθορίζεται από τις νέες συνθήκες. 5. Και τέλος, καμία καθιερωμένη αλήθεια δεν πρέπει να παραβιάζεται. Αν η ιστορία απαιτεί μια θεωρία αντίθετη με την καθιερωμένη αλήθεια, η νέα θεωρία πρέπει να αποδίδεται με λογικό και αληθοφανή τρόπο και να εξηγείται ικανοποιητικά.

Οι John Clute και Peter Nicholls, στην ‘Encyclopedia of Science Fiction’ (1993, pp. 311-314), χαρακτήρισαν τον ορισμό που έδωσε ο Darko Suvin το 1972 ως τον πιο χρήσιμο και πιο καταλυτικό στις διαμάχες για τον ορισμό της ΕΦ. Σύμφωνα με αυτόν, επιστημονική φαντασία είναι ‘ένα λογοτεχνικό είδος του οποίου απαραίτητες και επαρκείς συνθήκες είναι η παρουσία και η αλληλεπίδραση της αποξένωσης και της γνωστικής λειτουργίας, και του οποίου κύρια τυπική μέθοδος είναι ένα φανταστικό πλαίσιο διαφορετικό από το

εμπειρικό περιβάλλον του συγγραφέα'. Με τον όρο 'γνωστική λειτουργία' εννοεί την αναζήτηση μιας λογικής εξήγησης για την 'αποξένωση', δηλαδή μια κατάσταση που ενώ μοιάζει γνωστή, είναι άγνωστη στον αναγνώστη, προκαλώντας συχνά αντικρουόμενες απόψεις για το τι είναι 'πραγματικό'. Το 1979 στο βιβλίο του 'Metamorphoses of SF' ο Suvin έδωσε έναν συμπληρωματικό ορισμό: «Η ΕΦ διακρίνεται από την αφηγηματική κυριαρχία ή ηγεμονία μιας μυθοπλαστικής καινοτομίας ('noumen') που επιβεβαιώνεται με την γνωστική λογική». Παρόλου που η ύπαρξη μιας καινοτομίας, από μόνη της δεν αρκεί για να ορίσει ένα αφήγημα ως επιστημονική φαντασία, πρέπει να είναι εύλογη και κυρίαρχη, να καθορίζει την αφηγηματική δομή και να προκαλεί τον αναγνώστη να αμφισβητήσει την πραγματικότητα.

1.γ. ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ ΤΡΟΜΟΥ

Η Λογοτεχνία Τρόμου (Horror Fiction) είναι ένα είδος που ανήκει στη κατηγορία της λογοτεχνίας του φανταστικού και συχνά χωρίζεται σε υπερφυσικό και ψυχολογικό τρόμο. Μερικά από τα στοιχεία που επικρατούν είναι: φαντάσματα, δαίμονες, βρικόλακες, λυκάνθρωποι, δολοφόνοι, ζόμπι, τέρατα, μάγισσες, δυστοπικοί κόσμοι, βασανιστήρια, αιματοχυσία κ.α.

«Το αρχαιότερο και δυνατότερο συναίσθημα της ανθρωπότητας είναι ο φόβος, και το αρχαιότερο και δυνατότερο είδος φόβου είναι ο φόβος για το άγνωστο», γράφει ο Lovecraft, ένας από τους πρωτοπόρους του είδους, στην Εισαγωγή του 'Supernatural Horror in Literature' (1927), όπου εξηγεί πως τα πρώτα ένστικτα του ανθρώπου τον οδήγησαν να αποδώσει στα φαινόμενα τα οποία δεν μπορούσε να κατανοήσει ερμηνείες που προκαλούν δέος και φόβο, ενισχύοντας την πίστη στο υπερφυσικό. Εξηγεί, πώς το άγνωστο, το οποίο συχνά ισούται με το απρόβλεπτο, έγινε μια πηγή απόκρυφων και εξωπραγματικών επεξηγήσεων, οι οποίες οδήγησαν στη δημιουργία ενός πνευματικού κόσμου γεμάτου από θρησκευτικές αντιλήψεις και δεισιδαιμονίες. Σύμφωνα με τα παραπάνω, για τον Lovecraft, μια πραγματικά 'παράξενη ιστορία' χαρακτηρίζεται από μια ατμόσφαιρα 'συγκλονιστικού και ανεξήγητου τρόμου για εξωτερικές, άγνωστες δυνάμεις', ενώ παράλληλα θα πρέπει να υπάρχει μια υπόνοια καταστροφής των καθορισμένων φυσικών κανόνων.

Ο Asimov (1983, pp.7-10) εξηγεί πως το δέλεαρ του τρόμου είναι τόσο ισχυρό από τα αρχαία χρόνια (π.χ. Οδύσσεια) μέχρι σήμερα, αφού αντικατοπτρίζει την προσπάθεια του ανθρώπου να ξεφύγει από τη βαρεμάρα και την ηρεμία της καθημερινής ζωής: «Διαβάζουμε για γεγονότα που συμβαίνουν στη μακρινή χώρα της φαντασίας και για λίγο χανόμαστε μέσα τους και νιώθουμε τα συναισθήματα που προσφέρουν να εγείρονται. Τα βιώνουμε εμμέσως χωρίς να βρισκόμαστε *πραγματικά* σε κίνδυνο και μπορούμε μετά να επιστρέψουμε στη γαλήνη και την ηρεμία μας».

Ο Xavier Aldana Reyes (2016, pp.7–17) ορίζει τη Λογοτεχνία τρόμου ως: «κείμενα και αφηγήματα που αποσκοπούν στη δημιουργία φόβου, σοκ ή απέχθειας (ή συνδυασμού αυτών), μαζί με σχετικές συναισθηματικές καταστάσεις όπως τρόμος ή αγωνία. Παρόλο που αυτό δεν είναι απαραίτητη προϋπόθεση, πιστεύεται ότι η λογοτεχνία τρόμου περιστρέφεται γύρω από υπερφυσικά φαινόμενα ή φανταστικά γεγονότα». Εξηγεί ότι, επειδή ο τρόμος μπορεί να υπάρξει παντού (π.χ. στο φρικτό θάνατο κάποιου χαρακτήρα ή στη γενικότερη αίσθηση μιας επερχόμενης καταστροφής) και είναι ένα αρκετά αόριστο συναίσθημα, συχνά έργα που ανήκουν σε άλλα λογοτεχνικά είδη ‘φλερτάρουν’ με τον ορισμό του τρομακτικού. Σύμφωνα με τον Xavier η λογοτεχνία τρόμου συχνά, εξάπτει τη φαντασία, μέσα από υπαινιγμούς που πυροδοτούν συναισθήματα τρόμου και αφήνοντας καταστάσεις ανεξήγητες και ασαφείς. Στη συνέχεια, θέτει το ζήτημα της συσχέτισης της λογοτεχνίας τρόμου με τις εκάστοτε κοινωνικοπολιτικές καταστάσεις κάθε εποχής και χαρακτηρίζει το είδος ως ‘κάτι περισσότερο από ένα σύνολο ανατριχίλας και έξαψης’, αφού επιτρέπει την προβολή θεμάτων ταμπού, τα οποία υπό άλλες συνθήκες θα έμεναν ανεξερεύνητα, ενώ οδηγεί τον αναγνώστη να αναρωτηθεί ποια είναι τα όρια του κοινωνικά αποδεκτού.

Η Elizabeth Barrette (1997) χωρίζει τα στοιχεία που χαρακτηρίζουν τη λογοτεχνία τρόμου σε δύο κατηγορίες: Α. στοιχεία Απουσίας και Β. στοιχεία Παρουσίας. Ως στοιχεία Απουσίας χαρακτηρίζει τα μοτίβα που διαλύουν τις προκαθορισμένες αντιλήψεις μας, αφαιρούν την αίσθηση ασφάλειας και διαλύουν τους κανόνες λειτουργίας της πραγματικότητας. Τα μοτίβα που αποτελούν τα στοιχεία απουσίας είναι: 1. Το Άγνωστο, ο πιο αρχέγονος τρόμος, αφού εμπεριέχει και όλους τους υπόλοιπους, 2. Το Απρόσμενο, που σοκάρει και αναστατώνει διαλύοντας τις προσδοκίες μας, 3. Το Απίστευτο, τα

απίθανα και ανεξήγητα γεγονότα που τοποθετούν τους χαρακτήρες σε τέτοια θέση, ώστε κανείς να μη τους πιστεύει και να δημιουργούνται αμφιβολίες για τη ψυχική τους υγεία, 4. Το Αθέατο, αίμα, εντόσθια και οτιδήποτε άλλο δεν θα ήταν ορατό υπό φυσιολογικές συνθήκες, 5. Το Ασυνείδητο, οι ορμές και οι χυδαίες επιθυμίες που βρίσκονται ανεξέλεγκτες στο υποσυνείδητο και 6. Το Ανίκητο, αμείλικτες δυνάμεις, τόσο ισχυρές που είναι αδύνατο να τις πολεμήσει κανείς και έρχονται σε αντίθεση με τη φυσικότητα του θανάτου. Ως στοιχεία Παρουσίας χαρακτηρίζει τα στοιχεία που εισβάλλουν στη ζωή του χαρακτήρα διαλύοντας τα συναισθήματα του και περιλαμβάνουν: 1. Ανικανότητα, την ανημποριά του χαρακτήρα να αλλάξει την μοίρα του, αφήνοντας τον χωρίς καμία δύναμη και δυνατότητα να δράσει, 2. Επιτακτικότητα, που έρχεται σε αντίθεση με την ανικανότητα και αναγκάζει τον χαρακτήρα να κάνει τα αδύνατα δυνατά, καθώς το τίμημα της αποτυχίας είναι συχνά τεράστιο, 3. Πίεση, η έντονη φόρτιση που δημιουργεί την αγωνία, 4. Ένταση, η κορύφωση όλων των συναισθημάτων, αρνητικών και θετικών που προκαλεί η αίσθηση κινδύνου, 5. Ρυθμός, απαραίτητος συνδυασμός των παραπάνω που δημιουργεί ροή με τη σταδιακή κορύφωση των γεγονότων και 6. Απελευθέρωση, η αποκατάσταση ή καταστροφή που έρχεται στο τέλος κάθε ιστορίας.

2. Η ΣΥΓΧΡΟΝΗ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ ΤΟΥ ΦΑΝΤΑΣΤΙΚΟΥ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

Οι ρίζες της λογοτεχνίας του φανταστικού μπορούν αδιαμφισβήτητα να εντοπιστούν στην αρχαία ελληνική μυθολογία. Στη σύγχρονη ελληνική λογοτεχνία του φανταστικού όμως, τα πράγματα είναι διαφορετικά. Το φανταστικό μπορεί να εντοπιστεί εύκολα στην παιδική λογοτεχνία, όχι όμως και στη λογοτεχνία ενηλίκων. Οι εκδοτικοί οίκοι που ασχολούνται αποκλειστικά ή σε μεγάλο βαθμό με το συγκεκριμένο λογοτεχνικό είδος είναι λίγοι και η πλειοψηφία των βιβλίων τους αποτελείται από μεταφράσεις ξενόγλωσσων έργων, ενώ οι λιγοστοί Έλληνες συγγραφείς του είδους παραμένουν στην αφάνεια.

Μερικές από τις κυρίαρχες εκδόσεις του είδους είναι οι Anubis, Οξύ, Αίολος, Φανταστικός Κόσμος, που ασχολούνται κυρίως με μεταφράσεις fantasy, ΕΦ, τρόμου,

παιδική λογοτεχνία και κόμικ, καθώς και οι εκδόσεις Bell που ασχολούνται κυρίως με τη λογοτεχνία τρόμου. Αξίζει να αναφερθούν επίσης οι εκδόσεις Άγνωστη Καντάθ, Ωρόρα, Terra-Nova, Μέδουσα, Κλειδάριθμος και Λυχνάρι.

Τα τελευταία χρόνια το φανταστικό έχει εισχωρήσει για τα καλά στην ποπ κουλτούρα, μέσα από τη δημοφιλή αντίστοιχων ταινιών, σειρών και βιντεοπαιχνιδιών, δημιουργώντας ένα ευρύτερο κοινό ακόμα και στην Ελλάδα, με αποτέλεσμα περισσότεροι εκδοτικοί οίκοι να αναλαμβάνουν μεταφράσεις του είδους. Παρ' όλα αυτά, συνήθως μεταφράζονται βιβλία που έχουν μεγάλη εμπορική επιτυχία σε δυτικές χώρες, κλασικά βιβλία γνωστών συγγραφέων, καθώς και βιβλία που έχουν μεταφερθεί σε ταινίες και σειρές. Για παράδειγμα στο fantasy επικρατούν ο George R.R. Martin και ο J.R.R. Tolkien, ενώ στον τρόμο ο Steven King και ο H.P. Lovecraft. Αντίστοιχα στην ΕΦ ο Isaac Asimov, ο Philip K. Dick, ο H. G. Wells και ο Robert Heinlein.

Εφόσον στη λογοτεχνία του φανταστικού επικρατεί η ξενόγλωσση λογοτεχνία, ο ρόλος των μεταφραστών έχει ζωτική σημασία στη μεταφορά των βιβλίων στο ελληνικό αναγνωστικό κοινό. Αξίζει, λοιπόν, να κάνουμε μια ονομαστική αναφορά σε κάποιους μεταφραστές οι οποίοι ασχολούνται κατεξοχήν με το είδος και έχουν μεταφράσει κάποια από τα σημαντικότερα βιβλία. Σύμφωνα με τα Βραβεία Έβερλι (Ελληνικά Βραβεία του Φανταστικού), τα καλύτερα μεταφρασμένα βιβλία τρόμου για το 2020 ήταν τα: 'Νεκροταφείο ζώων' του Stephen King (Εκδόσεις Κλειδάριθμος) σε μετάφραση της Έφης Τσιρώνη, 'Κάρι' του Stephen King (Εκδόσεις Κλειδάριθμος) σε μετάφραση της Παλμύρας Ισμουρίδου, 'Ο άρχοντας του μακαβρίου' του Edgar Allan Poe (Εκδόσεις Ίαμβος) σε μετάφραση της Ασπασίας Γκιόκα, 'Το ινστιτούτο' του Stephen King (Εκδόσεις Κλειδάριθμος) σε μετάφραση της Έφης Τσιρώνη και 'Νυχτερινή Βάρδια' του Stephen King (Εκδόσεις Κλειδάριθμος) σε μετάφραση της Γωγώς Αρβανίτη. Μεταξύ άλλων, η Έφη Τσιρώνη έχει μεταφράσει πολλά γνωστά βιβλία του Stephen King, J.K. Rowling, Agatha Christie και Margaret Atwood. Η Παλμύρα Ισμουρίδου έχει μεταφράσει Virginia Wolf, John Connolly, Steven King κ.α. Η Γωγώ Αρβανίτη έχει επίσης ασχοληθεί με μεταφράσεις της Agatha Kristie, του Stephen King, του Clive Barker και της Gillian Flynn.

Στα καλύτερα βιβλία επιστημονικής φαντασίας βρέθηκαν: 'Ο πόλεμος των κόσμων' του Herbert G. Wells (Εκδόσεις Ψυχογιός) σε μετάφραση της Μαργαρίτας Ζαχαριάδου,

‘Σκοτεινό δάσος’ του Liu Cixin (Εκδόσεις Σελήνη) σε μετάφραση του Θωμά Μαστακούρη, ‘Νυχτοπτερίτες’ του G.R.R. Martin (Εκδόσεις Anubis) σε μετάφραση της Βασιλειάννας Ζηκίδη και ‘Ο άνθρωπος στο απόρθητο κάστρο’ του Philip.K.Dick (Εκδόσεις Χίμαιρα) σε μετάφραση του Βαγγέλη Κατσάνη. Μεταξύ αυτών ξεχωρίζει ο Θωμάς Μαστακούρης, ο οποίος είναι και συγγραφέας επιστημονικής φαντασίας και έχει μεταφράσει έργα των H.P. Lovecraft, David Lindsay, J. R.R. Tolkien, Ursula K. Le Guin, Arthur C. Clarke, Philip K. Dick, Robert E. Howard, Michael Moorcock και άλλων.

Στο είδος του fantasy ξεχώρισαν: ‘Το αίμα των ζωτικών (The Witcher-Ο Γητευτής)’ του Andrzej Sapkowski (Εκδόσεις Σελήνη) σε μετάφραση της Ναταλίας Σκανδάλη, ‘Μπέρεν και Λούθιεν’ του J.R.R. Tolkien (Εκδόσεις Κέδρος) σε μετάφραση της Ευγενίας Κόλλια, ‘Μία κρυφή ιστορία μαγισσών’ της Louisa Morgan (Εκδόσεις Φανταστικός Κόσμος) σε μετάφραση της Σοφίας Πολυκρέτη και ‘Γαιοθάλασσα: Ο μάγος της γαιοθάλασσας’ της Ursula Le Guinn (Εκδόσεις Αίολος) σε μετάφραση του Θωμά Μαστακούρη και της Λιλής Ιωαννίδου.

Τέλος, αξίζει να αναφέρουμε τον Δημήτρη Αρβανίτη, εκδότη και μεταφραστή έργων επιστημονικής φαντασίας και τον Μιχάλη Μακρόπουλο, ο οποίος έχει ασχοληθεί σε βάθος με τη λογοτεχνία του φανταστικού, τόσο ως μεταφραστής όσο και ως συγγραφέας. Ο Γιώργος Μπαλάνος έχει, επίσης, αφήσει ένα τεράστιο μεταφραστικό έργο στον τομέα της επιστημονικής φαντασίας, καθώς και αξιόλογο συγγραφικό έργο. Άλλοι Έλληνες συγγραφείς του φανταστικού που αξίζει να αναφερθούν είναι ο Μάκης Πανώριος, ο Μιχάλης Αντωνόπουλος, καθώς και ο Αντώνης Τουμανίδης.

3. Ο ΣΥΓΓΡΑΦΕΑΣ ΚΑΙ ΟΙ ΕΠΙΡΡΟΕΣ ΤΟΥ*

Ο Joseph Hillström King, ο οποίος είναι ευρέως γνωστός με το ψευδώνυμο Joe Hill γεννήθηκε το 1972 και είναι γιός των συγγραφέων Tabitha και Stephen King. Ο Stephen King, πολυβραβευμένος συγγραφέας τρόμου, έχει συμμετάσχει στη παραγωγή ταινιών τρόμου και έχει χαρακτηριστεί από το Time Magazine ως ο ‘Μπαμπούλας της Αμερικής’. Η επαφή του Hill με το τρομακτικό ήταν αναπόφευκτη, αφού από όταν ήταν ακόμα μικρό

παιδί ο πατέρας του τού διάβαζε κάθε βράδυ το *Bring On the Bad Guys*—μια σειρά από ιστορίες κόμικ με πρωταγωνιστές ψυχασθενείς υπανθρώπους, αντί για υπερήρωες—και έβλεπαν ταινίες όπως το *Jaws*, το *Duel* και το *Close Encounters of the Third Kind*. Στο σχολείο διάβαζε το *Fangoria* (περιοδικό για ταινίες τρόμου) και στο σπίτι παρατηρούσε τις συζητήσεις των γονιών του γύρω από το τραπέζι για τη δημιουργία χαρακτήρων, σεναρίων και πλοκής.

Παρόλη την αγάπη που εκφράζει για τον πατέρα του θεωρεί πως ένας καλλιτέχνης καταλήγει να έχει περισσότερους από δύο γονείς, όλους εκείνους τους καλλιτέχνες που έχουν ασκήσει επιρροή και έμπνευση στα έργα του. Ένας από αυτούς είναι ο Tom Savini (*Special Effects make-up artist*), τον οποίο γνώρισε στα γυρίσματα της ταινίας *Creepshow*, μια συνεργασία του King με τον Romero. Ο Hill εμπνεύστηκε από τη δουλειά του Savini και με το τέλος των γυρισμάτων είχε αποφασίσει πως ήθελε να γίνει ‘ο Savini του χαρτιού’: να δημιουργεί δηλαδή ‘αξέχαστα, παραμορφωμένα τέρατα’.

Μπορούμε να εντοπίσουμε επιρροές του Ray Bradbury στη θεματική του Hill, αφού όταν περιγράφει την αγάπη του για τα βιβλία και τις ιστορίες του κάποια μας φαίνονται κάπως γνώριμα. Μεταξύ άλλων ο Hill αναφέρει: «Πόσο αγαπούσα το *Dark Carnival* με τα αρρωστημένα παιχνίδια που παραμόρφωναν την πραγματικότητα, ειδικά το φρικτό καρουζέλ στο κέντρο, ένα καρουζέλ που στριφογύριζε τα παιδιά και τα μετέτρεπε σε γέρους. [...] Υπήρχε και το ‘*A Sound of Thunder*’, η ιστορία κάποιων κυνηγών που πληρώνουν ακριβά για μια ευκαιρία να σκοτώσουν δεινόσαυρους». Το *Full Throttle* περιλαμβάνει την ιστορία *Dark Carousel*, όπου τα αλογάκια του καρουζέλ ζωντανεύουν και κυνηγούν τέσσερις εφήβους, ενώ στο *Faun* κυνηγοί πληρώνουν για να μπουν, μέσα από μια μαγική πύλη, σε έναν παραμυθένιο κόσμο, όπου μπορούν να κυνηγήσουν και να σκοτώσουν μυθικά πλάσματα.

Ο Lawrence Block χρησιμοποιούσε ψευδώνυμα για να δημιουργήσει διάφορες ταυτότητες για συγκεκριμένα έργα και έγραφε για τα πλεονεκτήματά τους, κάτι που ενέπνευσε έντονα τον Hill. Μόλις, άρχισε να σκέφτεται το ενδεχόμενο έκδοσης των έργων του, άρχισε να σκέφτεται και το ψευδώνυμό του. Φοβόταν μήπως κάποιος, βλέποντας το επίθετό του, εξέδιδε κάποιο κακό βιβλίο. Ήθελε να ξέρει πως ‘όταν θα πουλούσε μια ιστορία θα ήταν για τους σωστούς λόγους’. Σκέφτηκε, επίσης, ότι θα έπρεπε να αποφύγει

εντελώς της ιστορίες τρόμου, σε μια προσπάθεια να κάνει κάτι διαφορετικό από τον πατέρα του και ξεκίνησε να γράφει ιστορίες για διαζύγια και δύσκολα παιδιά, αποτυγχάνοντας παταγωδώς. Τελικά, αποφάσισε να αρχίσει να γράφει και πάλι ιστορίες τρόμου, αλλά χρησιμοποιώντας ψευδώνυμο. Κανένας δεν γνώριζε ποιος ήταν ο Hill και μπορούσε πλέον να σταματήσει να φοβάται πως θα επωφεληθεί από τη φήμη του πατέρα του. Παρόλα αυτά το ύφος και το στυλ του συγγραφέα είναι εμφανώς επηρεασμένα από τον King. Για παράδειγμα, ο King είναι έντονα περιγραφικός, δημιουργώντας με αυτό τον τρόπο υπερβολικά ρεαλιστικά σκηνικά στα έργα του, κάτι που κάνει και ο Hill.

Ο Hill βλέπει την δουλειά του ως αποτέλεσμα των επιρροών του: «Οι ιστορίες που έχω γράψει είναι αναπόφευκτο αποτέλεσμα του δημιουργικού τους DNA: Bradbury και Block, Savini και Spielberg, Romero και Fango, Stan Lee και C. S. Lewis και πάνω απ' όλα Tabitha και Stephen King». Άλλωστε, αυτό είναι κάτι που συμβαίνει με τους περισσότερους καλλιτέχνες, ειδικά αν τύχει να μεγαλώσεις με δύο καταξιωμένους συγγραφείς.

*Πληροφορίες από: Introduction “Who’s your daddy?” Joe Hill (2018) in *Full Throttle* (2019).

4. ΤΟ ΠΡΩΤΟΤΥΠΟ

Το πρωτότυπο διαθέτει όλα τα χαρακτηριστικά ενός διηγήματος. Το διήγημα είναι είδος πεζού λόγου που χαρακτηρίζεται κυρίως από πυκνότητα. Η αφήγηση ξεκινάει από ένα κεντρικό επεισόδιο. Η διήγηση ξεκινάει με δράση, χωρίς προηγούμενες ειδοποιήσεις σχετικές με τον τόπο, τον χρόνο και τους χαρακτήρες, και συχνά δημιουργεί την εντύπωση ότι αρχίζει να εκτυλίσσεται ‘από τη μέση’. Το τέλος του είναι σχεδόν πάντοτε απότομο, ένα ‘μη τέλος’, που αφήνει ανοιχτή την οποιαδήποτε εξέλιξη στον ορίζοντα της φαντασίας και της προσδοκίας του αναγνώστη (Κεντρωτής & Δημητρούλια, 2015). Η ιστορία μας ξεκινάει με ένα συνταρακτικό γεγονός, το οποίο προκαλεί απευθείας συγκίνηση και σοκάρει τον αναγνώστη: την αυτοκτονία των γονιών του αφηγητή. Με

αφορμή αυτό το γεγονός εκτυλίσσεται όλη η υπόλοιπη πλοκή, ενώ το τέλος παραμένει ανοιχτό, με τον αφηγητή να αναρωτιέται αν θα συναντήσει τη νεκρή μητέρα του στο Βιβλιοόχημα.

Η ιστορία εκτυλίσσεται σε έναν φαινομενικά πραγματικό κόσμο, σε μια πόλη της Αμερικής, στην εποχή μας (2019). Όλα φαίνονται φυσιολογικά, μέχρι που εμφανίζεται το φανταστικό στοιχείο: το φορητό της κινητής βιβλιοθήκης που ταξιδεύει στο παρελθόν και το επισκέπτονται άνθρωποι, πλέον νεκροί, με σκοπό να επιστρέψουν ένα εκπρόθεσμο βιβλίο και να διαβάσουν ένα τελευταίο καλό βιβλίο από το μέλλον. Η έντονα περιγραφική ανάλυση του συγγραφέα ζωντανεύει τις εικόνες στο μυαλό του αναγνώστη, που είναι σαν να βιώνει από πρώτο χέρι τις καταστάσεις, σαν να βρίσκεται κι αυτός εκεί. Οι χαρακτήρες ζωντανεύουν μέσα από τους πολλούς διαλόγους και η χρήση αργκό, πάντα σχετική με την εποχή του κάθε χαρακτήρα, κάνει τον καθένα τους ξεχωριστό. Η απλότητα του λόγου, η χρήση αργκό και οι πολλοί διάλογοι δημιουργούν μια αμεσότητα και κάνουν τον αναγνώστη να νιώσει πιο κοντά στους χαρακτήρες και τα γεγονότα, να καταλάβει τα συναισθήματά τους. Στις περιγραφές το λεξιλόγιο είναι πλούσιο, ενώ στους διαλόγους πιο απλό και καθημερινό, προσδίδοντας φυσικότητα. Όλα τα παραπάνω συνιστούν μια αφηγηματική τεχνική που θα μελετήσουμε παρακάτω, το “reality effect”. Μέσω αυτής της τεχνικής ο συγγραφέας προσπαθεί να πλάσει έναν κόσμο όσο γίνεται πιο πραγματικό, ώστε να γίνει πιστευτό το φανταστικό στοιχείο, μόλις αυτό εισέλθει στην αφήγηση.

Η ροή του χρόνου και ότι ξέρουμε για αυτόν καταστρέφεται και γίνεται κάτι άγνωστο, άμορφο. Το παρελθόν με το παρόν μπερδεύονται με τέτοιο τρόπο που είναι δύσκολο να καταλάβουμε τη σειρά των γεγονότων. Ο αφηγητής φοβάται και αγωνιά πως με την μεσολάβησή του θα καταστρέψει το παρόν αλλάζοντας το παρελθόν, κάτι που δεν συμβαίνει αφού ό,τι και να κάνει δεν μπορεί να το αλλάξει. Αντίθετα, με τις επαναλαμβανόμενες φράσεις δημιουργείται μια αίσθηση συνέχειας, συνοχής, κάτι σαν κύκλος, ότι όλα τελικά συνδέονται.

Το κείμενο πραγματεύεται και θέματα ταμπού που ταρακουνάνε τον αναγνώστη, αφυπνίζοντας, ενημερώνοντας και συγκινώντας τον. Μέσα από το κείμενο γίνεται μια εξερεύνηση του πένθους, όπως το βιώνει ο αφηγητής. Η σκηνή όπου προσπαθεί να καθαρίσει το γκαράζ στο οποίο πέθαναν οι γονείς του είναι ιδιαίτερα συνταρακτική.

Βλέπουμε να αναδύονται θέματα όπως η ομοφυλοφιλία, το AIDS, ο παιδικός καρκίνος και το μετατραυματικό σοκ του πολέμου, όλα ανατριχιαστικά και σοκαριστικά στις περιγραφές τους.

Σχετικά με το λογοτεχνικό είδος του κειμένου, μετά την εκτενή ανάλυση των λογοτεχνικών ειδών, θα μπορούσαμε με σιγουριά, να αποκλείσουμε την επιστημονική φαντασία. Παρόλο που το ταξίδι στον χρόνο είναι ένα από τα συχνότερα μοτίβα που συναντάμε στην ΕΦ, η έλλειψη κάποιου επιστημονικού ή τεχνολογικού στοιχείου, το τοποθετεί στον τομέα του υπερφυσικού. Το Βιβλιοόχημα, απλώς ‘ξεγλιστράει’ στο παρελθόν και δεν δίνεται καμία λογική αιτία για το πώς συμβαίνει αυτό. Δεν έχουμε, για παράδειγμα, να κάνουμε με μια πρωτοποριακή επιστημονική ανακάλυψη, ή με κάποια φουτουριστική μηχανή. Είναι ένα ‘απλό’ φορηγό. Το υπερφυσικό στοιχείο, όμως δεν είναι αρκετό για να το κατατάξουμε στη λογοτεχνία τρόμου. Παρόλο που η αφήγηση ενσαρκώνει πολλά στοιχεία λογοτεχνίας τρόμου, η γενικότερη ατμόσφαιρα και η εντύπωση που προκαλεί στον αναγνώστη—τα κύρια δηλαδή χαρακτηριστικά που καθορίζουν το είδος—δεν προκαλούν τρόμο. Η αφήγηση μας προκαλεί ανατριχίλα, σοκ, αγωνία, ταρακούνημα, αλλά δεν μας τρομάζει. Αντίθετα, μας συγκινεί και μας κάνει να σκεφτόμαστε «Τι ωραία που θα ήταν να υπήρχε αυτό το Βιβλιοόχημα». Ο ίδιος ο συγγραφέας στις σημειώσεις του, συνοψίζει την ιδέα του για το συγκεκριμένο διήγημα σε μία μόνο πρόταση: «Απεχθάνομαι την ιδέα του να πεθάνω ενώ βρίσκομαι στη μέση ενός βιβλίου». Ο φόβος, λοιπόν, υπάρχει στην αρχική ιδέα, αλλά αυτό το διήγημα μας δίνεται ως λύση σ’ αυτόν τον φόβο, ως ένα καθησυχαστικό όνειρο. Και σ’ αυτό το σημείο έρχεται να μας σώσει ο όρος λογοτεχνία του φανταστικού. Το μεγάλο εύρος και η συμπεριληπτικότητα του όρου βοηθούν στην κατηγοριοποίηση του συγκεκριμένου διηγήματος, αφού χωρίς αυτόν θα ήμασταν μετέωροι (θα μπορούσε να είναι ΕΦ αλλά δεν είναι, έχει πολλά στοιχεία τρόμου αλλά δεν είναι τρομακτικό).

5. Η ΜΕΤΑΦΡΑΣΗ ΤΗΣ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑΣ ΤΟΥ ΦΑΝΤΑΣΤΙΚΟΥ

Το πεδίο της μετάφρασης έχει δεχτεί ποικίλους ορισμούς και θεωρίες στη διάρκεια του χρόνου, πολλές από τις οποίες αντικρουόμενες. Παρόλα αυτά, η επιστήμη της μεταφρασεολογίας προσφέρει στους επίδοξους μεταφραστές μια ξεκάθαρη οπτική των προβλημάτων και των δυσκολιών που έχουν να αντιμετωπίσουν, ενώ τους εξοπλίζει με τις απαραίτητες τεχνικές και την κατάλληλη μεθοδολογία. Η παλαιότερη και μεγαλύτερη αντιπαράθεση εντοπίζεται ανάμεσα στην «κατά λέξη» και την «ελεύθερη» μετάφραση, όπου η «κατά λέξη» μετάφραση προσανατολίζεται στη ΓΠ, ενώ η «ελεύθερη» στη ΓΣ, δίνοντας μεγαλύτερη σημασία στο νόημα (Munday, 2001, pp. 44-48). Και ενώ σε θεωρητικό επίπεδο η «κατά λέξη» μετάφραση μπορεί να λειτουργήσει σε συγκεκριμένα κείμενα, όπως τεχνικά, όπου η μετάφραση επικεντρώνεται στη σωστή ορολογία, στη λογοτεχνική μετάφραση τα πράγματα περιπλέκονται αρκετά. Ο μεταφραστής της λογοτεχνίας καλείται να μεταφέρει στη ΓΣ, πέρα από το ύφος και το στυλ του συγγραφέα, τα νοήματα, τη δομή και το περιεχόμενο διατηρώντας όσο είναι επιτρεπτό τις αφηγηματικές δομές και το ρυθμό, ενώ απαιτεί άριστη γνώση της ΓΠ και πολύπλευρη προετοιμασία.

Η δόμηση ενός πεζογραφικού έργου δεν είναι γραμμική, όπως υποδηλώνει η υποδιαίρεση των κεφαλαίων του (Μπακούλα, 2004). Στη λογοτεχνική μετάφραση, ως μονάδα μετάφρασης θεωρείται ολόκληρο το κείμενο, ενώ η πρόταση θεωρείται μεταφραστική εστία. Για τον λόγο αυτό έχει τεράστια σημασία η προσεκτική και αναλυτική ανάγνωση του μεταφραστή (Κεντρωτής & Δημητρούλια, 2015). Η εκτενής ανάλυση και αποκωδικοποίηση του κειμένου στη ΓΠ είναι το πρώτο βήμα για μια καλή μετάφραση. Ο μεταφραστής πρέπει να κάνει αποτίμηση της δομής, συσχέτιση με το χωροχρονικό του πλαίσιο, καθώς και ερμηνεία των αλληγοριών και των κρυμμένων μηνυμάτων. Αυτό σημαίνει ότι, για την αποφυγή απώλειας πολύτιμων στοιχείων, θα πρέπει, επίσης, να γίνει ανάλυση των ιδιαίτερων χαρακτηριστικών του έργου και εκτενής έρευνα του προσωπικού ύφους του συγγραφέα και των έργων του, του λογοτεχνικού είδους και του γενικότερου ιστορικού πλαισίου, ενώ ιδιαίτερη σημασία έχει και το αναγνωστικό κοινό της ΓΣ

(Μπακούλα, 2004). Όλα τα παραπάνω αποτελούν το συγκειμενικό και διακειμενικό δίκτυο του κειμένου.

Σύμφωνα με την Reiss η ισοδυναμία πρέπει να επιδιώκεται σε επίπεδο κειμένου και όχι στην λέξη ή την πρόταση. Η προσέγγιση της κατηγοριοποιεί τη γλώσσα σε τρεις λειτουργίες: την πληροφοριακή (μετάδοση δεδομένων), την εκφραστική (δημιουργική γραφή) και τη λειτουργική (πρόκληση αντιδράσεων). Τα λογοτεχνικά κείμενα ανήκουν στην εκφραστική λειτουργία, αφού ο συγγραφέας χρησιμοποιεί την αισθητική διάσταση της γλώσσας και είναι εστιασμένα στη μορφή. Παράλληλα, βέβαια, διαθέτουν σε μικρότερο βαθμό τόσο πληροφοριακά, όσο και λειτουργικά στοιχεία (όπως αναφέρεται στον Munday, 2001). Η εκφραστική λειτουργία της λογοτεχνίας οδηγεί στην ανάγκη δημιουργικότητας από την πλευρά του μεταφραστή, να παράγει δηλαδή πρωτότυπο έργο, προσαρμοσμένο στις ανάγκες και τις δεσμεύσεις που καθορίζουν η ΓΠ και η ΓΣ. Ο μεταφραστής πρέπει να δουλεύει με πάθος, με σεβασμό προς τον συγγραφέα και το έργο του, αλλά οφείλει να διατηρεί και μια αντικειμενικότητα σε ερμηνευτικό επίπεδο (Κεντρωτής & Δημητρούλια, 2015). Η δημιουργικότητα του μεταφραστή είναι ιδιαίτερα σημαντική στην αντιμετώπιση προβλημάτων, αφού η δημιουργία ευανάγνωστων πεζογραφικών κειμένων στη ΓΣ προϋποθέτει απομάκρυνση από το συντακτικό πλαίσιο της ΓΠ και θεώρηση των προτάσεων του πρωτοτύπου ως τμήματα της συνολικής δόμησής του (Μπακούλα, 2004).

Κάθε ΚΠ εντάσσεται στον πολιτισμό της ΓΠ και φέρει τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά του, χαρακτηριστικά τα οποία αλλοιώνονται όταν εντάσσονται στη ΓΣ, λόγω των πολιτιστικών διαφορών μεταξύ των δύο γλωσσών. Η αντιμετώπιση και η προβολή των εν λόγω στοιχείων βρίσκεται στο χέρι του μεταφραστή, ο οποίος καλείται να επιλέξει ανάμεσα σε δύο βασικές στρατηγικές: την ξενοποίηση και την οικειοποίηση. Η πρώτη διατηρεί τα ξενικά στοιχεία της ΓΠ και τα μεταφέρει αυτούσια στη ΓΣ, με κίνδυνο βέβαια τη μη αναγνωρισιμότητά τους από τον αναγνώστη, ενώ η δεύτερη τα αποδομεί και τα αφομοιώνει στη ΓΣ, με κίνδυνο να απομακρυνθεί πολύ από το ΚΠ. Τίθεται, έτσι, το ζήτημα της μετάφρασης στο ευρύτερο πολιτισμικό της πλαίσιο, που καθορίζεται και από τις προσδοκίες του αναγνωστικού κοινού στην εκάστοτε χρονική περίοδο. Ο κάθε πολιτισμός αποτελεί ένα πολυσύνθετο σύνολο αντιλήψεων και ηθών, τα οποία διαρκώς

μεταβάλλονται και ο μεταφραστής οφείλει να τα αναγνωρίσει και να τα επεξεργαστεί τόσο στη ΓΠ, όσο και στη ΓΣ, ενώ μπορεί να παίξει σημαντικό ρόλο στη διαμόρφωση του πολιτισμού του. Η παγκοσμιοποίηση, η τεχνολογία και οι μεταναστευτικές ροές, έχουν διαμορφώσει νέες συνθήκες για τους μεταφραστές, λιγότερο οικειοποιητικές και πιο ανοιχτές στην ξενοποίηση. Έτσι, με την καθολική χρήση του διαδικτύου και της τηλεόρασης, πλέον υπάρχουν διαπολιτισμικές διαφορές που δεν αποτελούν πρόβλημα, αφού είναι ευρέως γνωστές και σιγά σιγά αφομοιώνονται στον πολιτισμό της ΓΣ ή μπορούν εύκολα να εντοπιστούν με μια απλή αναζήτηση στο διαδίκτυο. Παρόλα αυτά, θα πρέπει πάντα να γίνεται προσεκτική τεκμηρίωση και αξιολόγηση των πηγών. Η μετάφραση, λοιπόν, αποτελεί ζήτημα ερμηνείας και οπτικής του μεταφραστή, ο οποίος βρίσκεται από τη μεριά της γλώσσας αφίξεως, του πολιτισμού της και των ερεθισμάτων της κοινωνίας στην οποία έχει μεγαλώσει (Κεντρωτής&Δημητρούλια, 2015).

Όπως είδαμε και παραπάνω, το ύφος έχει την κρισιμότερη σημασία στη λογοτεχνική μετάφραση. Ο μεταφραστής πρέπει να το μελετήσει, να το αποκρυπτογραφήσει και να το εντάξει στη ΓΣ. Η στίξη και η σύνταξη είναι φορείς μεγάλης υφολογικής σημασίας. Στις λέξεις πρέπει να εξετάζεται τόσο η οπτική και ηχητική εικόνα, όσο και οι συνδηλώσεις τους, κατανοώντας, όμως, πως δεν μπορεί να υπάρξει απόλυτη συνωνυμία. Εξίσου σημαντικό είναι και το επίπεδο ύφους (π.χ. αργκό) και η ανάμειξη διαφορετικών κοινωνιολέκτων και επιπέδων λόγου. Αυτά θα πρέπει να διατηρούνται στο μετάφρασμα, ενώ σε περίπτωση που κάτι τέτοιο δεν είναι εφικτό, θα πρέπει να χρησιμοποιείται η τεχνική της αναπλήρωσης. Θα πρέπει, επίσης, να μελετάται το πλούσιο λεξιλόγιο ή η έλλειψή του, η αναλογία ουσιαστικών επιθέτων και ρημάτων, καθώς και οι νεολογισμοί. Η λειτουργία και ο ρυθμός της πρότασης έχουν καθοριστική σημασία, ενώ το γραμματικό γένος και ο αριθμός, η παθητική και η ενεργητική φωνή μπορούν να προσαρμοστούν αναλόγως, αφού όμως μελετηθεί η λειτουργία τους. Τέλος, η μετάφραση των χρόνων των ρημάτων πρέπει να είναι συνεκτική και να λαμβάνει υπόψη της πώς λειτουργούν οι αφηγηματικές τεχνικές του χρόνου στο όλο έργο, αλλά και τη σημασία των τυχόν αποκλίσεων (Κεντρωτής&Δημητρούλια, 2015).

Οι Vinay & Darbelnet (όπως αναφέρεται στον Munday, 2001, pp.100-106) πρότειναν επτά μεταφραστικές τεχνικές, οι οποίες θεωρούνται ως σήμερα σημείο αναφοράς και είναι οι εξής:

1. Δάνειο: Η λέξη μεταφέρεται απευθείας στη ΓΣ, ενίοτε με αναγραμματισμό, είτε επειδή έχει αφομοιωθεί από τη ΓΣ (π.χ. κομπιούτερ, ρούβλι), είτε επειδή δεν υπάρχει γλωσσικό ισοδύναμο στη ΓΣ (π.χ. μπαρ, καφέ). Συχνά χρησιμοποιείται, επίσης, για να αναδείξει μια τοπική ιδιαιτερότητα ή για λόγους ύφους.
2. Έκτυπο: Κατά λέξη μετάφραση της έκφρασης ή των συστατικών της.
3. Κατά λέξη μετάφραση: Συνιστάται ως η καταλληλότερη μέθοδος εκτός από περιπτώσεις όπου το νόημα που μεταδίδει είναι διαφορετικό, δεν μεταδίδει κανένα νόημα, είναι αδύνατη για δομικούς λόγους, δεν υπάρχει αντίστοιχη έκφραση στη ΓΣ, ή αντιστοιχεί σε διαφορετικό γλωσσικό επίπεδο.
4. Μετατόπιση: Μεταβολή ενός μέρους του λόγου σε ένα άλλο, χωρίς να αλλάζει το νόημα (π.χ. επίρρημα σε ρήμα) και μπορεί να είναι υποχρεωτική ή προαιρετική.
5. Μετατροπή: Μεταβάλλει τη σημασιολογία και την οπτική γωνία της ΓΠ, προκειμένου να διατηρηθεί η φυσικότητα του λόγου και υποδιαιρείται στις ακόλουθες μεταβολές: αιτία-αποτέλεσμα, επιμέρους-όλο, μέρος-ένα άλλο μέρος, αναστροφή όρων, άρνηση αντιθέτου, ενεργητική φωνή-παθητική φωνή, χώρος-χρόνος, επανεξέταση διαστημάτων και ορίων, μεταβολή συμβόλων.
6. Ισοδυναμία: Περιγραφή της ίδιας κατάστασης με διαφορετικά υφολογικά και δομικά μέσα. Είναι ιδιαίτερα χρήσιμη στη μετάφραση ιδιωτισμών και παροιμιών.
7. Προσαρμογή: Μεταβολή πολιτιστικών αναφορών, όταν μια κατάσταση που εντάσσεται στο πολιτιστικό πλαίσιο της ΓΠ δεν υπάρχει στο πολιτιστικό πλαίσιο της ΓΣ.

Όλα τα παραπάνω ισχύουν φυσικά και για την μετάφραση της λογοτεχνίας του φανταστικού, αφού στην πραγματικότητα έχουμε να κάνουμε με πεζογραφική λογοτεχνία. Αξίζει, όμως, να αναφέρουμε και κάποιες αφηγηματικές τεχνικές της λογοτεχνίας τρόμου και πως αυτές επηρεάζουν τη μετάφραση. Παρόλο που θα αναφερθούμε στη λογοτεχνία τρόμου, οι τεχνικές αυτές συναντώνται συχνά και στη λογοτεχνία του φανταστικού, αφού τα δύο είδη είναι στενά συνδεδεμένα και πολλές φορές συνυπάρχουν. Άλλωστε, όπως είδαμε, ο τρόμος μπορεί να βρεθεί παντού. Η Clotilde Landais, στο δοκίμιό της 'Challenges and Strategies for Analysing the Translation of Fear in Horror Fiction' (2016), εξετάζει τις δύο βασικότερες αφηγηματικές τεχνικές της λογοτεχνίας τρόμου: την «αίσθηση πραγματικότητας» (reality effect) και την «αγωνία» (suspense).

Το «reality effect» επιτυγχάνεται μέσω εκτενών περιγραφών και λεπτομερειών που καθιστούν το περιβάλλον οικείο στον αναγνώστη, αλλά και μέσω των διαλόγων οι οποίοι 'ζωντανεύουν' τους χαρακτήρες. Η τακτική αυτή οδηγεί τους αναγνώστες να αφήσουν στην άκρη οποιαδήποτε δυσπιστία και να αντιμετωπίσουν το φανταστικό στοιχείο, όταν αυτό εισέλθει στην αφήγηση, ως κάτι 'πραγματικό'. Για τη μετάφραση αυτής της αφηγηματικής τεχνικής, αποδεικνύεται ιδιαίτερα βοηθητική η έρευνα και τα εξωτερικά τεκμήρια, για παράδειγμα φωτογραφίες του τόπου ή της συσκευής που περιγράφεται, ειδικά αν η περιγραφή έχει έντονα τεχνικά στοιχεία. (Landais, 2016)

Σε αυτή την αφηγηματική τεχνική τα πολιτισμικά στοιχεία είναι συχνά έντονα, αφού καθορίζουν το χωροχρονικό πλαίσιο στο οποίο διαδραματίζεται η ιστορία. Εδώ ο μεταφραστής οφείλει να βρει την ισορροπία ανάμεσα στην ξενοποίηση και την οικειοποίηση, αφού η υπερβολική οικειοποίηση μπορεί να απομακρύνει τον αναγνώστη από τον χώρο και το χρόνο του πρωτοτύπου καταστρέφοντας έτσι την «αίσθηση πραγματικότητας». Αντίθετα, η υπερβολική ξενοποίηση μπορεί να αποτρέψει την κατανόηση της ταυτότητας των χαρακτήρων. Ο Jan Daniel Brèque προτείνει τρεις στρατηγικές. Η πρώτη είναι η διατήρηση της πολιτισμικής αναφοράς με την προσθήκη υποσημείωσης, κάτι που μπορεί να κάνει την αφήγηση να μοιάζει με έκθεση και να καταστρέψει τον ρυθμό και τη ροή. Η δεύτερη είναι η απαλοιφή του πολιτιστικού στοιχείου, με κίνδυνο να καταστρέψει τις πολιτιστικές ρίζες του κειμένου. Η Τρίτη είναι να βρεθεί μια ισοδύναμη πολιτιστική αναφορά στη ΓΣ, η οποία αν και δύσκολη θεωρείται η καταλληλότερη, αφού διατηρεί τόσο την «αίσθηση πραγματικότητας» όσο και την «αγωνία». (όπως αναφέρεται στη Landais, 2016)

Η δεύτερη αφηγηματική τεχνική, το «suspense» επιτυγχάνεται, κυρίως μέσω του ρυθμού, δηλαδή τη σειρά των γεγονότων, τη δομή της πλοκής, αλλά και την επιλογή των λέξεων. Μέσω του ρυθμού επιτυγχάνεται και η κορύφωση. Ο μεταφραστής, για να μεταφέρει τον ρυθμό του πρωτοτύπου στη ΓΣ, πρέπει να διατηρήσει την αρχική κειμενική δομή, τις γραμματικές και λεξιλογικές επιλογές και την οργάνωση των προτάσεων όσο πιο κοντά γίνεται στο ΚΠ. Παράλληλα, πρέπει να αποφεύγει την υπερμετάφραση, να δώσει δηλαδή περισσότερες πληροφορίες από το ΚΠ, αφού κάτι τέτοιο μπορεί να καταστρέψει το «suspense». (Landais, 2016)

6. ΠΡΑΚΤΙΚΑ ΜΕΤΑΦΡΑΣΤΙΚΑ ΖΗΤΗΜΑΤΑ

Για την μετάφραση των ονομάτων των χαρακτήρων και των τοπωνυμίων έγινε αναγραμματισμός, αφού θεωρήθηκε η σωστότερη προσέγγιση, διατηρώντας μια καλή ισορροπία ανάμεσα στη ξενοποίηση και την οικειοποίηση. Για παράδειγμα ο John Davies μεταφράστηκε ως Τζον Ντέιβις και όχι ως Γιάννης Ντέιβις, το West Fiver παρέμεινε Γουέστ Φίβερ και όχι Δυτικό Φίβερ. Παρόλα αυτά τα διαμερίσματα Serenity μεταφράστηκαν ως διαμερίσματα Γαλήνη (και όχι Σερένιτι), αφού θεωρήθηκε σημαντική αναφορά που βοηθάει να καταλάβουμε ότι πρόκειται για κάποιου είδους οίκο ευημερίας. Στα υπαρκτά πρόσωπα πολιτικών, συγγραφέων κλπ., που αναφέρονται στο κείμενο, χρησιμοποιήθηκε η ίδια μέθοδος συνδυαστικά με έρευνα. Για παράδειγμα, με μια γρήγορη αναζήτηση στο διαδίκτυο βλέπουμε ότι ο Heinlein είναι γνωστός στην ελληνική ως Χένλαϊν και όχι Χέινλαϊν, ο Ralph Nader ως Ραλφ Νέιντερ και όχι Νάντερ, η Joan Baez ως Τζόαν Μπαέζ και όχι Μπάεζ κλπ. Για τη μετάφραση των τίτλων των πραγματικών βιβλίων που αναφέρονται σε πολλά σημεία του κειμένου, έγινε επίσης αναζήτηση στο διαδίκτυο ώστε να συνάδουν με τους υπάρχοντες μεταφρασμένους τίτλους, ενώ για όσα δεν έχουν μεταφραστεί ή δεν υπάρχουν έγινε απλή μετάφραση.

Τα ονόματα των καταστημάτων παρέμειναν ίδια με λατινικούς χαρακτήρες, αφού λόγω της παγκοσμιοποίησης και στην Ελλάδα το πιο σύνηθες είναι αυτό. Σπάνια πλέον θα συναντήσουμε όνομα καταστήματος στα ελληνικά. Οι λατινικοί χαρακτήρες βοηθούν επίσης στην αναγνώριση της λέξης ως εμπορικό σήμα. McDonald's, Walmart, Woolworth's: τρεις διαφορετικές περιπτώσεις. Τα McDonald's είναι πασίγνωστα, υπάρχουν άλλωστε και στην Ελλάδα, τόσο που οι περισσότεροι από εμάς μόλις διαβάζουμε τη λέξη κάνουμε εικόνα και τη χαρακτηριστική πινακίδα τους. Θα ήταν άσκοπο λοιπόν να γίνει αναγραμματισμός αφού το αποτέλεσμα (ΜακΝτόναλντς) θα ήταν λιγότερο αναγνωρίσιμο. Τα Walmart, αν και δεν υπάρχουν στην Ελλάδα, είναι αρκετά γνωστά στο ευρύ κοινό μέσω τηλεοπτικών σειρών, ταινιών και βίντεο στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης. Τα Woolworth's απ' την άλλη δεν είναι καθόλου γνωστά, κάτι που στη συγκεκριμένη περίπτωση δεν μας πειράζει αφού δεν έχει ιδιαίτερη σημασία ως αναφορά (ο αφηγητής αναφέρει ότι είδε μια σακούλα από το συγκεκριμένο κατάστημα και

του έκανε εντύπωση γιατί είχε κλείσει χρόνια πριν). Καταλαβαίνουμε ότι πρόκειται για κατάσταση από τα συμφραζόμενα. Βιντεοπαιχνίδια και τίτλοι εφημερίδων και περιοδικών παρέμειναν επίσης στην ίδια μορφή αφού έτσι είναι διαδεδομένα. Όλοι γνωρίζουν τους New York Times, ενώ το Atlantic παρά το γεγονός ότι είναι άγνωστο δεν χρειάζεται επεξήγηση αφού γίνεται ξεκάθαρο στην ίδια πρόταση ότι πρόκειται για περιοδικό: ‘...στο δωμάτιο των περιοδικών, διαβάζοντας το Atlantic’. Αντίθετα, τα ονόματα των αυτοκινήτων έχουν αφομοιωθεί στη γλώσσα μας και έτσι επιλέχθηκε αναγραμματισμός για την Cadillac.

Σε μερικές περιπτώσεις η μετάφραση πολιτιστικών αναφορών έγινε με επεξήγηση, ώστε να γίνουν πιο εύκολα κατανοητές. Μερικά παραδείγματα είναι τα εξής: ‘Little League games’ - ‘παιχνίδια μπέιζμπολ’, ‘The house smelled like Bengay and abandonment.’ – ‘Το σπίτι μύριζε τοπικό αναλγητικό και εγκατάλειψη.’, ‘Goodwill’ - ‘οργανισμός καλής θέλησης’, ‘a VHS copy’ – ‘μια βιντεοκασέτα’, ‘Nilla wafers’ – ‘γκοφρετάκια’. Ενώ σε άλλες διατηρήθηκαν, αφού ήταν εύκολα αναγνωρίσιμες: ‘a hobbit of a woman’ – ‘Ήταν σαν χόμπιτ’, ‘the Fourth of July parade’ – ‘παρέλαση της 4^{ης} Ιουλίου’. Σε κάποιες περιπτώσεις κρίθηκε αναγκαία και η χρήση υποσημειώσεων. Αυτό έγινε μόνο σε σημεία που ήταν απολύτως απαραίτητο και δεν γινόταν να χρησιμοποιηθεί άλλη μέθοδος, ώστε να μη χαλάσει ο ρυθμός του κειμένου. Προκύπτουν έτσι οι ακόλουθες περιπτώσεις: ‘Huck and Jim’, ‘Ahab’, ‘Nautilus’, ‘Dagobah-like forest’. Οι τρεις πρώτες είναι αναφορές σε γνωστά βιβλία και η τέταρτη στις δημοφιλείς ταινίες Star Wars. Οι αναφορές αυτές είναι δύσκολο να γίνουν αμέσως κατανοητές ακόμα και σε αναγνώστες που έχουν διαβάσει τα βιβλία και έχουν δει τις ταινίες. Ειδικά οι τρεις πρώτες συναντώνται στο σημείο όπου περιγράφεται το φορτηγό της κινητής βιβλιοθήκης και οι υποσημειώσεις βοηθούν τον αναγνώστη να σχηματίσει μια πιο ολοκληρωμένη εικόνα.

Ένα άλλο σημείο στο οποίο δόθηκε ιδιαίτερη προσοχή είναι τα επίπεδα λόγου και η χρήση αργκό. Η λέξη ‘Cops’ για παράδειγμα μεταφράστηκε ως ‘μπάτσοι’ και όχι ως ‘αστυνομικοί’. Πολλές φορές οι λέξεις παίζουν σημαντικό ρόλο και βοηθάνε στην αναγνώριση διαφόρων χαρακτηριστικών του χαρακτήρα, ιδιαίτερα στους διαλόγους. Για παράδειγμα η φράση ‘Hot-diggity’ δείχνει ότι ο χαρακτήρας είναι μεγαλύτερης ηλικίας ή

από κάποια άλλη εποχή. Επιλέχθηκε έτσι αντίστοιχη λέξη παλαιότερης αργκό στην ελληνική: 'Μπόμπα'. Το ίδιο συνέβη και με τις λέξεις υβριστικού χαρακτήρα, οι οποίες διατηρήθηκαν και στα ελληνικά, αφού προσδίδουν ρεαλισμό στους χαρακτήρες. Βέβαια δόθηκε σημασία και στην ηλικία του ομιλητή και για αυτό στην περίπτωση που μιλάει το κοριτσάκι χρησιμοποιήθηκε κάτι πιο ήπιο: 'goldarn it, J. K. Rowling had ended the frickin' book on a frickin' cliff-hanger' – 'διάολε, η Τζ. Κ. Ρόουλινγκ άφησε το παλιοβιβλίο στο παλιοχείλος του γκρεμού'.

Τέλος, όσον αφορά τη λέξη 'Bookmobile', η οποία εμφανίζεται σε πολλά σημεία του κειμένου, δημιουργήθηκε ένα έκτυπο, δηλαδή μια 'κατά λέξη' μετάφραση των συνθετικών της λέξης. Προέκυψε έτσι, η λέξη 'Βιβλιοόχημα'. Παρόλο που στην ελληνική η σωστή μετάφραση είναι 'κινητή βιβλιοθήκη' θεωρήθηκε ότι η χρήση αυτής της φράσης θα κατέστρεφε τον ρυθμό της αφήγησης. Μπορούμε λοιπόν να επικαλεστούμε την ελευθερία της λογοτεχνικής μετάφρασης και την δημιουργικότητα που επιτρέπει στον μεταφραστή, ώστε να δημιουργήσουμε μια νέα λέξη που μπορεί να λειτουργήσει στα πλαίσια του παρόντος κειμένου.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- Δεσποτάκη, Ε., & Κεραμίδας, Ε. (2017). *Τρόμος, Επιστημονική Φαντασία, Fantasy*. Retrieved from <http://amagi.gr/content/tromos-epistimoniki-fantasia-fantasy> [last access 3/2021]
- Κεντρωτής, Γ., & Δημητρούλια, Τ. (2015). *Λογοτεχνική Μετάφραση Θεωρία και Πράξη*. Αθήνα: Κάλλιπος, (pp. 6-175) Retrieved from <http://ikee.lib.auth.gr/record/311214/files/LiteraryTranslation.pdf>
- Μπακούλα, Χ. (2004). *Διλήμματα και Επιπλοκές στη Λογοτεχνική Μετάφραση*. Retrieved from https://www.frl.auth.gr/sites/trad_congress/PDF/Bakoula.pdf
- Asimov, I. (1981). "Introduction" in *Asimov on Science Fiction*. Garden City, N.Y.: Doubleday
- Asimov, I. (1983) "Introduction: The lure of horror" in Isaac Asimov presents the best Horror and Supernatural of the 19th century. New York: Beaufort Books.
- Atwood, M. (2011). "Introduction" in *In Other Worlds: SF and the Human Imagination*. New York: Nan A. Talese.
- Barrette, E. (1997). "Elements of Aversion: What Makes Horror Horrifying" Retrieved from <https://web.archive.org/web/20130228210354/http://horror.fictionfactor.com/articles/aversion.html>
- Clute, J., & Nicholls, P. (1993). "Definitions of SF" in *Encyclopedia of Science Fiction*. New York: St. Martin's Press
- Heinlein, R. A. (1947). "On the Writing of Speculative Fiction" in *Writing Science Fiction and Fantasy (Twenty dynamic essays by today's top professionals)*. (1993) New York: St. Martin's Press
- Heinlein, R. A. (1959). "Science Fiction: Its Nature, Faults and Virtues" in Knight, D. (ed.) (1977). *Turning Points: Essays on the Art of Science Fiction*. New York: Harper and Row.
- Hill, J. (2019). *Full Throttle*. London:Gollancz.
- Landais, C. (2016). Challenges and Strategies for Analysing the Translation of Fear in Horror Fiction. *Literary Imagination*, 18, 242-254. Doi: 10.1093/litimag/imw018.
- Lovecraft, H. P. (1927). "Introduction" in *Supernatural Horror in Literature*. Retrieved from <https://www.hplovecraft.com/writings/texts/essays/shil.aspx>

Merril, J. (ed.) (1967) "Introduction" in *SF: The Best of the Best*. New York: Delacorte Press.

Munday, J. (2001). Φιλίππατος, Α. (Μτφ.) *Μεταφραστικές Σπουδές, Θεωρίες και Εφαρμογές*. Αθήνα: Μεταίχμιο.

Oziewicz, M. (2017). *Speculative Fiction*. Oxford Research Encyclopedias. [doi: 10.1093/acrefore/9780190201098.013.78](https://doi.org/10.1093/acrefore/9780190201098.013.78)

Reyes, X. A. (2016). Introduction: What, Why and When Is Horror Fiction? in *Horror: A Literary History*. London: British Library Publishing.

Stavropoulos, D. N. & Hornby, A.S. (1998). OXFORD English-Greek Learner's Dictionary (2nd edition). Oxford: Oxford University Press.

Suvin, D. (1979). *Metamorphoses of Science Fiction (on the poetics and history of a literary genre)*. New Haven: Yale University Press.

Waggoner, D. (1978). *The Hills of Faraway: A Guide to Fantasy*. New York: Atheneum.

ΙΣΤΟΣΕΛΙΔΕΣ

<https://www.wordreference.com/>

<https://openlibrary.org/>

<https://osdelnet.gr/>

<https://anubis.gr/>

<https://harlenic.gr/>

<https://www.fantastikos-kosmos.gr/>

<https://kadath.gr/>

<https://aiolosbooks.gr/>

<https://www.kathimerini.gr/culture/books/920243/i-ischyri-pena-toy-fantastikoy/>

<https://marginalia.gr/arthro/michalis-makropoylos-syggrafeis-toy-fantastikoy-oi-paramythades-tis-anthropinis-katastasis/>

<https://www.nyctophilia.gr/%ce%bf%ce%b9-%ce%bd%ce%b9%ce%ba%ce%b7%cf%84%ce%ad%cf%82-%cf%84%cf%89%ce%bd-%ce%b5%ce%bb%ce%bb%ce%b7%ce%bd%ce%b9%ce%ba%cf%8e%ce%bd-%ce%b2%cf%81%ce%b1%ce%b2%ce%b5%ce%af%cf%89%ce%bd-%cf%86%ce%b1%ce%bd/>

